

Boazodoalloháiddahus
Báatsoe-burriej reereme
Reindriftsforvaltningen

Prosjekt 514103

Evaluering av "midtre sone" avtalen

Avtale mellom reinbeitedistrikter om bruk av
midtre sone i Vest-Finmark reinbeiteområde

Asplan Viak AS

15.03.2007

Jan Olli

Forord

Denne evalueringen er gjort på oppdrag fra Reindriftsforvaltningen. Oppdragsgivers kontaktperson har vært Johan Ingvald Hætta. Styret for distrikt 30B – Gouvdaohtulat – har vært referansegruppe for dette arbeidet.

Hos Asplan Viak AS har Jan Olli vært oppdragsleder og hatt hovedansvaret for oppdraget. Kapitlet om juridiske forhold er skrevet av cand. jur. John Bernhard Henriksen.

Den viktigste kilde til informasjon har vært intervju med representanter for reinbeitedistriktene som bruker midtre sone, og vi vil med dette takke for deres velvilje og engasjement i forbindelse med intervjuene. Uten deres bidrag ville det ikke vært mulig å gjennomføre denne evalueringen.

Vi vil også benytte anledningen til å takke informantene, som var sentrale personer under utarbeidelsen av ”midtre sone” avtalen, for all velvillighet. Personale ved Reindriftsforvaltningen i Alta og Kautokeino, samt prosjektkontoret i Kautokeino fortjener også en stor takk for sine bidrag til å framskaffe dokumenter og annen informasjon.

Karasjok, 15. mars 2007

Jan Olli
Asplan Viak AS

INNHold

1	INNLEDNING	- 4 -
2	METODE	- 5 -
2.1	PROBLEMSTILLINGER/AVGRENSNINGER	- 5 -
2.2	INFORMASJONSINNHEITING	- 5 -
2.3	SENTRALE NAVN SOM BRUKES MYE I RAPPORTEN	- 6 -
2.4	KART	- 7 -
3	BAKGRUNN	- 8 -
3.1	BEITE- OG AREALUTVALGET	- 8 -
3.2	AVTALEN FOR MIDTRE SONE AV 1990	- 10 -
3.3	AVTALEN FOR MIDTRE SONE AV 1993	- 11 -
3.4	PROSESS OG GJENNOMFØRING	- 13 -
4	MYNDIGHETENES BEHANDLINGER	- 14 -
4.1	"MIDTRE SONE" AVTALEN	- 14 -
4.2	TILLATELSER TIL OPPSETTING AV GJERDER	- 15 -
4.3	SØKNADER OM FINANSIERING	- 19 -
5	MIDTRE SONE OG UTVIKLING I FLYTTESONENE	- 22 -
6	BRUKEN AV OMRÅDET	- 28 -
6.1	D-19 SÁLLAN – 4 DRIFTSENHETER SOM BENYTTET MIDTRE SONE	- 28 -
6.2	D-25 STIERDNÁ	- 30 -
6.3	D-26 LAKKONJÁRGA	- 32 -
6.4	D-27 JOAHKONJÁRGA	- 34 -
6.5	D-28 CUOKCAVUOTNA	- 37 -
6.6	D-29 SEAKKESNJÁRGA JA SILDÁ	- 38 -
6.7	D-32 SILVETNJÁRGA	- 40 -
6.8	D-33 SPALCA	- 42 -
6.9	D-40 ORDA	- 43 -
6.10	D-41 BESKÁDAS	- 45 -
6.11	D-11T REINØY	- 47 -
6.12	D-19/32T LÁHKU-VUOSVÁGGI (IVGULÁHKU)	- 48 -
6.13	D-33T ITTUNJÁRGA	- 49 -
7	SYNSPUNKTER PÅ AVTALEN	- 52 -
7.1	PROSESSEN FORUT FOR AVTALEN	- 52 -
7.2	FORMÅL	- 53 -
7.3	OMRÅDE FASTSATT I AVTALEN	- 54 -
7.4	ER BRUKEN AV OMRÅDET BÆREKRAFTIG	- 54 -
7.5	ARBEIDS- OG SPERREGJERDER	- 54 -
7.6	FORPLIKTELSER I HENHOLD TIL AVTALEN	- 55 -
8	SÆRSKILT VURDERTE OMRÅDER	- 58 -
8.1	JÁVREHUŠ-OMRÅDET	- 58 -
8.2	GURPMUTVUOPMI	- 60 -
8.3	D-19 SØRØYAS BRUK AV MIDTRE SONE	- 61 -
9	JURIDISKE FORHOLD	- 63 -
9.1	INNLEDNING	- 63 -
9.2	AVTALEHJEMMEL	- 64 -
9.3	SEDVANEMESSIGE RETTIGHETER	- 70 -
9.4	FOLKERETTSLIGE ASPEKTER	- 72 -

9.5	AVTALENS INNHOLD	- 74 -
9.6	KONKLUSJON VEDRØRENDE JURIDISKE FORHOLD	- 78 -
10	DISKUSJON	- 80 -
10.1	AVTALEN FOR MIDTRE SONE.....	- 80 -
10.2	MYNDIGHETSKRAV	- 83 -
11	KONKLUSJON	- 85 -

1 INNLEDNING

Reindrifftsforvaltningen arbeider for tiden med fastsetting av rammebetingelsene for reindrifftsneringa i Vest-Finnmark. Dette arbeidet har fglgende faser:

1. fastsette vvre reintall i Vest-Finnmark (2002)
2. fastsette siidagrenser p v r-, hst- og vinterbeiter
3. fastsette h yeste reintall for siidaomrader

Som et ledd i dette arbeidet skal avtalen for bruk av midtre sone evalueres. Dette er en avtale mellom 14 distrikter som bruker midtre sone i Vest-Finnmark reinbeiteomrde. Avtalen ble inngatt i 1990, og revidert i 1993. Denne avtalen omhandler avgrensning og regler for bruk av v r- og hstbeitene, samt oppforing og bruk av sperregjerder i omr det mm.

I konkurransegrunnlaget fra Reindrifftsforvaltningen heter det:

Det skal foretas en nrmere vurdering av om avtalens formål og forutsetninger er oppfylt. Videre om de vilkr som er satt av RuF, Reindrifftsstyret og Landbruks- og matdepartementet i vedtak knyttet til finansiering og tillatelser til gjerder i midtre sone som avtalen omfatter, er oppfylt.

Det legges til grunn at styret for D 30B-Guovdajohtolat (midtre sone) fungerer som referansegruppe i evalueringen og at det foretas intervju av alle siidaer og distrikter som et ledd i evalueringen.

I avtalens virkeperiode har en del siidaer/distrikter reist kritikk mot avtalen. Avtalens konsekvens for beitebruken i omrader der det er reist kritikk mot avtalen skal derfor spesielt vurderes. Herunder vurdere avtalens konsekvens for utnyttelsen av fglgende omrader:

- *Jávrehuš*
- *Gurbmotvuobmi*
- *D-19 Sørøyas bruk av "midtre sone"*

Asplan Viak AS, Karasjok, fikk i oppdrag av Reindrifftsforvaltningen til å utføre denne evalueringen.

2 METODE

2.1 Problemstillinger/avgrensninger

Problemstillinger denne evalueringen omfatter er:

- Foranledning og prosessen forut for avtalen
- Myndighetenes involvering, behandlinger og forutsetning
- Hvordan området brukes i dag, og hvilke eventuelle endringer avtalen har medført
- Effekter av avtalen og hvordan avtalen fungerer i dag
- Juridiske forhold

I henhold til mandatet er arbeidet avgrenset til å gjelde reinbeitedistrikt 30B, høst- og vårbeite. Forhold innenfor høst-/vårområdet som påvirker opphold/bruk i vinterbeite og/eller sommerperioden er likevel omtalt når det er hensiktsmessig.

Vurdering av juridiske forhold er avgrenset til følgende forhold:

- 1) Avtalehjemmel
- 2) Sedvanemessige rettigheter
- 3) Folkerettslige aspekter
- 4) Avtalens innhold
- 5) Konklusjon

2.2 Informasjonsinnhenting

I forhold til bruk og virkning av avtalen har den viktigste kilde til informasjon vært intervju med reinbeitedistriktene som bruker midtre sone (Gouvdajohtulat). Det er gjennomført intervju med 13 reinbeitedistrikt i henhold intervjuguide som var utarbeidet på forhånd. Denne var diskutert med referansegruppe og oppdragsgiver, og justert i forhold til deres innspill, før intervjuene ble holdt. Alle intervjuer ble gjennomført i fysiske møter i Kautokeino. Invitasjon til intervju ble sendt til leder for hvert enkelt distrikt, og det ble ikke lagt noen føringer til eventuelle interne prosesser før intervju og hvem som stilte til intervju fra hvert distrikt. Det ble likevel anmodet om at det ikke burde delta mer enn 5-6 personer fra hvert distrikt av praktiske grunner. For hvert intervju ble det utarbeidet et referat som ble sendt til lederen for distriktet med anmodning om å komme med eventuelle korrigeringer og innspill. Kap. 2 "Bruken av området – Generelt" inneholder en beskrivelse av driftsmønsteret og bruken av midtre sone, høst- og vårbeiter, slik det er beskrevet for hvert enkelt distrikt under intervjuene. Kap. 3 "Synspunkter på avtalen" er en sammenstilling av synspunktene som kom fram under intervjuene uten at det distrikt som kom med synspunktene er identifisert.

I arbeidet med denne evalueringen har vi forholdt oss til reinbeitedistriktene som bruker midtre sone. Dette er valgt fordi avtalen i sin tid ble fremforhandlet og inngått av reinbeitedistriktene. I de aller fleste tilfeller er reinbeitedistrikt, dvs. sommersiida, det samme som høstsiida. Vårsiidaer kan imidlertid være svært forskjellig fra sommersiida. Ved kun å forholde seg til reinbeitedistrikt kan man miste eventuelle ulikeheter i syn mellom siidaer

innenfor distrikt. Dette er særlig gjeldende for vårsidaer da disse kan være betydelig forskjellig fra sommersida, dvs. reinbeitedistrikt.

I tillegg er det avholdt møter med oppdragsgiver, Reindriftsforvaltningen i Vest-Finnmark, leder for referansegruppa (styre for distrikt 30B), referansegruppa og sentrale personer i forbindelse med arbeidet med avtalen på 80-tallet og begynnelsen av 90-tallet (Aslak P. Bals, Anders Isak Oskal, Johan Mathis Turi og Per A. Bæhr). I forhold til Jávrehuš er også Johan Mikkel M. Hætta intervjuet særskilt.

Avtaletekstene fra henholdsvis 1990 og 1993, tilgjengelig referat, søknader i forbindelse med oppsetting av gjerder og myndighetenes behandling av disse, samt offentlig tilgjengelig statistikker, er også viktige informasjonskilder. En opplisting av disse er lagt ved denne rapporten.

2.3 Sentrale navn som brukes mye i rapporten

I tillegg til steds- og områdenavn benevnes områder i henhold til distrikter som bruker områdene som sine høst- og vårområder i henhold til avtalen. Kart over området med områdefordeling og mest brukte stedsnavn i rapporten er vist i vedlegg 1.

33-område: område som D-33 Spalca har som sitt høst- og vårområde.

29/32/11T-område: området innenfor gjerder som distriktene 29, 32 og 11T har som sitt høst- og vårområde (Mierovuopmi).

27/28/33T-område: Område som distriktene 27, 28 og 33T bruker som sitt høst- og vårområde. Området kan også benyttes av D-19 og D-25. Området strekker seg fra Juvri-Likča gjerdet i nord til Kautokeinoelva mot sør, mellom 33-område og 29/32/11T område i vest og D-26-område i øst.

D-26-område: Området distrikt 26 bruker som sitt høst- og vårområde. Mot sør og vest grenser området mot 27/28/33T-området, mot øst mot Rv 93 og mot nord 41-område og Jávrehuš-område.

D-41-område: Område distrikt 41 bruker som sitt høst- og vårområde. Grenser mot Kautokeinoelva i øst, D-26-område i sør, Jávrehuš i vest og D-41 sommerområde (Beaskádas) i nord.

D-40-område: Området distrikt 40 bruker som sitt høst- og vårområde (Našša). Grenser mot Jávrehuš-område i sør, Juvri i sør/sør-vest og Nuhppi i vest.

Jávrehuš-område: område mellom D-41-område, D-26-område, D-40-område og Juvri.

”Renna”: Områdene Juvri og Nuhppi, dvs. området fra gjerdet mot D-40s sommerområde i nord (Orda) og Juvri-Likča-gjerdet i sør, og mellom D-33-område i vest og Nuhppi-gjerdet og D-40-område i nord-øst og øst. Område 27/28/33T er også en del av flyttesystemet, og vil i noen tilfelle omfattes av begrepet ”renna”.

2.4 Kart

Kart over gjerdetraseer er basert på GPS-registreringer gjort av reindriftsforvaltningen. Traseene er med andre ord vist slik de ble etter at gjerdene var satt opp. Disse traseene er ikke helt identisk med opprinnelige planer og søknader. De enkelte distrikts/siidas bruk av området er basert på intervju med distriktene. Kartene er ment å gi en illustrasjon på hvilke områder de ulike distrikt/siida bruker, og hvordan disse brukes. Det understrekes at dette ikke gir en nøyaktig beskrivelse av bruken av området.

3 BAKGRUNN

På slutten av 1970-tallet og begynnelsen av 1980-tallet hadde reindriften i Vest-Finnmark hatt en utvikling med store sammenblandinger og at reinen spredte seg utover store områder om høsten, og gjerne også inn til vinterbeitene. Både reintallet og antall personer i næringa økte. Dette resulterte i merarbeid til gjeting og skilling, og det var vanskelig å ta ut slaktedyr om høsten. Dette belastet også vinterbeitene unødige. For å ha bedre kontroll på flokkene, og unngå disse problemene, ble det satt opp gjerder ulike steder. Disse var satt opp av enkelt-distrikt/siida eller enkeltutøver uten at det lå en helhetlig tenkning til grunn. Disse gjerdene ble ansett for å være ulovlige og Områdestyret vedtok at ulovlige gjerder skulle fjernes. En av reindriftsutøverne motsatte seg dette og engasjerte advokat, og dette stoppet prosessen. Daværende reindriftssjef tok kontakt med Kautokeino flyttsamslag (KFL) og foreslo at KFL igangsatte et arbeid med å se på beitebruken i hele Vest-Finnmark.

3.1 Beite- og arealutvalget

Dette var foranledningen til at Kautokeino flyttsamslag satte ned et utvalg "Beitekonflikt- og arealutvalg" i 1981. Utvalget, som senere endret navn til "Beite- og arealutvalg" besto av 3 medlemmer, en for hvert av flyttesystemene i Vest-Finnmark reinbeiteområde (Oarjebealle, Gouvdajohtolat og Nuorhtabealle) og en sekretær.

Mandatet for utvalget var å vurdere:

- Nåværende gjerder på fellesbeitene, og fremtidige gjerde- og arbeidsanlegg
- Motorferdsel på barmark
- Problemer med gjennomføring av driften – og hvordan de kan reduseres
- Utnyttelse av fellesbeitene generelt
- Registrere tap av beitearealene

I forbindelse med søknad om finansiering av utvalgets arbeid, over Utviklingsfondet, ble utvalgets mandat presisert:

- a. Kartlegge omfanget av sperregjerder – det være seg de permanente, men også de provisoriske, samt bese standarden på gjerdene
- b. Vurdere hvorvidt felles høstgjerder kan være en løsning for sonene Nuorhtabealle, Gaskajohtolat og Oarjebealle – om det er mulig å anlegge tre fellesgjerder, eller om dette bare er en løsning for enkelte av sonene
- c. Vurdere sperregjerdene som en beskyttelse mot tidlig beiting av vinterbeiteområdene
- d. Gi et bilde av hvor stor grad sperregjerdene reduserer bruken av tekniske transportmidler om sommeren, så som motorsykler, traktor, etc.
- e. Betrakte vinterbeitene som minimumsfaktoren i årssyklusen, derfor undersøke om høstslakting kan være veien å gå for å avlaste vinterbeitene
- f. Klarlegge spørsmålet om hvordan søknader om nyetableringer skal avgjøres på et forsvarlig og velfundert vis
- g. Drøfte om hvorvidt der er for mye rein i Kautokeino reinsogn eller ikke

Da arbeidet kom i gang i 1982, ble det raskt klart at arbeidet var svært omfattende. Dette tok utvalget opp med Kautokeino flyttsamslag, og de ble enig om at utvalget "skulle forsøke å gjennomføre sin oppgave så langt det lot seg gjøre".

En stor del av arbeidet gikk til å kartlegge bruken av området, og dette skjedde i stor grad gjennom møter med reinbeitedistrikt og siidaer. Siste møterunder ble gjennomført som fellesmøter med alle distriktene i hver av beitesonene.

Utvalget konkluderte med at problemene næringen stod overfor i hovedsak oppstod i høstbeiteområdene på grunn av bl.a.:

- Mange siidaer kom samtidig til høstbeiteområdene
- Gjeting og kontroll vanskelig på grunn av reinens atferd på denne tida av året
- Få naturlige hindre og tilbaketrekkingssområder

Samlet gjorde dette at det nærmest var umulig å unngå sammenblandinger. Dette økte behovet for motorisert ferdsel på barmark og resulterte i merarbeid og økte kostnader, samt at det var vanskelig å ta ut slaktedyr før reinen var over på vinterbeite. Problemene forplantet seg til vinterbeiteområdene med økt konkurranse om beitene og ukontrollert beiting. Utvalget hevder at *”i en situasjon med mer rein og flere siidaer, er det vanskelig å overholde tradisjonelle beitegrenser, og resultatet er en konkurransesituasjon hvor det ikke er rom for en rasjonell beiteplanlegging”*.

Med bakgrunn i dette foreslo utvalget hvordan beitebruken på fellesbeitene skulle organiseres. Forslaget bygde på møter og samtaler med distrikter, siidaer og enkeltutøvere, og tok utgangspunkt i den tradisjonelle bruken i henhold til utvalgets egen kartlegging. En stor del av arbeidet til utvalget gikk til å foreta denne kartleggingen. Kartleggingen ble basert på intervju med representanter for distrikt og siida og enkeltutøvere. Detaljene i denne kartleggingen er imidlertid ikke offentlig tilgjengelig. I følge utvalget er det ikke foreslått store bruksendringer, bortsett fra enkelte nødvendige justeringer.

Utvalget anså en fastere organisering av beitebruken på fellesbeitene som nøkkelen til en positiv utvikling i næringen i reinsognet. Utvalget ønsket en organisering i retning av det opprinnelige, det vil si at beitene ikke betraktes som en felles ressurs i vanlig forstand. Utvalget foreslo derfor at hver av beitesonene - Nuorhtabealle, Gaskajohtolat og Oarjebealle – deles inn i mindre områder basert på bruken distriktene/siidaene har hatt gjennom tidene. Disse områdene skilles med delegjerder, og at beitesonene også skilles med delegjerder. Konkret foreslår utvalget hvilke gjerder som skal settes opp og trase for disse for å dele opp områdene, hvilke distrikt (evt. siida) som skal bruke de enkelte områdene og noe om flytting. Forslaget ble presentert for distriktene før endelig innstilling ble levert. Endelig forslag var i store trekk det som distriktene var blitt enig om. Utvalget understreket at det ikke var enstemmighet på alle punkt i innstillingen.

Utvalget vurderte også reintallet og konkluderte at det helt klart er for mye rein på enkelte områder til enkelte tider av året. Utvalget anser det imidlertid som vanskelig å vurdere om det er for mye rein i forhold til beitene. Utvalget mener likevel at *”det synes i hvert fall helt klart at det ikke er plass til en øking av reintallet”*. De mener imidlertid at det føres for mye rein inn på vinterbeitene og ser det som påkrevd at det slaktes mer, og at slakteuttaket tas ut før reien føres over på vinterbeiteområdene.

Utvalget vurderte at inndeling av områder og oppsetting av gjerder som foreslått ville redusere kjøring på barmark, og foreslo derfor ikke ytterligere tiltak for å redusere motorisert ferdsel på barmark.

Innstillingen forelå vinteren 1988/1989. Reindriftsagronomen for Vest-Fnnmark sendte innstillingen til høring til alle reinbeitedistrikt 27. januar 1989. Innstillingen ble behandlet av områdestyret for Vest-Finnmark den 25. juli 1989 som fant ”...forslagene fra beite- og arealutvalget som svært interessante og ber administrasjonen arbeide videre med saken”. Arbeidet til ”Beite- og arealutvalget” omfattet hele Vest-Fnnmark reinbeiteområde, men det var bare i Guovdajohtolat (midtne sone) det ble oppnådd enighet om å gjennomføre utvalgets forslag. På bakgrunn av utvalgets innstilling søkte Norske Reindriftssamers Landsforbund (NRL) om byggetillatelse for 9 gjerder den 28. september 1989. Traseene var angitt på kart vedlagt søknaden. I søknaden ble standard og teknisk utforming beskrevet, samt hvordan vedlikeholdet skulle gjennomføres. De omsøkte gjerdestrekningene ville koples opp mot en del eksisterende gjerder. Totalt ville det gi egne inngjerdete områder for distriktene 26, 27, 29, 33 og 40. De øvrige distrikt ble tildelt områder mellom områdene til distriktene 26, 27, 28 og 40 i øst og distrikt 33 i vest. NRL foreslo også endrete beitetider i forbindelse med søknaden. Etter hvert som nye gjerder ble satt opp skulle gamle gjerder tas ned og fraktes ut av området.

Områdestyret for Vest-Finnmark behandlet søknaden i møte den 17. januar 1990 (sak 109/89). Reindriftsagronomen foreslo å anbefale søknaden under visse forutsetninger:

- Tilpassede beitetider og klare regler for disse for det enkelte høstbeiteområde
- Klare regler hvordan og hvor flytting skal skje gjennom de enkelte høstbeiteområder
- Det må foreligge konkrete avtaler i distriktene om tilpasning av reintallet til det som er fastsatt for distriktet. Dette gjelder både totalt i sonen, distrikt og enhetene
- Det må foreligge konkrete avtalefestede planer for tidlig høstslakting
- Det må utarbeides klare regler for skilling av fremmed rein ved flytting mellom årstidene
- For å oppnå garanti for at planen gjennomføres som forutsatt innføres det effektive straffeordninger

Områdestyret tiltrådte agronomens forslag enstemmig, og understreket viktigheten av at det før eventuelle investeringer foreligger klare regler for reindrifta etter omlegging til delte høstbeite.

3.2 Avtalen for midtre sone av 1990

Områdestyret satte som betingelse at det skulle foreligge en avtale mellom de impliserte distrikt før tillatelse til oppsetting av gjerder som omsøkt 28. september 1989 kunne gis. Allerede i februar 1990 forelå det en avtale mellom 14 reinbeitedistrikt som brukte midtre sone. Avtalen inneholdt følgende kapitler:

- I. Gjennomføring av beite- og arealutvalgets innstilling
- II. Bygging/opprusting av sperregjerder og vedlikehold av disse
- III. Beiteområder, beitetider og flytting
- IV. Slakting
- V. Redusert barmarkskjøring
- VI. Ikrafttredelse av avtalen
- VII. Fortolkning av avtalen
- VIII. Endring av avtalen
- IX. Ved overtredelse av avtalen

X. Underskivelse, tinglysning og informasjon

Avtalepartene var enig om å arbeide for realisering av forslagene i Beite- og arealutvalgets innstilling. Det var enighet om at disse forslagene ville legge forholdene til rette for:

- Økt slakteuttak
- Mindre barmarkskjøring
- Bedre organisering av arbeidet
- Fjerning av ulovlig oppsatte gjerder

Partene forpliktet seg til å arbeide for disse målene.

Det var videre enighet om at BOAZOÁIDDIT AS skulle stå for bygging av gjerdene, eie og drifte gjerdene. Videre omhandler avtalen om hvordan finansieringen skulle skje, og hvordan vedlikehold av gjerdene skulle organiseres og gjennomføres. Hver bruker (distrikt) fikk ansvar for en viss strekning av gjerdet og evt. arbeidsgjerder. Avtalepartene forpliktet seg også til å fjerne og rydde områdene for ulovlig oppsatte gjerder, midlertidige gjerder o.l., og samtidig å påse at nye gjerder ikke ble satt opp uten tillatelse.

I kapittel III forplikter avtalepartene seg til å påse at alle driftsenheter i distriktet holder sin rein innenfor distriktets tildelte område. Videre reguleres tidspunkt for flytting, flyttelei og hvordan flytting kan skje. Områder distriktene skal bruke omtales som "sitt høstbeiteområde" eller "som nå". Vårbeiting skal fortrinnsvis skje innenfor distriktenes tildelte områder, men for de siidaer som har kalvingsområder innenfor andre distrikts områder kan fortsatt bruke disse. Beiting utenom bestemmelsene belastes med en avgift, 2 kr/rein/dag, som betales til Reindriftsfondet etter regning fra reindriftsagronomen.

I forhold til slakting var det enighet om å overholde de slaktekrav som til en hver tid stilles gjennom reindriftsforhandlingene inntil man oppnår og holder en god og akseptabel kvalitet på reinbestanden. Minst 70% av det fastsatte slakteuttaket skal foretas før innflytting til vinterbeitene. Dersom ikke bestemmelsene overholdes, uten tillatelse, skal det svares en beitekostnad etter regning fra reindriftsagronomen.

I forhold til barmarkskjøring skulle hvert distrikt utarbeide en plan for minimal barmarkskjøring i distrikt 30 (dagens 30B, høst- og vårbeiter). Planen skulle godkjennes av Områdestyret.

Ikrafttredelse av avtalen skulle skje straks sperregjerdene var på plass og fungerte. Det legges opp til at Områdestyret skal fortolke avtalen. Det er også enighet blant avtalepartene at ved stadige overtredelser kan myndighetene på eget initiativ sette i verk tiltak.

3.3 *Avtalen for midtre sone av 1993*

Det ble etter hvert klart at det var flere forhold som ikke fungerte optimalt etter avtalen av 1990 og gjerdetraseene av søknad av 1989. I tillegg var det nødvendig å foreta seg noe siden det ikke ble gitt tillatelse til å gjerde inn et eget mindre område til Johan Mikkel M. Hætta/Inger Marie Sokki Hætta-gruppen i Jávrehuš. Distriktene hadde i møte den 30.08.92 blitt enig om å søke om endringer i gjerdetraseene. Søknad etter dette møtet ble trekt tilbake i februar 1993 og ny enighet ble oppnådd i møte den 15. februar 1993. Det ble holdt flere møter der gjerdetraseer og avtalen var tema. I tillegg til nevnte møter ble det holdt møte 7.,

8. og 11. januar 1993 og 3. februar 1993. På møtet i januar 1993 ble bl.a. plan for bruken av Jávrehuš-området vedtatt. Dette resulterte i endringer i avtalen av 1990 og revidert avtale ble inngått. På denne bakgrunn ble det sendt søknad om endringer, nye traseer og skille- og slaktegjerder. Det gjaldt 7 gjerdetraseer og 5 skille- og slaktegjerder. Hver trase og skille- og slaktegjerde er omtalt hver for seg og en relativt utfyllende begrunnelse er gitt for hver søknad. Nedenfor er hver søknad omtalt kort med hovedbegrunnelse og eventuelt forutsetning for endringen.

Salganjávri-Vuoldejávri: Utvide området til D-40 mot vest. Unngå sammenblandinger ved at D-40 skal bruke Juvri-Nuhppi mindre, og legge bedre til rette for høstslakting både for D-40 og andre distrikt. Forutsetning fra de andre distrikt var at D-40 skulle flytte inn til sitt eget område uten å bruke områdene sør for Juvri og Bollit under høstflyttingen.

Jolosgorsa-Guollegorsa: Hovedbegrunnelsen var å hindre at D-26 og D-40 blandes sammen ved flytting fra sommerbeitedistriktet. Høstområdet for D-19 og D-25 blir sør for Juvri-Likča gjerdet (Soadnojavri-Čarajávri). Forutsetningen fra de andre distriktene for å gå med på dette var at D-26 bruker Juvri/Likča/Nuhppi mindre om høsten.

Soadnojavri-Čarajávri (Juvri/Likča-gjerde): Hovedgrunnen var å hindre at D-26 og D-40 bruker øy- og nesdistriktenes (ytterdistriktene) vår- og høstområder før innflytting til respektive høstområder ("renna" og Mierovuopmi). Forutsetningen var at D-26 og D-27 foretar gjennomflytting om høsten innen avtalte flyttetider. D-40 må overholde fastsatte beitetider i Juvri/Nuhppi og at de foretar skilling før utflytting fra høstområdet. Videre skal de ikke benytte området vest for Juvri (Biretgohppi).

Mielgirbolaža-Jávrehuš-Salganjávri: I søknad av 1989 var det søkt om tillatelse til å sette opp gjerdetrase Salganjávri-Mielgirbuolča som ville gi et eget område til Johan Mikkil M. Hætta/Inger Marie Sokki Hætta-gruppen. Det ble ikke gitt tillatelse til å sette opp dette gjerdet med begrunnelse i at man ikke ønsket inngjerding av små områder. Det ble ikke oppnådd enighet mellom alle parter som brukte området og løsningen ble et kompromissforslag fra D-26 og D-40.

Gjerdetrase ved Geašjávri: Geašjávri fungerte ikke som sperre som antatt i første søknad. Innebærer en flytting av gjerdet. Berørte distrikt sa seg villig til endringen.

Mierovárri-Gumpejavri-Muohtaoaivi-Čuojajávri: Regulere flyttingen til D-26, D-40 og D-41 slik at de flytter langs D-26 gjerdet i mellomområdet ("renna") da deres flytting ihht opprinnelig plan skapte problemer for D-27. Videre skal endringen forhindre sammenblanding mellom D-27/D-28 på den ene siden og D-29/D-32 på den annen side. Forutsetningen var at D-28 gjeter flokken sin på nord-øst siden av det planlagte gjerdet (Muohtaoaivi-området).

Mazevárri-Daktojavri: Unngå at rein under flytting presses på dårlig is på Mazejohkka og at flytting skal kunne skje innenfor D-26 området. Traseendringen var samordnet med D-40 og D-41.

For å bedre mulighet for uttak av slaktedyr ble det søkt om skille- og slaktegjerder i Ruddujávri, Skárrečorru, Stornes, Mieron og Avži.

Den nye avtalen av februar 1993 ble inngått av 11 distrikt og den siidaen tilhørende D-19 som bruker midtre sone, til sammen 12 avtaleparter. Det er denne avtalen som er gjeldende i dag og avtalepartene er:

- D-19 Sallán (siidaen som bruker midtre sone)
- D-25 Stierdná

- D-26 Lakkonjárga
- D-27 Joahkonjárga
- D-28 Cuokcavuotná
- D-29 Seakkesnjáraga ja Sildá
- D-32 Silvetnjárga
- D-33 Spalca
- D-40 Orda
- D-11T Reinøy
- 19/32T Ivgulahku
- 33T Ittunjárga

For alle distrikt utenom D-19 ble avtalen skrevet under av lederen for distriktet. D-41 er også en del av avtalen, men har ikke skrevet under.

Den nye avtalen har samme inndeling og kapitler som avtalen av 1990. De aller viktigste endringene er i kapitlet om beiteområder, beitetider og flytting/skilling. De generelle reglene er stort sett som før, mens for hvert enkelt distrikt er det endringer i henhold til nye gjerdertraseer og nye flyttetider. Det er også beskrevet for en del distrikt hvor skilling og slakteuttak skal foregå.

Sanksjonsmuligheter var de samme som i avtalen av 1990 og også i denne avtalen er områdestyret og reindriftsmyndighetene for øvrig tiltenkt en rolle.

3.4 Prosess og gjennomføring

På bakgrunn av utviklingen med bl.a. økte problemer med ulovlige gjerder tok reindriftssjefen et initiativ overfor Kautokeino flyttsamslag (KFL) på begynnelsen av 1980-tallet om å begynne med å arbeide med bruken av beitene i Vest-Finnmark. På bakgrunn av dette ble Beite- og arealutvalget ble oppnevnt i 1981. De leverte sin innstilling i 1988. Et arbeidsutvalg ble satt ned i 1989 for å følge opp beite- og arealutvalgets innstilling. Det var dette utvalget som hadde ansvaret for arbeidet med å fremforhandle avtalen i 1990 og revisjon av avtalen i 1993. Det ble holdt møter med enkeltdistrikt, grupper av distrikt og fellesmøter der alle distrikt tilhørende midtre sone var med.

Opprettelse av Boazoáiddit AS i februar 1990. Aksjonærer var berørte distrikt, NRL og KFL. Selskapet stod for bygging av nye gjerder, eier av gjerdene og drift. Brukerne av gjerdene (distriktene) leide gjerder av Boazoáiddit AS til en leiepris tilsvarende vedlikeholdskostnad. Vedlikeholdsansvaret var fordelt mellom distriktene i henhold til avtale av 1993. Boazoáiddit AS hadde engasjert sivilingeniør Bjørn Vileid som koordinator og organisator for Boazoáiddit AS. Selve oppsetting ble satt ut på anbud, og det var satt krav om at entreprenørene skulle ansette personer fra distriktene for å sette opp gjerder. Boazoáiddit AS hadde også ansvaret for nedrivning av ulovlige gjerder i henhold til plan som var utarbeidet i forbindelse med søknader om oppføring av gjerdeanleggene. Der eier og bruker var kjent ble riving foretatt av eier eller for eierens regning. Der eier og bruker ikke var kjent ble gjerdene revet for Boazoáiddit AS regning.

4 MYNDIGHETENES BEHANDLINGER

Reindriftsmyndigheten ble i vesentlig grad involvert først etter at innstillingen fra beite- og arealutvalget forelå i 1988.

4.1 "Midtre sone" avtalen

Områdestyret for Vest-Finnmark hadde Beite- og arealutvalgets innstilling til behandling i møte den 25. juli 1989 (sak 72/89) etter at det var innhentet uttalelser fra reinbeitedistrikt i Vest-Finnmark (10 av 24 distrikt ga uttalelse). Reindriftsagronomen innstiller at Områdestyret slutter seg til prinsippet i Beite- og arealutvalgets innstilling om inndeling av distrikt 30 – Kautokieno høst/vårbeite til sommerbeitedistriktene. Begrunnelsen for dette var at høst/vårbeiter var urettferdig fordelt. I vedtaket heter det imidlertid at "*Områdestyret finner forslagene fra beite- og arealutvalget som svært interessante og ber administrasjonen arbeide videre med saken*". Områdestyret gjør med andre ord ingen vedtak av prinsipiell karakter i denne saken. Bare at dette var interessant.

Reindriftsstyret hadde også en omfattende behandling av "plan for bruken av fellesbeitedistriktene 30 og 31 i Vest-Finnmark" (sak 27/90). Dette omfattet både innstilling fra beite- og arealutvalget og avtalen av 1990. Reindriftssjefen vurderte beite- og arealutvalgets forslag opp mot situasjonen reindrifta i Vest-Finnmark var opp i. Ut fra reindriftssjefens vurdering blir reindriftsstyrets behandling å gi uttalelse til den framlagte planen og vurdere prinsipielle sider som fordeling av høstbeitene. Styret bes også å uttrykke sitt syn på hovedutfordringer næringa står overfor og prioritere tiltak. I Reindriftssjefens vurdering fikk reintallstilpasning stor plass. Ulike sider ved avtalen ble omhandlet, bl.a. behov for avklaringer. Et sentralt tema var forholdet mellom privatrettslige og offentligrettslige forhold der reindriftsmyndigheten tillegges en rolle i håndhevelsen av avtalen. I følge Reindriftssjefen er den største svakheten i avtalen at partene ikke har avtalt sanksjoner overfor avtalebrudd, men overlater dette til "myndighetene av eget initiativ". Reindriftsstyret fulgte Reindriftssjefens innstilling i stor grad og vedtok på møtet 20. juni 1990 at de opprettholder sitt positive syn på det planarbeidet beite- og arealutvalget har utført. Videre heter det "*Tilrettelegging for økt og tidligere slakteuttak gjennom bedre organisert beitebruk er nødvendig. Reindriftsstyret ser på bindende avtaler og beitebruksplaner som viktige faktorer i dette*". Reindriftsstyret hadde i tillegg flere konkrete standpunkter som bl.a. omhandlet:

1. reduksjon i reintall må prioriteres, og anses som hovedutfordring
2. framskynding av slakteuttak anses for å være nødvendig
3. prioritere tiltak som med størst sannsynlighet bidrar til å nå målene
4. rettighetsforhold og hjemler må avklares nærmere før fordeling vurderes fastsatt gjennom forvaltningsvedtak. Avtalen mellom distriktene må tilpasses dette
5. Beaskádas som eget distrikt blir behandlet som en egen sak
6. anmodning om fjerning av ulovlige gjerder i vestre og østre sone dersom det ikke foreligger omforente forslag til bruken av fellesbeitene innen 1. januar 1991.

Områdestyret for Vest-Finnmark behandlet "midtre sone" avtalene av 1990 og 1993 den 18. mars 1993 (sak 66/93). Avtalen blir av reindriftsforvaltningen ansett som en bindende privatrettslig avtale mellom reinbeitedistriktene. Avtalen er undertegnet av lederne i distriktene, med unntak av D-19 Sállan. Reindriftsagronomen og Områdestyret er forutsatt å

ha visse oppgaver i avtalen. Derfor anses det som nødvendig at avtalen behandles som en egen sak. Disse oppgavene er sanksjonering i henhold til avtalen og fortolkning av avtalen. Etter Områdestyrets syn var forvaltningen av fellesbeitene fellesbeitestyrets ansvar og reindriftsagronomen og Områdestyret kunne ikke påta seg oppgaver og plikter ihht avtalen med mindre den var hjemlet i gjeldende regelverk. Dette kunne gjøres ved å utarbeide en beite- og driftsplan for fellesbeitedistriktet. Reindriftsagronomen foreslo at dette ble gjort. Områdestyret gjorde følgende vedtak:

1. *Reindriftsagronomen og Områdestyret påtar seg ikke de i avtalen forutsatte oppgaver*
2. *Områdestyret slutter seg til Reindriftsagronomens forslag om organisering av Beite og driftsplanarbeidet og tilrår Fellesbeitedistriktet og berørte distrikter å ta denne saken opp til behandling snarest*
3. *Områdestyret skal godkjenne beite- og driftsplaner og er samtidig klageinstans for vedtak fattet ihht beite- og driftsplan*
4. *Vedtaket fattet ihht driftsplanen skal stadfestes av Områdestyret*

Boazoaidit AS sendte 30. juli 1997 innspill til endringer i avtalen fra distriktene 25, 26 og 32 til Områdestyret. Siden Områdestyret ikke var part i avtalen, og hadde i vedtak i sak 66/93 frasagt seg ansvar og oppgaver som forutsatt i avtalen, kunne ikke Områdestyret gjøre noe med innspillene fra nevnte distrikt. Områdestyret anmoder Fellesbeitestyret om å ta avtalen til behandling som foreslått i sak 66/93, det vil si utarbeide en beite- og driftsplan som er hjemlet i gjeldende regelverk (sak 38/97).

4.2 Tillatelser til oppsetting av gjerder

Den første søknaden om tillatelser for oppføring av sperregjerder av 28.09.89 ble behandlet i Områdestyret for Vest-Finnmark den 17. januar 1990. Reindriftsagronomen var opptatt av reintallsutviklingen i sin vurdering, men så at inndeling av høstområdene kunne ha sine fordeler. Behovet for sperregjerder synes å ha økt i takt med økende reintall. Reindriftsagronomen anbefalte søknaden under visse forutsetninger:

- Tilpassede beitetider og klare regler for disse for det enkelte høstbeiteområde
- Klare regler hvordan og hvor flytting skal skje gjennom de enkelte høstbeiteområder
- Det må foreligge konkrete avtaler i distriktene om tilpasning av reintallet til det som er fastsatt for distriktet. Dette gjelder både totalt i sonen, distrikt og for enhetene
- Det må foreligge konkrete avtalefestede planer for tidlig høstslakting
- Det må utarbeides klare regler for skilling av fremmed rein ved flytting mellom årstidene
- For å oppnå garanti for at planene gjennomføres som forutsatt innføres det effektive straffeordninger

Som begrunnelse for dette gis at *“sperregjerder i seg selv løser ikke det som er hovedproblemet i Vest-Finnmark. For å løse problemene i Vest-Finnmark må reintallet og de problemer det medfører angripes”*.

Områdestyret tiltrer agronomens innstilling enstemmig og understreker viktigheten av klare regler før eventuelle investeringer. Gjennomføring uten at reintallet tilpasses frarådes.

Reindriftsstyret drøftet søknaden av 28.09.89 i møte den 15.02.90 (sak 35/90). Også reindriftsstyret så på reinstalltilpasning som den viktigste oppgaven for næringen i Finnmark. Reindriftsstyret så meget positivt på at næringen selv, gjennom gjensidig forpliktende samarbeid, aktivt engasjerer seg i løsningen av næringens grunnleggende problemer. De så også den framlagte plan som et meget viktig bidrag til en bedre forvaltning og utnyttelse av beiteressursene, til å redusere motorisert ferdsel i utmark, til å redusere ukontrollert beiting m.v.

Søknaden ble realitetsbehandlet i Reindriftsstyret i møte den 23.05.1990 (sak 28/90/PO). I saksframlegget ble følgende vurderinger lagt til grunn:

- Reindriftsmessige behov og funksjon
- Fordeler og ulemper
- Hvorvidt gjerdene er nødvendige for næringen
- Forholdet til berørte interesser
- Rettighets- og ansvarsforhold (til gjerder og anlegg)

I forslag til vedtak fra reindriftsjefen foreslås det at styret vanskelig kan tilrå godkjenning av den omsøkte bygging av gjerder og anlegg, med unntak av to strekninger. Dette begrunnes først og fremst med de store kostnadene i forhold til de sannsynlige langsiktige fordelene.

Reindriftsstyret anbefaler imidlertid at det gis tillatelse til å sette opp gjerdene som omsøkt med unntak av gjerdet fra sørenden av Salgan til nordenden av Mielgirbuolza (det som ville gitt Sokki-Hætta-gruppen eget område i Jávrehuš-området). Reindriftsstyret stiller imidlertid en rekke betingelser i vedtaket, som var enstemmig:

- *At de har avtaler om fordeling og utnyttelse av beitearealer samt flytteleier og flytte-tider i distrikt 30 – Kautokeino høst- og vårbeite, som er inngått mellom reindrifts-gruppene i midtre sone i Vest-Finnmark reinbeiteområde, overholdes*
- *At gjerdene gis en estetisk utforming*
- *At det anlegges tilstrekkelig med porter i gjerdene av hensyn til gjennomflytting, ferdsel og vilt*
- *At gjerdene langs bilveier har en minsteavstand til veien på 10 meter*
- *At gjerdene vedlikeholdes tilfredsstillende. Dersom vedlikeholdet ikke overholdes kan gjerdet kreves fjernet*
- *At reindriftsgruppene innenfor inngjerdet areal overholder fastsatt øvre reintall. Dersom reintallet overstiger fastsatt reintall kan gjerdet kreves fjernet*
- *At gjerder oppført i angjeldende område, uten lovbestemt tillatelse, fjernes umiddelbart*

Landbruksdepartementet fattet følgende vedtak den 2. juli 1990 med hensyn på søknad om oppsetting av gjerder av 28. september 1989:

- *Norske Reindriftssamers Landsforbund/Kautokeino Flyttsamslag gis tillatelse til oppføring av reinsperregjerder i midtre sone i fellesbeitedistrikt 30 i Vest-Finnmark i samsvar med søknad m/kartvedlegg av 29.09.1989 – jfr. NRLs/KFs brev med utfyllende opplysninger datert 15.03.90.*
- *De omsøkte gjerder oppføres etter beskrevne traseer, med unntak av del av gjerdestrekning nr 4 på kartvedlegget – strekningen fra sørenden av Salgan til nordenden av Mielgirbuolza (kryss gjerde nr. 3 og 4). Denne strekningen omfattes ikke av godkjenningen.*

- *Reindrifststyrets vedtak 23.05.90 (sak 28/90) legges eller til grunn for denne tillatelsen.*
- *Byggetillatelsen utferdiges til NRL/KF og det er de som har det øverste ansvaret for utføringen m.m., herunder for fjerning av nåværende ulovlig anbrakte gjerder og lignende samt opprydding etter disse i områder som gjelder denne tillatelse.*
- *NRL/KF skal også ha det øverste ansvaret for tilsyn og vedlikehold av gjerder som omfattes av denne tillatelse. Gjerdene må holdes ordentlig ved like og skader og lignende på dem må utbedres snarest råd.*
- *Landbruksdepartementet kan etter at eventuelt formelt vedtak er fattet vedrørende oppdeling av fellesbeitedistriktene, endre denne tillatelse til å gjelde for nye distrikter og grupper.*
- *Departementet forutsetter at Reindrifstadministrasjonen nøye følger opp gjerdebyggingen og kontrollerer utførelsen m.v. Reindrifstadministrasjonen skal ellers føre kontroll med at dette vedtaket og de vilkår som settes, etterkommes. Departementet kan kreve at søkerne, eller de distrikter og grupper som eventuelt måtte bli tillagt ansvaret for gjerdene, fjerner dem og rydder såfremt gjerdene ikke holdes skikkelig ved like eller ikke lenger er i bruk som omsøkt.*
- *Reindrifstadministrasjonen kan i samråd med Fylkesmannens miljøvernavdeling og grunneieren bestemme anlegg av porter og lignende – herunder utforming av disse – i gjerdene, utover dem som planen omfatter. Portene holdes åpne til de tider gjerdene ikke er i bruk, og ferdsel gjennom dem må eller kunne foregå trygt og uhindret.*
- *Tidligere gitte påbud om fjerning av ulovlig oppsatte gjerder tilbaketrekkes hermed – for så vidt gjelder strekninger som inngår i den foreliggende gjerdeplan. Ut over dette skal samtlige ulovlig anbrakte gjerder og lignende fjernes og det skal ryddes opp etter dem.*

Høsten 1992 ble det søkt om endringer, men denne søknaden ble trukket tilbake etter forhandlingsmøter mellom partene. I stedet ble det av ulike grunner, som nevnt i kapittel 3.3 "Avtalen for midtre sone av 1993", søkt om tillatelser om endringer i traseer og til oppføring av nye gjerder og anlegg i februar 1993. Det ble også søkt om mindre justeringer i 1994. Disse vil imidlertid ikke bli nærmere omtalt her.

Områdestyret behandlet søknaden av februar 1993 i møte den 15. juni 1993 (sak 25/93) og anbefalte at alle endringene og nye gjerder, bortsett fra skille- og slaktegjerde i Avži ble innvilget som omsøkt. For øvrig tiltrådte styret reindrifstagnomens innstilling. I samme møte ble også søknad fra D-33 Spalca om oppføring av gjerde i Čoalbmeavži og søknad fra Johan Mikkel M. Hætta om oppføring av gjerde i Jávrehuš-område behandlet. Søknaden fra D-33 ble anbefalt innvilget, mens søknaden fra Hætta ble anbefalt avslått. Områdestyrets vedtak ble gjort under følgende forutsetninger.

- *Alle permanente gjerder og anlegg innenfor planområdet og som ikke har oppføringstillatelse skal fjernes. Disse gjerder fremgår av kartlegging gjennomført av Reindrifstkontoret 1992/93. Det skal innen 1. august 1993 utarbeides en rivingsplan hvor ansvarsfordeling med frist for riving fremkommer.*
- *Det skal utarbeides rapport som redegjør for erfaringer og effekter ned gjerdesystemet så langt og etter at den er fullført.*
- *Berørte distrikter skal utarbeide planer for barmarkskjøring.*

- *Berørte instanser får anledning til å delta på befarings/finstikking av gjerdegraser sammen med tiltakshaver.*
- *Dersom det under arbeid i marken kommer frem gjenstander eller andre levninger som viser spor etter eldre aktiviteter i området, må arbeidet stanses og kulturminnevernet kontaktes.*

Reindriftsagronomen anså denne søknaden som en fullføring av planen av 1989 og argumenterte for at fullføring av planen syntes å være eneste alternativ.

Reindriftstyret behandlet søknaden i møte den 28. juni 1993 (sak 35/93). I reindriftssjefens saksfremlegg ble det påpekt det positive i prosessen der bl.a. næringen selv i skriftlig form har fordelt beiten mellom distriktene, gitt beitetider, gitt produksjons- og slaktekrav og slaktetider. Reindriftssjefen så på dette som et steg i en prosess der næringa selv tok større ansvar. Reindriftsstyret vedtok enstemmig, i tråd med Reindriftssjefens innstilling, å anbefale at det ble gitt tillatelse som omsøkt unntatt skille- og slaktegjerdet i Ávži. Også Reindriftsstyret var negative til at Johan Mikkil M. Hætta fikk tillatelse til å sette opp gjerde i Jávrehuš-området. Følgende forutsetninger ble satt for vedtaket:

- *Alle gjerder og anlegg innenfor planområdet som ikke har oppføringstillatelse skal fjernes. Disse gjerder fremgår av kartlegging gjennomført av Reindriftskontoret 1992/93. Boazoáiddit skal innen 1. august 1993 utarbeide en rivingsplan hvor ansvarsfordeling med frist for riving fremkommer.*
- *Boazoáiddit skal hvert år, i 10 år fremover, utarbeide rapport som redegjør for erfaringer og effekter med gjerdesystemet.*
- *Berørte distrikter skal utarbeide planer for barmarkskjøring.*
- *Berørte instanser får anledning til å delta på befarings/finstikking av gjerdegraser sammen med tiltakshaver.*
- *Dersom det under arbeid i marken kommer frem gjenstander eller andre levninger som viser spor etter eldre aktiviteter i området, må arbeidet stanses og kulturminnevernet kontaktes.*

Landbruksdepartementet fattet følgende vedtak 23.08.1993 (13280/92/L KH/EKK):

- *Norske Reindriftssamers Landsforbund/Kautokeino Flyttsamelag (NRL/KF) gis etter søknad datert 2.3.93 byggeløyve for nærmere bestemte gjerdegraser som beskrevet i reindriftsstyrets tilråding i møte 28.6.93, sak 35/93, møteboka s. 20-24 og som det framgår av det kartvedlegg om fulgte saken. Kart vil kunne ses i Landbruksdepartementet og Reindriftsadministrasjonen.*
- *I tråd med vedtak fattet av dette departement 2.7.90 for gjerdeplanen i midtre sone i fellesbeitedistrikt 30 – Kautokeino vår- og høstbeiter, utferdiges byggeløyvet til NRL/KF. Det er disse som har det øverste ansvaret for at bygging mv. skjer i h.t. dette vedtak, og at de vilkår som settes etterkommes; dette uavhengig av om utførelse og tilsyn forstås av andre og involverer og pålegger plikter i reinbeitedistriktet.*
- *Søknad (benevnt søknad nr. 12) om byggeløyve for skille- og slaktegjerde i Avzi i fellesbeitedistrikt 31 – Kautokeino vinterbeiter – omfattes ikke av dette vedtak.*
- *Søknad fra Johan Mikkil M. Hætta, rbd. 28 Bergsfjord, om oppføring av gjerde i området Javrehos, omfattes ikke av dette vedtak, og søknaden er – i tråd med med områdestyrets/reindriftsstyrets tilråding - avslått.*

- *Søknad fra rbd. 33 Spalca om oppføring av gjerde ved Coalmeavzi inngår i planen og omfattes av dette vedtak og de vilkår som settes mht. ansvarsforhold o.l.*
- *Reindriftsadministrasjonen pålegges å følge byggingen mv. nøye, og se til at de vilkår som settes og de forutsetninger som er lagt til grunn for dette vedtak, oppfylles.*
- *Reindriftsadministrasjonen kan i samråd med grunneier og miljøvernmyndighet bestemme anlegg av porter i gjerdene og den nærmere utforming av disse, ut over dem søknaden omfatter.*
- *NRL/KF er ansvarlige for sørge for at portene i gjerdene holdes lukket bare til de tider det er påkrevd av hensyn til reindrift på stedet. For øvrig må ferdsel gjennom portene kunne gå trygt og uhindret.*
- *Reindriftsadministrasjonen kan i samsvar med grunneier, miljøvernmyndighet og kulturminnemyndighet fastlegge endelige gjerdetraseer i detalj, samt gi anvisning for så vidt gjelder materialvalg og den nærmere utforming.*
- *Gjerdene mv. må holdes ordentlig ved like, og skader o.l. må utbedres umiddelbart.*
- *Etter hvert som byggingen skjer, skal tidligere, lovlig og ulovlig anbrakte gjerder fjernes, og det skal ryddes opp etter dem. Kf. også områdestyrets/reindriftsstyrets vedtak for så vidt.*
- *På strekninger som det var utferdiget byggeløyve for 2.7.90 - og som det ved nærværende tilfelle søkes om endring av traséer mm. for, trekkes gitt byggeløyve for førstnevnte hermed tilbake.*
- *NRL/KF har øverste ansvar for å påse at berørte distrikter utarbeider planer for barmarkskjøring.*
- *NRL/KF skal se til at det årlig - i ti år framover - utarbeides rapporter som redegjør for erfaring og effekt med gjerdesystemet som omfattes av planen for midtre sone i fellesbeitedistrikt 30.*
- *Planer for barmarkskjøring og nevnte rapporter skal sendes Reindriftsadministrasjonen og være tilgjengelige for offentligheten.*
- *Landbruksdepartementet vil følge gjerdeprosjektet nøye og kan kreve at bygging stanses og/eller at NRL/KF sørger for at gjerder som inngår i planen for midtre sone fjernes dersom vilkår satt i vedtaket ikke etterkommes, eller gjerdene ikke er i bruk som forutsatt. Kjøring i terrenget i forbindelse med byggingen må avgrenses til et minimum.*
- *Landbruksdepartementets vedtak 2.7.90, og områdestyrets og reindriftsstyrets tilrådinger i nærværende sak, legges ellers til grunn for dette vedtak.*

4.3 Søknader om finansiering

Boazoáiddit AS søkte på vegne av NRL/KFL/reinbeitedistriktene om finansiering av gjerdeanleggene i flere omganger i perioden 1990-1997.

På vegne av NRL og KFL søkte Boazoáiddit AS i juli 1990 om tilskudd og lån til oppføring av gjerdeanleggene. Denne søknaden gjaldt 5 gjerdestrekninger på totalt 101,2 km som skulle settes opp i 1990. Samlet kostnad var beregnet til 8 524 377 kroner. Berørte reinbeitedistrikt skulle svare for egneandelen tilsvarende distriktstilskuddet minus administrasjonstilskuddet (10 000.-) over 4 år. Resten var forutsatt finansiert med tilskudd fra Reindriftens

utviklingsfond (RUF). I møte den 13. juli 1990 innvilget RUF tilskudd på 5 788 000 kroner (80% av samlet kostnad minus mva). I tillegg ble det innvilget et rentefritt lån på 1 447 000 som tilsvarte reinbeitedistriktenes egenandel. Avdrag kunne betales ved trekk i distriktstilskuddet til distriktene.

I 1991 ble det søkt om finansiering av gjerder til en kostnad av 6,4 millioner kroner og 1,28 millioner kroner til dekning av merverdiavgiften for 1991. I møte den 15. mai 1991 innvilget RUF et tilskudd på 5 120 000 kroner og et rentefritt lån på 1 280 000 kroner. Søknad om lån til dekning av mva. ble avslått. Det ble satt som forutsetning at det måtte foreligge en forpliktende plan for fjerning av gamle gjerder, både de som skulle vært fjernet i 1990 og de som skulle fjernes i 1991. Regnskap og rapport (statusrapport) skulle sendes Reindriftsadministrasjonen.

For 1992 innvilget styret i RUF, mot reindriftssjefens innstilling, å bevilge 560 000 kroner som tilskudd og et rentefritt lån på 140 000 kroner. Samme betingelser som tidligere.

I 1993 innvilget RUF 5 120 000 kroner i tilskudd og 1 280 000 kroner i rentefritt lån i møte den 29. juni 1993 og 448 000 kroner i tilskudd og 112 000 kroner i rentefritt lån den 16. juli 1993. I 1994 og 1995 ble det innvilget henholdsvis 5 671 000 kroner og 3 550 000 kroner i tilskudd og 1 418 000 og 888 000 kroner i rentefritt lån.

I 1996 ble det gjort 2 bevilgninger med tilskudd på henholdsvis 21 000 og 755 400 kroner og rentefritt lån på henholdsvis 5 000 og 188 850 kroner.

I 1997 ble det innvilget tilskudd på 431 000 og rentefritt lån på 108 000 kroner. Tilsagnet ble gitt under forutsetning av skriftlig avtale mellom distrikt endringene berørte, og NRL/KFL utarbeider rapporter for erfaring og effekt med gjerdesystemet som omfattes av planen for midtre sone i fellesbeitedistrikt 30. Planer for barmarkskjøring og nevnte rapporter skal sendes Reindriftsforvaltningen i Alta og være tilgjengelig for offentligheten.

Tabell 1. Oversikt over søknader fra Boazoáiddit AS og tilsagn fra Reindriftens utviklingsfond (RUF) i perioden 1990 til 1997.

Behandlet i RUF, dato	Kostnad eks. mva	Omsøkt	Tilskudd	Lån	Tilskudd og lån
13.07.1990	7 234 813	8 524 377	5 788 000	1 447 000	7 235 000
16.05.1991	6 400 000	7 680 000	5 120 000	1 280 000	6 400 000
04.09.1992	840 000	700 000	560 000	140 000	700 000
29.06.1993	9 650 000	9 650 000	5 120 000	1 280 000	6 400 000
16.07.1993	560 000	560 000	448 000	112 000	560 000
09.05.1995	6 250 000	6 250 000	3 550 000	888 000	4 438 000
11.05.1994	7 089 000	7 089 000	5 671 000	1 418 000	7 089 000
02.05.1996	905 000	905 000	755 400	188 850	944 250
25.09.1996	25 894	25 894	21 000	5 000	26 000
11.06.1997	539 000	490 250	431 000	108 000	539 000
SUM	39 493 707	41 874 521	27 464 400	6 866 850	34 331 250

Samlet ble det søkt om tilskudd og lån på nesten 42 millioner kroner. Det ble gitt tilskudd på 27,5 millioner kroner og rentefritt lån på 6,9 millioner kroner. I forbindelse med tilsagnene

om finansiering av gjerdeanleggene ble det ikke stilt andre krav en fjerning av gamle gjerder, rapporter om erfaringer og effekt av gjerdesystemene og plan for utmarkskjøring. Disse kravene var også stilt i forbindelse med tillatelser til oppføring av gjerder.

5 MIDTRE SONE OG UTVIKLING I FLYTTESONENE

Data for distriktene i midtre sone og gjennomsnitt for flyttesonene er vist i Tabell 2. Midtre sone er den største av flyttesonene i Kautokeino med 105 driftsenheter i driftsåret 2004/2005, og med 682 personer tilknyttet driftsenhetene. Til sammenlikning har de to andre sonene om lag 60 driftsenheter og rundt halvparten så mange personer tilknyttet enhetene. Også det totale reintallet er vesentlig høyere i midtre sone enn i de to andre sonene. Gjennomsnittlig antall rein per driftsenhet ligger på rundt 400 rein i vårflokk for alle 3 flyttesonene. Gjennomsnittlig antall personer tilknyttet driftsenhetene er 44% høyere i midtre sone enn i vestre sone og 16% høyere enn i østre sone. Slakteuttaket for dette driftsåret var på 6,0-6,5 kg/livrein i vårflokk for flyttesonene.

Innen midtre sone er det stor variasjon mellom distriktene med variasjon fra 1 til 20 driftsenheter, og personer fra 9 til 170. Det er også betydelig variasjon i gjennomsnittlig antall personer per driftsenhet og antall rein per driftsenhet mellom distriktene.

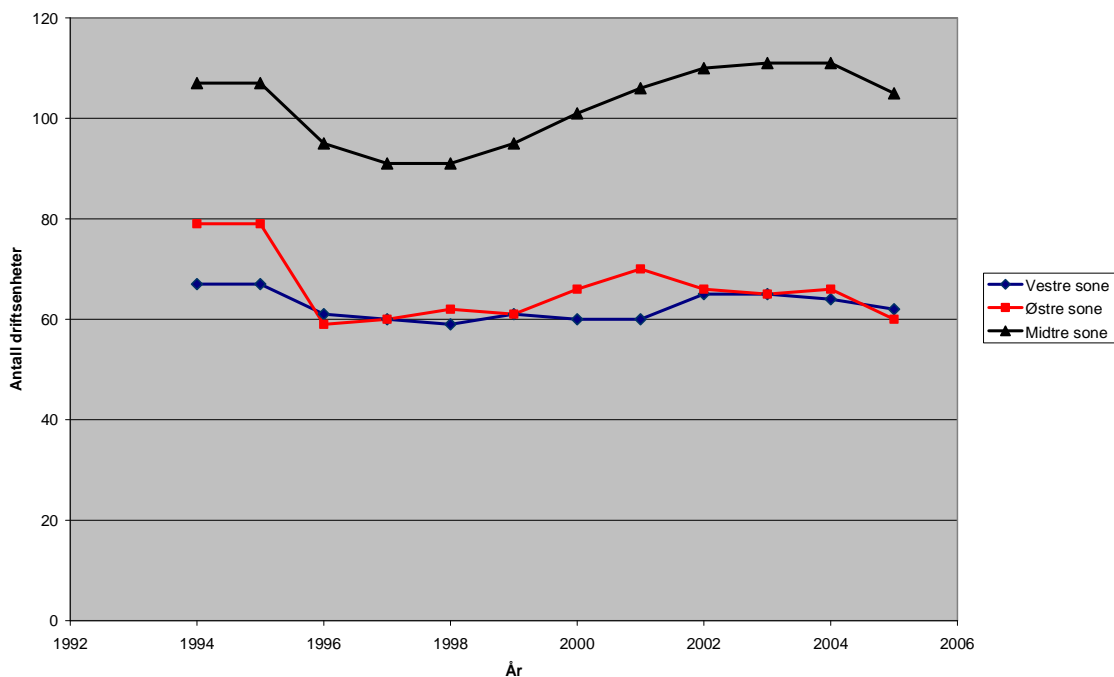
Tabell 2. Data for distriktene i midtre sone, og gjennomsnitt for sonene for driftsåret 2004/2005. Kilde: Reindrifftsforvaltningen 2006.

Distr.nr	Navn	Driftsenheter	Personer	Personer per driftsenhet	Antall rein	Rein per dr.enhet	Slakteuttak ¹	Produktivitet ¹
19	Sállan	4	20	5	1 437	359	5,3	8,1
25	Stierdná	6	35	6	1 768	295	4,2	5,4
26	Lakkonjárga	20	170	9	9 171	459	6,9	4,9
27	Joahkonjárga	14	92	7	6 025	430	7,2	5,9
28	Cuokcavuotna	3	18	6	619	206	4,2	3,9
29	Seakkenjárga	3	23	8	1 077	359	8,8	6,1
32	Silvetnjárga	6	42	7	2 158	360	7,3	6,5
33	Spalca	20	113	6	6 842	342	8,5	7,2
40	Orda	15	82	5	7 313	488	8,3	6,8
41	Beaskádas	5	42	8	3 477	695	5,1	5,5
11T	Reinøy	1	9	9	279	279	5	8,5
19/32T	Ivguláhku	5	16	3	1 444	289	8,4	6,7
33T	Ittunjárga	3	20	7	611	204	8,7	5,1
SUM								
	Midtre sone	105	682		42 221			
	Vestre sone	62	279		24 576			
	Østre sone	60	336		24 186			
Gjennomsnitt								
	Midtre sone	8,1	52	6,5 ³	3 248	402 ³	6,4 ²	6,2 ²
	Vestre sone	10,3	47	4,5 ³	4 096	396 ³	6,0 ²	9,0 ²
	Østre sone	8,9	49	5,6 ³	3 517	403 ³	6,5 ²	5,2 ²

1) Kg per livrein ved driftsårets start

2) Aritmetisk middel for distriktene. Gir noe feil middel fordi det ikke tas hensyn til reintall i distriktene

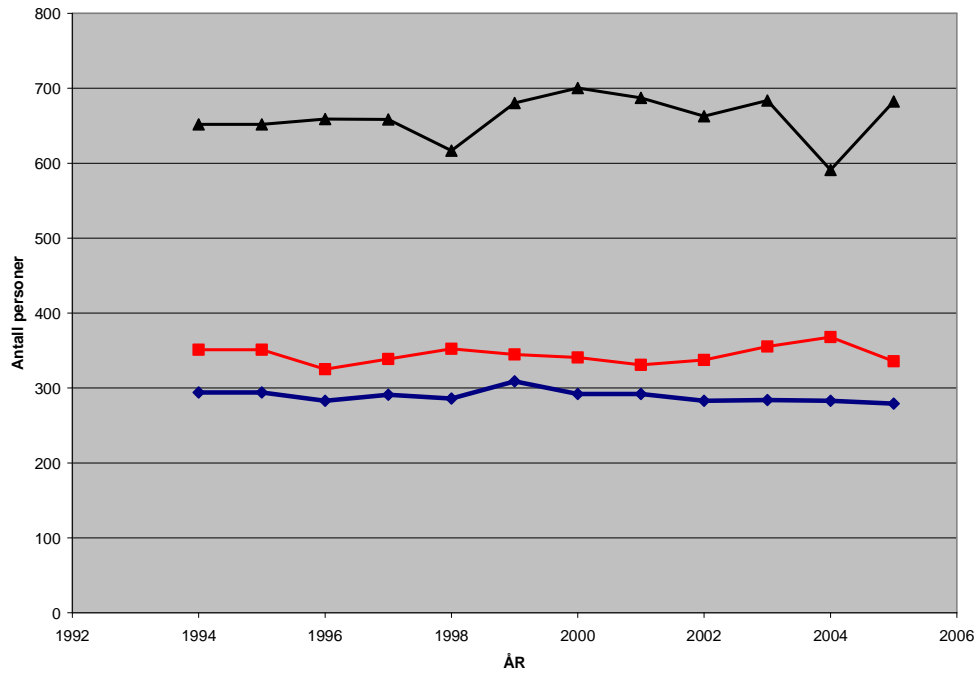
3) Veid middel som tar hensyn til ulikheter mellom distriktene i antall på driftsenheter og rein

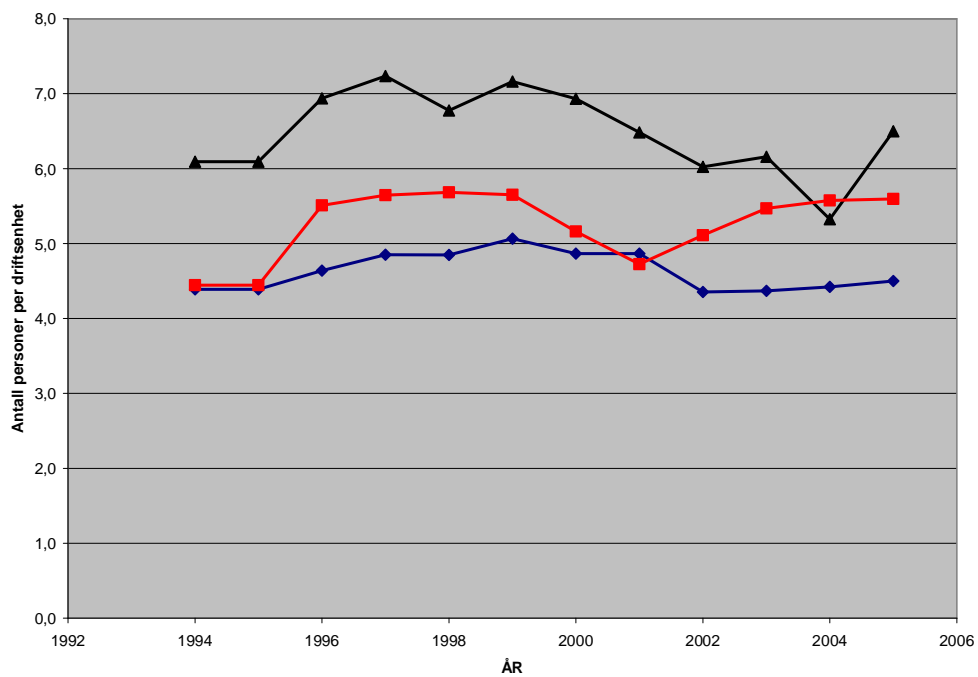
Figur 1. Utvikling i antall driftsenheter fra 1994 til 2005 i flyttesonene. Kilde: Reindrifftsforvaltningen 1994-2006.

Utvikling i antall driftsenheter, personer tilknyttet driftsenhetene, antall rein, antall personer per driftsenhet og i utvikling i slakteuttak og produktivitet i flyttesonene fra 1994 til 2005 er vist i figur 1-6. Midtre sone har hatt en noe større variasjon i antall driftsenheter og personer tilknyttet driftsenhetene. Østre og vestre soner har hatt en nedgang fra 1994 til 1996, for deretter å ligge stabilt på rundt 60 driftsenheter. Midtre sone har flest personer tilknyttet hver driftsenhet i gjennomsnitt i perioden. Denne forskjellen synes imidlertid å ha blitt noe mindre de siste årene. Midtre sone har gjennom hele perioden fra 1994 hatt flest rein og denne differansen har holdt seg gjennom hele perioden. Utvikling i antall rein har med andre ord vært lik for alle flyttesonene. Slakteuttak og produktivitet, kg/livrein i vårflokk, har variert mye fra år til år, men det er svært liten variasjon mellom flyttesonene. Gjennomsnittlig slakteuttak i perioden 1994-2005 var på 6,4 kg for midtre sone, 6,0 kg for vestre sone og 6,5kg for østre sone. Tilsvarende for produktivitet var henholdsvis 6,3, 6,5 og 6,0 kg/livrein.

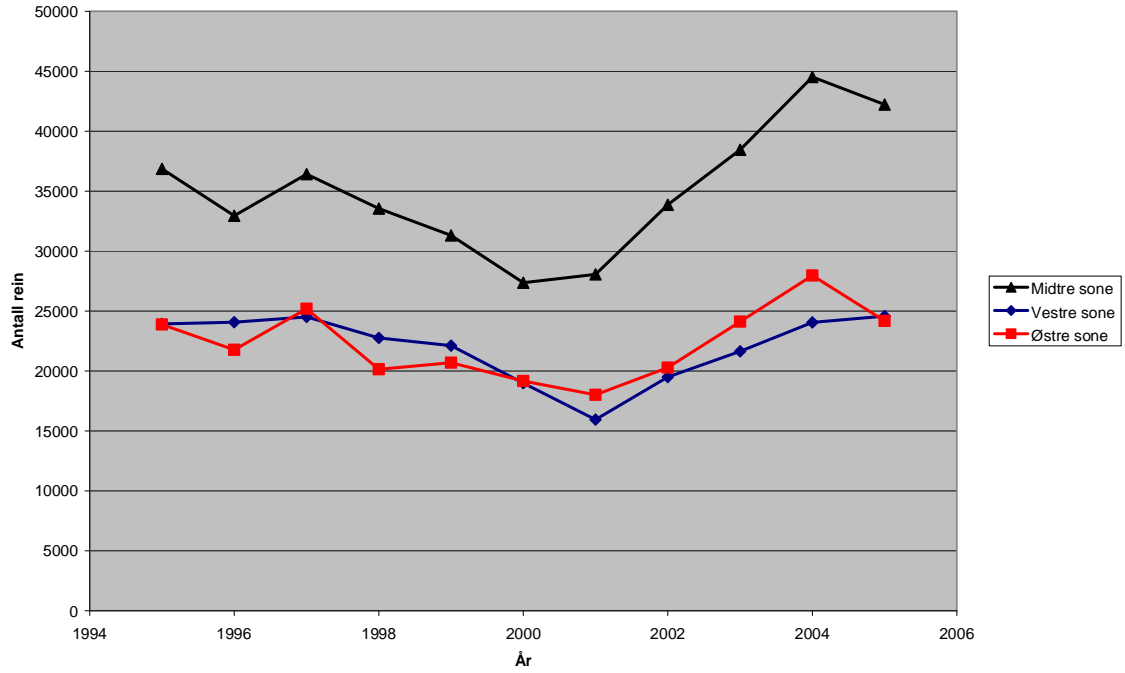

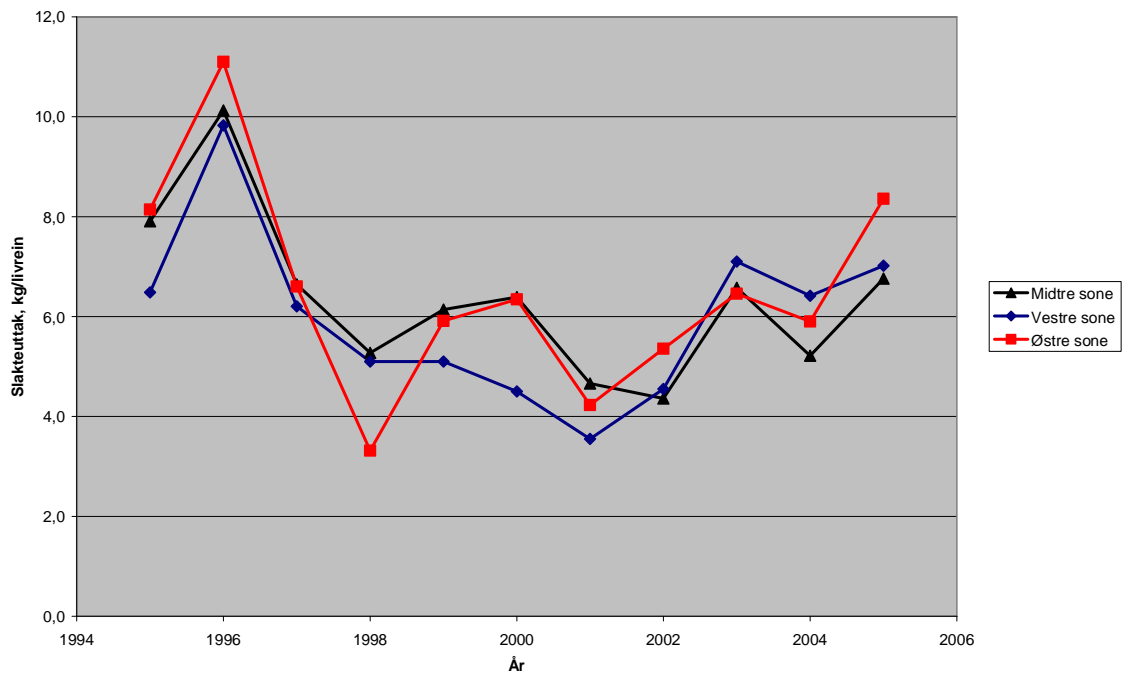
Figur 2. Utvikling i antall personer fra 1994 til 2005 i flyttesonene. Kilde: Reindrifstforvaltningen 1994-2006.

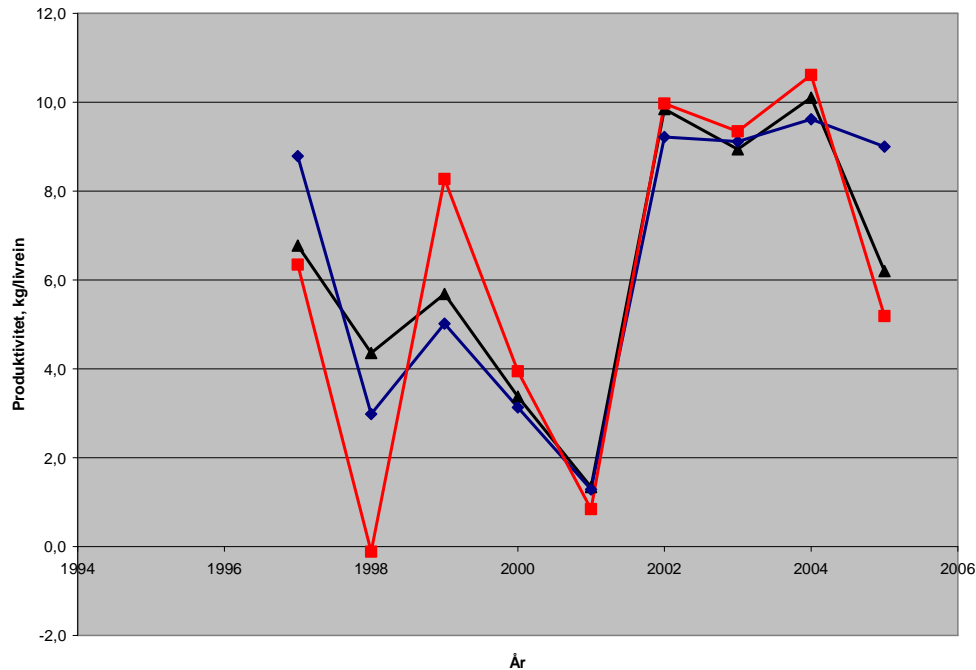
Figur 3. Utvikling i gjennomsnittlig antall personer per driftsenhet for flyttesonene fra 1994 til 2005. Kilde: Reindrifstforvaltningen 1994-2006.

Figur 4. Utvikling i antall rein fra 1994 til 2005 i flyttesonene. Kilde: Reindrifstforvaltningen 1994-2006.

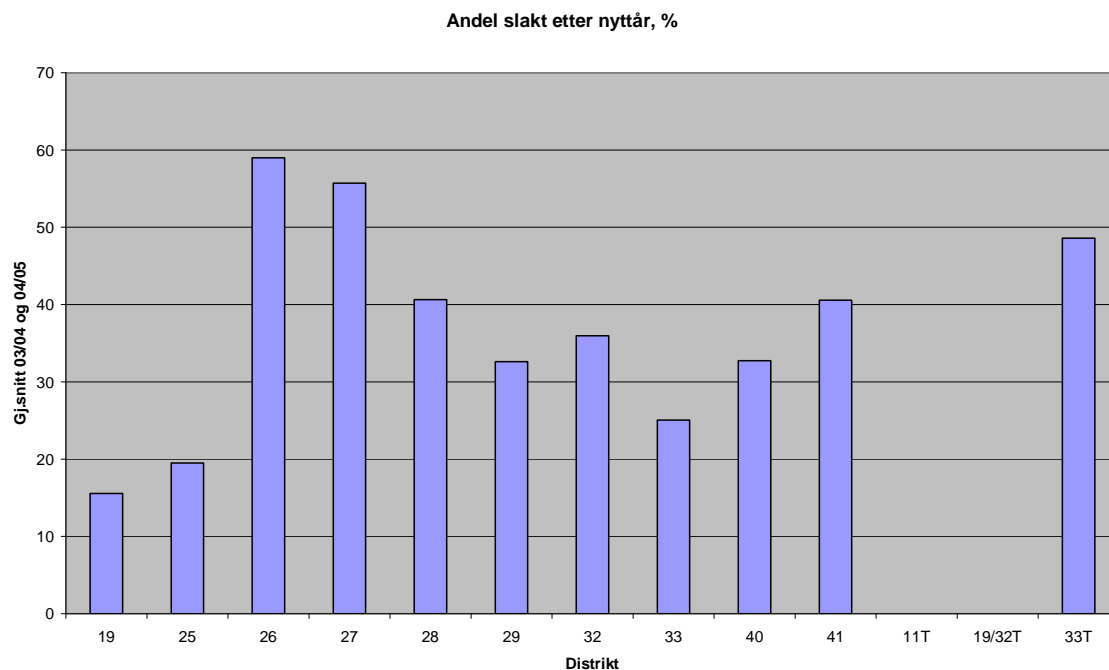
Figur 5. Utvikling i gjennomsnittlig slakteuttak, kg/livrein i vårflokk, for flyttesonene fra 1994 til 2005. Kilde: Reindrifstforvaltningen 1994-2006.

Figur 6. Utvikling i gjennomsnittlig produktivitet, kg/livrein i vårflokk, for flyttesonene fra 1996 til 2005. Kilde: Reindrifftsforvaltningen 1994-2006.

Et av argumentene for å gjennomføre tiltaket med å dele midtre sone, høst- og vårområde, fysisk med gjerder som foreslått av beite- og arealutvalget var å øke produktivitet og kvalitet. NRL forutsatte i notat av 9.11.89 at kjøttproduksjon per dyr vil øke fra 7 kg til 15 kg over en 4 års periode, samt bedre pris på grunn av bedre kvalitet. De data som foreligger i ressursregnskapet (Reindrifftsforvaltningen 1994-2006) viser tydelig at det ikke er oppnådd en slik gevinst.

For uttak av slaktedyr over sesongen foreligger det foreløpig data bare for driftsårene 2003/2004 og 2004/2005 i ressursregnskapet. For disse driftsårene i gjennomsnitt hadde 8 av 13 distrikt mer enn 30 % uttak av slaktedyr etter nyttår (Figur 7). Gjennomsnittlig uttak etter nyttår for midtre sone var på 38 % (Tabell 3). Det er vesentlig lavere enn for vestre sone og noe høyere enn østre sone. I tillegg kan det være uttak mellom 1. november og nyttår som er registrert som "Etter brunst" i ressursregnskapet. Derfor må tallene for uttak etter nyttår betraktes som minimumsestimater. I følge Reindrifftsstyrets sak 27/90 ble om lag 60 % slaktet på etterjulsvinteren 1987-88. I forhold til dette har det skjedd en endring, men fortsatt er ikke målet, minst 70 % av slakteuttaket tatt ut før distriktene flytter inn på vinterbeiteområdene, nådd.

Figur 7. Andel slakteuttak etter nyttår av totalt slakteuttak for distriktene i midtre sone. Gjennomsnitt for driftsårene 2003/2004 og 2004/2005. Kilde: Reindrifftsforvaltningen 2005-2006.

Tabell 3. Gjennomsnittlig andel uttak av slaktedyr (%) etter nyttår i flyttesonene for driftsårene 2003/2004 og 2004/2005 og for gjennomsnittet for driftsårene. Kilde: Reindrifftsforvaltningen 2005-2006.

Flyttesone	2003/2004	2004/2005	Gj.snitt
Midtre sone	43	35	38
Vestre sone	96	82	88
Østre sone	36	32	33

Sammenlikning av flyttesonene over tid, med hensyn til variable vist i figur 1-7 og tabell 3, viser at det ikke har vært en annen utvikling i midtre sone enn i de andre sonene. I de andre sonene er det ikke inngått en tilsvarende avtale. Det sier likevel ikke noe om nødvendigheten av "midtre sone" avtalen fordi forutsetningene i utgangspunktet var ulike mellom sonene og det er bygget gjerder også i de andre sonene. En sammenlikning mellom sonene ville kreve en like grundig gjennomgang også av de to andre sonene.

6 BRUKEN AV OMRÅDET

Denne beskrivelsen er basert på intervju med hvert enkelt reinbeitedistrikt og gir et bilde av driftsmønsteret til hvert enkelt distrikt, hvordan distriktet bruker høst-/vårområdet innenfor midtre sone (30B), hva de anser som utfordringer i dagens drift og hvilke endringer ”midtre sone” avtalen medførte.

6.1 D-19 Sállan – 4 driftsenheter som benytter midtre sone

Distrikt 19 består av 11 driftsenheter (per 31. mars 2005). Fire av disse bruker midtre sone utenom sommerbeitetida. Resten tilhører østre sone (30C). Denne beskrivelsen gjelder kun de enhetene som bruker midtre sone.

6.1.1 Beitebruk/flytting, med mer

Bruken av området er illustrert på kart i vedlegg 2.

De 4 driftsenhetene er i 3 ulike siidaer om vinteren. Disse siidaene er i ulike deler av vinterområdet til 30B. Driftsenhetene fra D-19 er i siidaer sammen med driftsenheter fra andre sommerbeitedistrikt. Under vårflytting flytter siidaene separat. Men når de ankommer Kvenvik er alle driftsenhetene i en siida. Flyttingen avhenger av tidspunkt for pramming fra Kvenvik til Sørøya, normalt 20.-25. april. Vårflyttingen fram til Kvenvik går så å si i ett. Kan stoppe noen dager i Nuhppi, ellers ikke før Gurpmutvuopmi. Vintersiidaene kommer inn i vår-/høstområdet til 30B ved Stornes og flytter nordover gjennom 27/28/33T området, Juvri, Nuhppi og Gurpmutvuopmi til Kvenvik.

Sommeroppholdet på Sørøya er fra slutten av april til 5.-6. oktober. Tidligere var oppholdet til rundt midten av oktober, men endrete tidspunkt for pramming har forkortet oppholdet. Det hadde vært ønskelig med en noe lenger opphold. Kalving, merking og uttak av slaktedyr foregår på øya. Rundt 90% av slaktedyrene tas ut på øya. I løpet av oppholdet på øya blandes dyrene fra midtre sone og østre sone til en flokk og hele distriktet drives i en siida. Før pramming til Kvenvik skilles flokkene til hver av flyttesonene.

Når dyrene ankommer Kvenvik slippes dyrene til Skoaddavárri, og det tar 2-3 dager før reinen samles mot Guollegorsa-Joalosgorsa gjerdet (Nuhppi-gjerdet). Reinen stopper ikke i området nord for gjerdet fordi det er lite beite der. Siidaen ankommer Kvenvik etter D-25, Stierdná. Reinen holdes i Nuhppi fram til rundt 1. desember. Dette området er avgrenset med gjerder mot Spalcas høstområde i vest, gjerde mot sommerbeiteområde og Guollegorsa-Joalosgorsa gjerde i nord og gjerdet mot Našša i øst. Reinen holdes mot sør med gjeting ved Suohpoaivi. Siidaen kan ikke flytte fra dette området før Orda, Lakkonjárga og Joahkonjárga har flyttet til vinterbeiteområdene. Dette betyr 50-60 døgn i området, et område som flere siidaer har brukt før siidaen fra D-19 ankommer.

Siidaen (de 4 driftsenhetene fra D-19) skal i henhold til avtalen ha sitt høstområde sør for Juvri-Likča gjerdet, dvs. sammen med distriktene 27, 28 og 33T. Dette vil bety at rein fra D-19 siidaen blandes sammen med andres rein. Dette ønsker ikke siidaen.

Når siidaen starter fra området de oppholder seg om høsten, fram til ca. 1. desember, flytter de rett til Stornes der flokken skilles i 3 vintersiidaer. Flytting til Stornes foregår gjennom Juvri og 27/28/33T området.

6.1.2 Motorisert ferdsel

Motorisert ferdsel på barmark i området er for det meste begrenset til Gurpmutvuopmi. På Skadduvárri må gjetingen gjøres til fots, og når reinen ankommer Nuhppi er det normalt snøføre.

6.1.3 Problemer/utfordringer

Siidaen har ikke eget høstområde og har høstopphold i ”renna” der hovedstrømmen av flokkene flytter gjennom. Dette gjør at beitet er dårlig, og siidaen har et langt opphold i dette området. Dette har igjen negativ betydning for siidaens produktivitet. Det hadde vært ønskelig med et lenger opphold på Sørøya om høsten. Gurpmutvuopmi hadde vært et alternativt høstbeiteområde. Det vil imidlertid betinge et gjerde for å unngå konflikter med fastboende. Gurpmutvuopmi ville gi beite for 2-3 uker.

Driftsforholdene om våren er også vanskelige for siidaen på grunn av stor slitasje på områdene fordi siidaen ankommer områdene etter at andre siidaer allerede har vært der. Derfor hadde det vært ønskelig med biltransport fra vinterområdet direkte til Sørøya. Dette ville spare vårbeitene og kostnader til pramming om våren, og reinen ville vært i bedre hold når de ankommer sommerbeitet.

Driftsenheter fra D-19 Sállan bruker både midtre og østre sone, hvorav noe over halvparten av disse bruker østre sone. Driftsenhetene som bruker henholdsvis midtre og østre sone har brukt de samme områdene før soneinndelingen, og sonetilhørighet for D-19 er ikke avklart. Driftsenhetene som tidligere benyttet midtre sone er med i avtalene av 1990 og 1993, og deres bruk av midtre sone er stort sett akseptert av alle de andre som tilhører 30B. Lederen i distriktsstyret for D-19 mener distriktet tilhører østre sone, og det har resultert i at dårlig kommunikasjon mellom distriktets driftsenheter som bruker 30B og styret for 30B, fordi henvendelser og post har gått til lederen for D-19. Dette har endret seg slik at henvendelser går direkte til de gjeldende driftsenhetene.

6.1.4 Endringer på grunn av avtalen

Før avtalen og gjerdene kom, hadde siidaen kortere opphold i høstområdet. Avtalen og gjerdene har i tillegg gjort det mulig å øke reintallet i hele sonen. Begge disse tingene har bidratt til større slitasje og belastning på beitene siidaen bruker.

Guollegorsa-Joalosgorsa gjerdet (Nuhppi-gjerde) har ødelagt beitene i Gurpmutvuopmi.

Avtalen og gjerdene har gjort driftsforholdene i vår- og høstområdet vanskelig for siidaen (driftsenhetene som tilhører D-19 og som flytter gjennom 30B).

Før avtalen hadde siidaen et opphold på 2-3 uker i Gurpmutvuopmi om høsten. Deretter flyttet siidaen sakte mot vinterområdene med flere opphold underveis. Flytteleia var omtrent som i dag. Tidligere brukte siidaen områder som i dag er innenfor området til D-40 (Našša).

6.2 D-25 Stierdná

6.2.1 Beitebruk/flytting, med mer

Bruken av området er illustrert på kart i vedlegg 3.

Distriktet er i 2 siidaer om vinteren, og oppholder seg i vinterbeiteområdet fram til begynnelsen av mai. Siidaene flytter separat etter hverandre fra vinterbeiteområdet til Kvenvik der dyrene prammes til Stierdná (Stjernøy). De bruker om lag 1 uke på flyttingen. Siidaene flytter over elva inn til område 27/28/33T og flytter nordover langs østersida av dette området (vest for D-26 område) og videre nordover på østersida av Juvri-Nuhppi område (vest for D-40 område) og videre over Gurpmotvupmi til Kvenvik. Det oppholder seg siidaer på flytteleiden til distriktet i Likča-Juvri området som vanskeliggjør flyttingen for distriktets siidaer. Siden 2002 har distriktet transportert reinen med bil til Kvenvik fra Stornes. Tidlig vår med usikker is på bl.a. Storvannet, gjør det vanskelig å flytte med reinen til Kvenvik på tradisjonelt vis.

Distriktet oppholder seg i sommerbeiteområdet til slutten av september. Kalving og merking foregår på Stierdná.

Distriktet ankommer Kvenvik med pram i slutten av september, og oppholder seg i Skoađđavárri rundt en ukes tid. Distriktet har arbeidsgjerde og sperregjerde i dette område, og distriktet har avtale med Alta kommune om dette.

Flytteleiden sørover fra Skoađđavárri går over Gurpmotvuopmi til Juvri-Nuhppi området (område avgrenset av Guollegorsa-Joalosgorsa gjerde og gjerde mellom 30B og Ordas sommerbeiteområde i nord, gjerde mot Spalca i vest, gjerde mot Ordas høstområde i øst og Juvri-Likča gjerde i sør). De oppholder seg i Juvri-Nuhppi området fram til begynnelsen av november. I dette området blandes distriktets rein med rein dra D-19, Sállan. Flytting sørover går gjennom område 27/28/33T. Skilling skjer i Stornes før de flytter videre til vinterbeiteområdene.

I henhold til avtalen skal distriktet være ute av Gurpmotvuopmi innen 7 dager etter at de har forlatt Skoađđavárri, men på grunn av at distriktet ikke har eget høstområde er det vanskelig å overholde dette. I henhold til avtalen har distriktet fått tildelt område sør for Juvri-Lilča gjerdet (Davvi Likča). Distriktet vil imidlertid ikke å gå inn i dette området fordi det vil være umulig å holde sin rein atskilt fra rein fra D-27 og D-28.

Slakteuttaket fortas normalt i Eiby under oppholdet i Skoađđavárri. Det hender at de ikke rekker å ta ut slakterein fra de flokkene som prammes sist fra Stierdná, fordi D-19 Sállan kommer like etter. Det gjør at oppholdet i Skoađđavárri blir kortere enn ønsket. Da tas slakterein ut i Stornes etter at de har startet fra høstområdet nord for Juvri-Likča gjerdet. Dersom de ikke får mulighet til å ta ut slakterein før vinterområdet, tas slakterein ut om vinteren.

6.2.2 Motorisert ferdsel

Distriktet har ikke egen plan for motorisert ferdsel som omfatter høstområdet (30B).

6.2.3 Problemer/utfordringer

Det største problemet distriktet har, er at de ikke har et eget høstområde. Området distriktet har sitt høstopphold i dag (Nuhppi) har lite beite på grunn av sterk belastning, og består av høyfjellsterreng (duottar). Det relativt lange oppholdet i et område med lite beite, og stort sett fritt for ly i forhold til vær, gjør at dyrene taper hold (utarmes) utover høsten. Det er særlig kalv det går ut over. Distriktet brukte tidligere Gurpmutvuopmi og Giellasat-området (Geašjávri-Spielgajávrit-Daskojávri-nordover mot Buolžat). I Gurpmutvuopmi hadde de tillatelse til å ha et sperregjerde slik at de hadde et eget høstområde der. De gikk med på å avgi Gurpmutvuopmi som eget høstområde mot å få Davvi Likča/Biellogielas som eget høstområde. Resultatet ble ikke slik. I henhold til avtalen har distriktet høstområde sammen med D-27, D-28 og D-33T. Davvi Likča/Biellogielas er en del av dette området. Distriktet har søkt om gjerder langs Čarajávri (knytte sammen Juvri-Likča gjerdet med gjerdet sørover fra Čarajávri) og fra Čuojajávri langs Čuojajohkka til D-26 gjerdet. Disse strekningene er på henholdsvis 3-4 og 10-12 km.

Driftsenhetene fra D-19 kommer like etter D-25 til Kvenvik. Dette gjør at D-25 får dårlig tid til å ta ut slakterein i Skaoddavárri for å unngå sammenblanding med rein fra D-19. Sammenblanding er lite ønskelig fordi det skaper merarbeid. De siste årene har flere siidaer fra andre distrikt startet på vårflyttingen tidligere, og oppholder seg i lengre perioder i Davvi Likča, Juvri og Nuhppi. Dette er midt i flytteleden til D-25 slik at dette er til stor hindring for D-25s vårflytting.

Et økende antall siidaer har begynt å bruke Stornes-gjerdet til skilling før de forlater høstområdet etter brunst. D-25s siidaer har sine vinterbeiteområder like sør for Kautokeinoelva. Mens skillingen pågår, oppholder rein fra disse siidaene seg på D-25s vinterbeiteområder. Dette medfører belastning på distriktets vinterområder, og kan i verste fall låse distriktets vinterbeiter.

6.2.4 Endringer på grunn av avtalen

Før avtalen hadde distriktet Gurpmutvuopmi og Giellasat som høstbeiteområder. Noen siidaer kunne inntil 70-tallet også bruke Gurpmutvuopmi som vinterområde. Distriktet oppholdt seg i Gurpmutvuopmi om høsten inntil andre siidaer hadde passert, slik at de kunne flytte videre sørover uten fare for sammenblanding med andre siidaer. Som følge av avtalen mistet distriktet tidligere brukte høstområder.

Flytteleden sørover fra Gurpmutvuopmi gikk lenger øst enn i dag. Flytteleden gikk gjennom områder som i dag er innenfor gjerdene til D-26s og D-40s høstområder.

6.3 D-26 Lakkonjárga

6.3.1 Beitebruk/flytting, med mer

Bruken av området er illustrert på kart i vedlegg 4.

Om vinteren er distriktet i 3 siidaer, men kan være i 4 siidaer. Vårflyttingen starter i april/mai, men kan variere noe. De ulike siidaene starter til ulike tider. De ulike siidaer flytter separat, og underveis kan vintersiidaene deles opp i flere. Siidaene krysser Kautokeinoelva ved Hemmonjavvi og Stornes. Når distriktets siidaer kommer til kalvingsområdene er distriktet i 6-9 siidaer.

Hos de fleste siidaer holdes okserein atskilt fra simlene fra de flytter nordover og til all rein er samlet på sommerbeiteområdet. Flokkene med okserein flytter mer eller mindre direkte til sommerbeiteområde, men kan ha noen opphold underveis avhengig av beiteforholdene. Bruker noen uker på flyttingen. Siidaene flytter separat, og noen siidaer kan også transportere reinen med bil. Okserein flytter gjennom område 27/28/33T, Juvri og Nuhppi og gjennom D-40 sommerbeiteområde til Lakkonjárga. Hos noen siidaer skilles okserein ut først innenfor sommerbeiteområde.

Kalving foregår i 4 siidaer. Tre til fem driftsenheter har kalving i nordenden av D-26 området, og noen driftsenheter i Biggevárri/Stuorraoaivi-området innenfor D-26 området. Disse bruker også Gurpmutvuopmi som kalvingsland. Mer enn halvparten av driftsenhetene har kalving i Gurpmutvuopmi. Resten har kalving i sommerbeiteområdet i 2 siidaer. Simleflokkene som kalver i Gurpmutvuopmi og i sommerbeiteområdet flytter etter samme lei som okserein innenfor 30B, og kan ha flere opphold underveis. Oppholdssteder varierer.

Ankomst til sommerbeiteområdet varierer for de ulike flokkene. Okserein (luovvusat) og simleflokker som kalver i sommerbeiteområde ankommer området rundt 20. mai. De flokker som kalver innenfor område D-26 ankommer rundt St. Hans. De flokkene som kalver i Gurpmutvuopmi starter flytting til sommerbeiteområde før St. Hans. År om annet kan det imidlertid være vanskelig å starte før St. Hans på grunn av stor vannføring i elver.

Etter merking samles all rein i sommerbeiteområde til 1 siida og distriktet drives felles fram til skilling i november. Distriktet har et gjerde fra 1997, et stykke nord for sommerbeiteområdets grense mot sør. Dette stykket, mellom dette gjerdet og søndre grense, benevnes "sommerbeite sør". Resten "sommerbeite nord". Gjerdet mellom nordre og søndre område åpnes i månedsskifte august/september. Det kan foregå merking før reinen slippes inn til "sommerbeite sør". Flokken holdes i "sommerbeite sør" fram til ca. 5. september. Det er ingen gjerder som avgrenser søndre område mot sør, slik at reinen må holdes igjen med gjeting. Mens de holder igjen flokken fra sør samles rein fra nord for å samle all rein i distriktet. Etter 5. september samles flokken mot Nuhppi-gjerdet (Guollegors-Joalosgorsa) inntil D-40 har passert. Orda skal ha sin flokk unna Nuhppi innen 10. september. Fra Nuhppi må flyttingen foregå innen 5 dager, for ikke å være i veien når D-27 kommer med sin flokk. Det er en utfordring for distriktet å klare å samle all rein i sommerbeiteområde og i Gurpmutvuopmi på grunn av knappe tidsfrister.

Distriktet ønsker å kunne være lenger i sommerbeiteområdet om høsten. De må imidlertid starte såpass tidlig for å kunne ta ut slakterein før brunst i Stuorraoaivi, og for ikke å forsinke

D-27 slik at de også kan ta ut slaktedyr før brunst. Dette gir en dårlig utnyttelse av sommerbeitene.

Før flokken slippes inn i D-26 område tas flokken gjennom arbeidsgjerde i Stuorraoaivi. Nabodistrikter tar ut sin rein, og slaktedyr tas ut. Distriktet oppholder seg innenfor området sitt til snøen legger seg, i begynnelsen av november. Før flytting til vinterområdene skilles flokken i 3-4 siidaer i Luossačáhcci (normalt) eller Stornes. Under skilling kan distriktet oppholde seg i området rundt arbeidsgjerdet (innenfor område 27/28/33T) i 2-3 uker. Flokkene må holdes atskilt fra hverandre mens skilling pågår, og dersom det er bært er det vanskelig å holde de enkelte flokkene samlet. Hovedflokkene holdes innenfor område D-26. Distriktet ønsker ikke å oppholde seg innenfor høstområdet lenger enn nødvendig. Først når skillingen er ferdig kan siidaene starte mot vinterbeiteområdene.

Slakteuttak foretas i Stuorraoaivi før 20. september, ved skilling i november eller om vinteren. Det kan være vanskelig å få tatt ut slakterein ved skilling i november fordi det krever stort mannskap. Tidligere var det et feltnlegg ved Stuorraoaivi, og da ble det tatt ut mer rein der. Distriktet ønsker å ta ut mer i Stuorraoaivi før brunst, men har ikke tilstrekkelig infrastruktur i dag. Det største problemet er at veien er dårlig, og at dyrene blir stående lenge i gjerdet (veaddit). Det er et paradoks at distriktet må skynde seg for å rekke å ta ut slakterein i Stuorraoaivi, og derved ikke utnytte sommerbeitet optimalt, samtidig som infrastrukturen for uttak er dårlig. Selv om distriktet ønsker å ta ut en større andel i Stuorraoaivi, vil det være nødvendig med senere uttak fordi det er for tidlig å ta ut kalv i september. Andel av totalt uttak som tas ut før vinteren varierer. Denne andelen har gått ned på grunn av svak infrastruktur. Dette er uheldig for vinterbeitene.

Distriktet har tatt ned gjerdet mellom Stuorraoaivi og Suodnjuroaivi (sør for Jávrehuš). Beitehagen tilknyttet arbeidsgjerdet er også tatt ned. Beitehagen var ikke en del av ”midtre sone” avtalen, og tilhørte D-26. Årsaken til at de tok ned gjerdet var for å kunne utnytte Jávrehuš på en bedre måte, samt at distriktet skal slutte å ta ut slakterein i Stuorraoaivi. Distriktet planlegger å ta ut slakterein i sommerbeiteområde i forbindelse med at flokken slippes fra ”sommerbeiet nord” til ”sommerbeite sør”. Planlegger å samarbeide med D-40 og D-41 om å bygge en løsning for slakting i Suolovuopmi. Hvilken løsning det blir er ikke bestemt. Fra arbeidsgjerdet der rein tas ut drives slakteflokkene til Suolovuopmi. Kalv kan tas like etter brunst. Distriktet kan oppholde seg lenger i sommerbeiteområde. Dette vil bidra til å redusere stresset for D-40 og D-27 under høstflyttingen. Distriktene kommer senere inn til høstområdene og også inn til vinterområdene. En slik løsning vil omfatte ca. 35 driftsenheter. Dersom distriktet ikke får til en slik løsning må de fortsatt bruke Luossačáhcci og/eller Stornes. Arbeidsgjerdet i Stuorraoaivi er ikke tatt ned enda, men skal tas ned.

6.3.2 Motorisert ferdsel

Distriktet har egne bestemmelser i distriktsplanen vedrørende motorisert ferdsel på barmark. Kjøringen skal i størst mulig grad begrenses til eksisterende veier/kjørespor og langs gjerder.

6.3.3 Problemer/utfordringer

Distriktet har dårlig infrastruktur for uttak av slakterein. Dette gjør at sommerbeitet ikke utnyttes optimalt, og andel som tas ut før vinteren er lavere enn ønskelig.

Det er stor ferdsel og stort jakttrykk i høstbeiteområdet som forstyrrer reinen. Det går vei fra Mieron og fra Máze inn til områdene. Dette gjør at områdene er lett tilgjengelig for jegere. Trafikk med polarhunder har også vært økende de siste årene.

Rovdyr og løshunder anses også for å være et problem for distriktet.

Inngrep og forstyrrelser blir et stadig økende problem for distriktet. Nylig er det bygget en ny kraftlinje gjennom området, og Alta bys vekst merkes godt.

6.3.4 Endringer på grunn av avtalen

For distriktet har avtalen resultert i betydelige endringer i driftsmønsteret:

- Tidspunkter for flytting ble regulert i avtalen, og for distriktet resulterte dette i endret tidspunkt for flytting om høsten. Etter at avtalen kom kan man ikke lenger flytte etter vær, føre og beite, men må følge kalenderen.
- Tidligere tradisjonelt brukte områder kunne ikke, eller kun i mindre grad, brukes som tidligere
  - Sør-enden av det som i dag er innenfor D-40 område. Etter at snøen la seg "løftet" flokken deg til Našša og Davvi Likča.
  - Davvi Likča
  - Jávrehušområde
- Flyttelei om våren går lenger mot vest (tidligere gikk den gjennom det som i dag er D-40 område). I henhold til avtalen kan de flytte gjennom dette område, men det er lite praktisk i dag.
- Området D-26 har i dag er mindre enn de områder distriktet brukte tidligere.

6.4 D-27 Joahkonjárga

6.4.1 Beitebruk/flytting, med mer

Bruken av området er illustrert på kart i vedlegg 5.

Distrikter er i 4 siidaer fra skilling etter parring, før siidaene går inn i vinterområdet (november), til siidaene er i sommerområdet (juni/juli). D-27 siidaer har kalvingsområder i høstområde til D-27/28/33T, og distriktets siidaer venter til andre siidaer har flyttet gjennom dette området før de selv flytter inn i disse områdene. Forlater vinterområdene i løpet av mai. Før kalvinga begynner skilles okserein og fjorårskalv (luovvusat) fra simleflokken. Luovvusat-flokkene flytter separat i 4 siidaer direkte til sommerbeiteområdet, og er framme der i midten av mai. Skillingen kan skje enten i vinterområdene, Stornes, Mieron eller i de arbeidsgjerdene hvor distriktet foretar kalvemerking.

Simleflokkene ankommer kalvingsområdene i løpet av 1. halvdel av mai, og de fire siidaene drives hver for seg helt fram til de ankommer sommerbeiteområdet i slutten av juni/begynnelsen av juli. Kalvene merkes før flytting mot sommerområdet i gjerdene i Luossačáhcci, Saddobuolža og Bollit (Livčaluoppal). Siidaene forlater kalvingsområdene før 25. juni, og leden går gjennom Juvri-Nuhppi og videre gjennom sommerbeiteområdene til Orda (D-40) til eget sommerbeiteområde.

I sommerbeiteområdet blandes rein fra de ulike siidaene, men reinen holdes fortsatt i separate flokker, slik at reinen kan fordeles utover i området for å utnytte beitene på en bedre måte. Distriktet oppholder seg i sommerbeiteområdet fram til begynnelsen av september.

Under høstflytting samles reinen mot gjerdet i Ávžžeoaiivi (gjerde mellom Nuhppi og Ordas sommerbeitedistrikt) og holdes der til 15. september. Kan slippe tidligere etter avtale med D-40 og D-26. Fra Ávžžeoaiivi flytter de rett inntil eget område syd for Juvri-Likča gjerdet. De aller fleste rein er inne i eget område i løpet av 3-5 dager, og alle i løpet av 1,5 ukes tid. I dette området oppholder distriktet seg sammen med D-28 og D-33T, fram til skilling i Luossačáhcci i november.

Slakterein tas ut både når de kommer inn i høstområdet (før brunst), ved skilling etter brunst eller om vinteren. Uttak før og etter brunst (før vinteren) skjer i Luossačáhcci. Andel av slakteuttaket som tas ut til ulike tider kan variere. Tror minst 60% tas ut før vinteren. Det kan være vanskelig i praksis å ta ut rein samtidig som skillingen foregår, fordi man da er avhengig av en stor arbeidsstyrke.

6.4.2 Motorisert ferdsel

Distriktet har en egen plan for motorisert ferdsel på barmark som også omfatter 30B. Kjørings skal så langt mulig begrenses til kjøring langs gjerdene.

6.4.3 Problemer/utfordringer

Det er fastsatt nye beitetider etter at avtalen ble inngått i 1993. Dette skaper utfordringer for distriktene med å kunne etterleve avtalen om høsten da utflyttingstidspunkt fra sommerbeitedistriktet er blitt forskjøvet med ca 2 uker.

Økende motorisert ferdsel i området til 27/28/33T er en stor utfordring for distriktet. Det går vei fra Mieron inn i området og det er åpne barmarksløyper. Dette resulterer i at det blir mer behov for gjeting, og dermed kjøring, også inne i selve området - ikke bare langs gjerdene. Distriktet har prøvd å få løypene stengt, men har ikke fått gjennomslag for det i kommunen.

Det er stor trafikk av mange siidaer gjennom området til 27/28/33T. Dette forstyrrer distriktets rein og belaster området. Området er strekt belastet både høst og vår grunnet rekreasjonsformål og av andre siidaers bruk.

Etter 15. oktober skal distriktets rein bort fra Vuollavárri/Rássegavárri, for å gi plass til andre siidaer som flytter gjennom området. Denne datoen har sammenheng med den tids beitetidsbestemmelse om at det ikke var lov å flytte inn på vinterbeite før 15. oktober. Denne datoen i samarbeidsavtalen må endres, slik at den er i samsvar med gjeldende beitetid for vinterbeiteområdet som er 1. november.

Det tar om lag en uke å samle flokken opp fra vuobmi (mot Rv 93) nordover til viddeområdene. Det kan bli noe knapt med tid til å klare å samle flokken før de andre siidaene kommer, dersom de begynner å flytte ut av sine høstbeiteområder før det er lov å flytte til vinterbeiteområdet. Noe rein kan bli igjen, og dersom portene blir stående åpne etter at de andre siidaene har flyttet gjennom området, går distriktets rein til vinterområdet (over elva) og inn i andre flokker.

Distriktet har, nesten årlig, vært nødt å kjøpe gjerdematriell til sperregjerde som går langs veien fra Mieron til Niedagorži, da det fjernes og stjeles gjerdematriell på denne strekningen. Distriktet har til i dag kjøpt ca 1 km nytt gjerde. Distriktet har vedlikeholdsansvar for denne strekningen, og dette er et stort problem for distriktet.

Flere siidaer fra andre distrikt bruker Luossačáhcci til skilling etter brunst, og kan ha lengre opphold under skillingen i dette området. Dette er ikke akseptabelt, og heller ikke i samsvar med samarbeidsavtalen. Hovedregelen for Vuollavárri – Rássegavárri området er at man ikke skal oppholde seg der med flokkene etter 15.oktober. Området er kun beregnet som flyttevei (gjennomflyttingsland). Videre er det et problem dersom andre siidaer foretar skilling før D-27. Det resulterer i at beiteområdene rundt Luossačáhcci skillegjerde blir opptråkket til hard snø (čiegar) og mye kjørespor. Beitene gjøres utilgjengelig for D-27s rein og arbeidet med skilling blir vanskelig.

Etter at D-27, D-28 og D-33T siidaer har forlatt område til 27/28/33T i november, kommer det siidaer inn på dette området og oppholder seg der i perioder utover det som er nødvendig for beiting under flytting.

Flere siidaer fra andre distrikt har begynt å flytte gjennom område til 27/28/33T om våren og oppholder seg der så lenge det er beite der. Det har hendt at det har vært siidaer fra andre distrikt der så tidlig som i mars. Noen siidaer oppholder seg der helt til siidaer tilhørende D-27 kommer inn i området. Dette skaper problemer for D-27 fordi beiteområdene er blitt nedtråkket i kalvingsområdene(varas fieskit, doldas j.n.v).

Siden D-27 har sitt høst- og vårområde nært flytteleia til andre distrikter får distriktet mye ufortjent fokus fra flere hold.

Det understrekes imidlertid at i hovedtrekk fungerer avtalen godt.

6.4.4 Endringer på grunn av avtalen

For distriktet har avtalen og gjerdene resultert i betydelige endringer.

Da gjerdet langs veien fra Máze til Kautokeino kom, kunne et større område benyttes om høsten. Området ovenfor veien er skog, der det ikke er mulig å ha kontroll på reinen uten gjerde mens det er bart.

I forhold til områdene distriktets siidaer brukte tidligere, er området distriktet bruker i dag noe mindre.

Flytteleden er flyttet lenger mot vest. Tidligere flyttet siidaene gjennom områder som i dag er innenfor D-26s høstområde.

6.5 D-28 Cuokcavuotna

6.5.1 Beitebruk/flytting, med mer

Bruken av området er illustrert på kart i vedlegg 6.

Distriktet har sitt sommerbeiteområde i Loppa kommune, og oppholder seg i sommerbeiteområdet fra midten av april til rundt midten av september. Flyttingen foregår gjennom Orda, samme flyttelei som D-27 Joahkonjárga. Før høstflytting, eller under høstflyttingen, skilles distriktet i 2 siidaer, Oskal-siida og Sokki-Hætta siida.

Oskal siidaen flytter inn til område 27/28/33T. Siidaen har ingen lengre opphold under flyttingen før siidaen er inne i høstområdet sitt. Ankommer høstområdet i slutten av september/begynnelsen av oktober og oppholder seg i nordenden av dette området i 2-3 uker, før siidaens rein blandes sammen med rein fra øvrige distrikt i område 27/28/33T. Fram til skilling i oktober/november drives all rein i området i en siida. Skillingen, som foregår i Luossááhcci-gjerdet eller Stornes-gjerdet, er en fellesoperasjon for distriktene 27/28/33T. Slakterein tas ut ved skilling etter brunst. Normalt tas derfor slakterein ut før siidaen går inn vinterområdet. Siidaen har også tatt ut slakterein før reinen blandes sammen med rein fra de andre flokkene i 27/28/33T-området. Det har også hendt at det er tatt ut slakterein i Langfjorden, men det er sjeldent fordi det vanskelig lar seg gjøre i praksis. For siidaen hadde det imidlertid vært ønskelig å ta ut slakterein i Langfjorden av økonomiske grunner.

Vårflyttingen foregår i samme led som høstflytting fram til Ávžžejoahkán der leden tar av mot Kvenvik. Derfra pramming til Nusvåg i sommerområdet. Dersom det er vanskelige føreforhold transporteres reinen til Kvenvik med bil fra Stornes. Dette er uheldig for reinen og medfører betydelige kostnader. Tidlig vår, som det har vært de siste årene, gjør det vanskelig å drive reinen til Kvenvik. Derfor ønsker siidaen å endre på vårflyttingen til Jøkelfjord for pramming derfra til sommerbeiteområdet. Kalving foregår i sommerbeiteområdet.

Motorisert ferdsel i området skjer normalt bare langs gjerdet. Distriktets representanter på intervjuet kjenner ikke til noen plan for motorisert ferdsel for området.

Sokki-Hætta-siidaen flytter normalt til Jávrehuš-område og oppholder seg i dette området til midten av november. Flytter til vinterområdet vest for D-26-området dersom de flytter mens D-26 fortsatt er inne i sitt høstområdet sitt. Dersom D-26 har forlatt området kan siidaen flytte gjennom området til D-26. I 2006 kunne ikke siidaen flytte til Jávrehuš fordi D-26 har revet ned gjerdet sør for Jávrehuš. Siidaen hør søkt om eget gjerde i Jávrehuš-området. I 2006 var siidaen i høstområdet til D-29, 32 og 11T (mierovuopmi). Sokki-Hætta siidaen har ikke brukt D-28 som sommerbeiteområde i alle år.

Vårflytting foregår i april/mai på gjennom 27/28/33T-området, Juvri og Nuhppi. Kalving foregår i sommerområdet.

6.5.2 Motorisert ferdsel

Distriktet har ikke egen plan for kjøring på barmark innenfor 30B.

6.5.3 Problemer/utfordringer

For Oskal-siida anses den største utfordring per i dag å være at de i stor grad er avhengig av andre distrikt i området 27/28/33T med hensyn til uttak av slakterein. Det er vanskelig å holde reinen atskilt fra de andre flokkene, og dersom siidaen ikke rekker å ta ut slakterein før reinen blandes sammen, og D-27 ikke tar ut slakterein før de forlater høstområdet, er det vanskelig for siidaen (Oskal siida, D-28) å ta ut slakterein.

For Sokki-Hætta siidaen anses den største utfordringen å være det store presset fra andre distrikt mot Jávrehuš-området. Dette resulterte i at siidaen ikke kunne flytte til Jávrehuš i 2006 på grunn av fare for sammenblanding med rein fra andre distrikt. Området har tradisjonelt vært siidaens høstområde. Siidaen kan bruke fellesområdet 27/28/33T, men mener det ikke er plass innenfor dette området til flere rein og har heller ingen historisk tilhørighet til dette området. Derfor ønsker de å fortsette å bruke Jávrehuš, og ha en del av dette området som sitt eget område ingen andre kan bruke.

6.5.4 Endringer på grunn av avtalen

Flyttemønsteret er stort sett det samme for Oskal-siidaen som før avtalen. For Sokki/Hætta-siidaen er flytteleden noe endret på grunn av D-40 gjerdet. Tidligere flyttet de gjennom området som i dag er innenfor D-40 område. Oskal-siidaen bruker de samme områder som de tradisjonelt har brukt. Sokki/Hætta-siidaen har rett til å bruke Jávrehuš, men har av ulike grunner ikke kunnet bruke området slik de ønsker. De opplever et stort press på dette området fra andre siidaer.

6.6 D-29 Seakkesnjárga ja Sildá

6.6.1 Beitebruk/flytting, med mer

Bruken av området er illustrert på kart i vedlegg 7.

Distrikt 29 drives i 2 siidaer mesteparten av året. Siildá-siidaen har vinterbeite like sør for Kautokeino (Jobbevárre-område), mens resten er sør mot finskegrensa (Heavvaávzzi). Siidaene flytter mot sommerområdene separat, og de siste årene har Sildá-siidaen brukt mye biltransport ved vårflytting. Sildá-siidaens rein kalver på Silda (sommerbeiteområde). Resten av distriktet forlater vinterområdet normalt rundt midten av april, og bruker 1-2 uker fram til vår- og høstområdet sitt. Dette området har distriktet sammen med D-32 Silvernjárga. Normalt skjer kalving innenfor sommerområdet, men har anledning til å benyttet vår-/høstområdet under kalving. Dette fører imidlertid lett til sammenblanding med D-32, som resulterer i felles drift med D-32 fram til vinteren. Flytting fra vinterområdet til vår-/høstområdet skjer ved Mierojávri. Dersom kalving i vår-/høstområdet oppholder distriktet seg i dette området fram til rundt 20. juni, og bruker ca. 1 uke fram til sommerområdet. Hvis ikke kalving i dette området forlater distriktet området rundt 15. april og flytter da uten opphold til Jøkelfjorden, og derfra pramming til Seakkesnjárga. Flyttingen foregår separat fra D-32.

Distriktet oppholder seg i sommerområdet fram til 15.-25. september. Reinen svømmer over Jøkelfjorden og drives direkte inn til distriktets høstområde. Det er generelt dårlige beiteforhold i de andre distrikts sommerområder distriktet flytter gjennom, og når de kommer inn til

høstområdet kan de ikke stoppe før de er inne i sitt eget område på grunn av fare for sammenblanding med andre siidaer. Rein som blir igjen under flytting havner lett i andres flokker fordi de vil ha vansker med å følge etter egen flokk på grunn av gjerdene distriktet passerer under veis. Distriktet passerer 3 gjerder fra de kommer fra sommerområdet og inn til eget høstområde. Distriktet ankommer høstområdet sitt i perioden 25. september til 5. oktober, og oppholder seg der til månedsskiftet oktober/november. I denne perioden er distriktet sammen med D-32 Silvetnjárga. Flyttingen forgår innenfor D-33 høstområde nord for Čarajávri og sør for Carajávri gjennom området til 27/28/33T. Det foreligger ingen skriftlige avtaler med hensyn på flytting gjennom andres områder. Det holdes kontakt med de andre distriktene under flytting gjennom deres områder. I forhold til D-33 fungerer det godt, mens det ikke fungerer like godt i forhold til D-27. Det er kun D-27 som er innenfor området 27/28/33T når D-29 flytter gjennom dette området.

Uttak av slakterein skjer i Mieron-gjerdet, normalt i månedsskiftet oktober/november. Da blir også rein fra de ulike vintersiidaene skilt ut hver for seg. Distriktet ønsker å ta ut slakt så tidlig som mulig, og for å oppnå tidligslaktilskudd må uttak av slakterein foregå senest 7 dager etter at flokken er kommet inn i høstområdet (D-30B). Da drives reinen direkte til gjerdet i Mieron og etter uttak slippes flokken tilbake til høstområdet for 29/32/11T. Dette lar seg imidlertid vanskelig gjennomføre på grunn av kort tidsfrist. Distriktet har ikke mulighet for å ta ut slakterein før de ankommer høstområdet. Mesteparten av slakterein tas ut før reinen slippes inn til vinterområdet. Det kan hende noe slakterein tas ut om vinteren.

6.6.2 Motorisert ferdsel

Distriktet har en egen plan for barmarkskjøring i distriktet. Kjøring begrenses normalt til kjøring langs gjerdene. Sjeldent behov for kjøring inne i området.

6.6.3 Problemer/utfordringer

Distriktet har ikke egnet kalvingsland innenfor tradisjonelt vår-/høstområde. Kalving kan foregå innenfor området 29/32/11T, men siden dette området også benyttes av D-32 vil rein fra distriktene blandes sammen i løpet av kalvingsperioden. Det er ikke ønskelig med sammenblanding siden det dreier seg om 2 ulike sommerbeitedistrikt som flytter til ulike områder etter kalving.

Distriktet må flytte gjennom 3 gjerder på veien inn til høstområdet sitt. Dette fører lett til at rein fra distriktet blandes sammen med andre flokker.

Det finnes ikke viddeterreng (duottar) innenfor distriktets høstområde slik at det er ingen egnede oppsamlingsplasser innenfor området. Det er vanskelig å samle reinen innenfor dette området.

Det tildelte høstområdet er altfor lite i forhold til sommerbeitekapasiteten distriktene, som benytter 29/32/11T-området, har.

Gjerdene er tilpasset høstbruk, og er ikke alltid like tilpasset bruk om våren. For D-29 betyr dette at tradisjonelt kalvingsland mellom Geašjávri og Čarajávri ikke lenger er like godt egnet.

6.6.4 Endringer på grunn av avtalen

Avtalen og gjerdene har resultert i betydelige endringer for distriktet

Før avtalen og gjerdene kom, var området nord for dagens område, det vil si området mellom Geašjávri og Čarajávri, kalvingslandet til distriktet. Dette området er imidlertid delt i to av gjerdetraseen mellom disse to innsjøene, og er dermed ikke lenger egnet.

Tidligere oppholdt distriktet seg i høstområdet (noe nord for dagens område) i ca. 2 uker. Deretter flyttet distriktet til senhøst-området øst for Kautokeino (Vuolgamašvuopmi, Lavvurohtu, Boaganvárrit, Jalgesgiellašat). Der oppholdt distriktet seg til okt/nov når distriktet flyttet videre til vinterbeiteområdet. I forbindelse med arbeidet med ”midtre sone” avtalen forsøkte distriktet å få fortsette med dette driftsmønsteret. Distriktet fikk ikke gjennomslag for dette.

6.7 D-32 Silvetnjárga

6.7.1 Beitebruk/flytting, med mer

Bruken av området er illustrert på kart i vedlegg 8.

Distriktet drives i 2 vintersiidaer. Før vårflytting skilles en av siidaene til to siidaer, slik at distriktet flytter separat i tre siidaer, Silvetnjárga-siida, Skalča-siida og Dušnjárga-siida.

Silvetnjárga-siida flytter rett til sommerbeiteområdet, og bruker 2-3 uker på flyttingen fra vinterbeiteområdet inne mot finskegrensa til sommerbeiteområdet, Silvetnjárga. Reinen drives til Jøkelfjorden, der reinen prammes over til sommerbeiteområdet. Distriktet har ingen lengre opphold under flytting gjennom vårområdet (30B). Siidaen ankommer høst-/vårområdet (30B) ved Mieron og flytter nordover gjennom vår-/høstområdet til 29/32/11T (Mierovuopmi) og videre nordover øst for gjerdet mellom Geašjávri og Čarajávri. Sør for Čarajávri kan flyttingen foregå på begge sider av gjerdet. Kalving og merking foregår på sommerbeiteområdet.

Skalča-siida har vinterbeite sammen med Silvetnjárga-siida, og har kalving innenfor høst-/vårområdet 29/32/11T (Mierovuopmi). Ankommer kalvingsområdet rundt 5. mai og blir i dette området til rundt St.Hans. Det er dårlig beite i dette området dersom det er mye snø om våren. I slike tilfelle søker siidaen om tillatelse til å bli lenger på sørsiden av Kautokeinoelva (innenfor vinterbeiteområdet). Flyttelei som for Silvetnjárga-siida.

Dušnjárga-siida har også hatt kalving innenfor sommerbeiteområdet de senere årene. Tradisjonelt har siidaen hatt kalving i området mellom Čarajávri og Coalbmejávri, men dette området er ikke lenger egnet på grunn av stor belastning, med lite beite og mange flokker som passerer dette området.

Distriktet har også brukt området sør for Čarajávri som kalvingsland, i likhet med D-29. Dette området er ikke lenger egnet på grunn av gjerdet som deler kalvingslandet i to.

På sommerbeiteområdet blandes flokken fra de ulike siidaer sammen og distriktet drives i en siida. Distriktet oppholder seg i dette området fram til rundt 20. september, og flytter sørover sammen med D-29. Det har de gjort i hvert fall de siste 10 år. Flyttingen går direkte til høst-/vårområdet 29/32/11T uten lengre opphold under vegg. Distriktet kommer etter at andre flokker har passert slik at beitet er dårlig, og reinen stopper ikke for å beite. Ankommer høstområdet i månedsskiftet september/oktober. Distriktets rein drives sammen med D-29 innenfor området fram til skilling i begynnelsen av november. Skilling foregår i Mieron-gjerdet.

Slakterein tas ut i Mieron-gjerdet, enten rett etter at distriktet ankommer høstområdet sitt eller ved skilling før distriktet forlater området i november. For å få tidligslaktetilskudd må slakterein tas ut innen 7 dager etter at reinen forlater sommerbeiteområdet, det vil si når reinene kommer inn i 30B slik distriktet tolker det. Dette forsøker distriktet å oppnå og da drives reinen direkte til Mieron-gjerdet for uttak av dyr til slakting. Distriktet har imidlertid problemer med å rekke å ta ut dyrene innen 7 dager, og da skjer det ved skilling senere. Distriktets høstområde er stort sett skogdekt (vuopmi), og mangler viddeterreng (duottar), som gjør det vanskelig å samle dyrene innenfor dette området.

Mest mulig av slaktereinen tas ut før distriktet forlater høstområdet, men det tas også ut noe dyr om vinteren. Dette kan variere noe fra år til år. Distriktet har ikke mulighet til å ta ut slakterein på sommerbeiteområdet.

6.7.2 Motorisert ferdsel

Distriktet har ikke en egen plan for motorisert ferdsel annet enn en generell uttalelse i distriktsplanen om å begrense kjøring til det aller nødvendigste. Det er imidlertid stor trafikk inne i området, særlig like før snøen kommer, fordi det går en barmarksløype gjennom området.

6.7.3 Problemer/utfordringer

Området 29/32/11T er for lite i forhold til områdene de tradisjonelt har brukt og i forhold til høyeste reintall for distriktene som skal benytte området. De tradisjonelle områdene distriktets siidaer tidligere har brukt er områder nord for Geašjávri og områder sør for Kautokeinoelva.

Da det ikke finnes ”duottar” inne i området er det vanskelig å samle rein i området 29/32/11T.

Distriktet må flytte gjennom flere gjerder og lukke portene etter å ha passert. Rein som evt. blir igjen havner lett i andres flokker.

Distriktet har ikke lenger egnede kalvingsområder innenfor tradisjonelt vårområde (30B).

6.7.4 Endringer på grunn av avtalen

For distriktet har avtalen og gjerdene hatt betydelig innvirkning på driftsmønsteret.

Tidligere kunne distriktet ha flere opphold under vår- og høstflytting. I dag må flyttingen foregå uten opphold på grunn av praktiske årsaker som slitte beiter og flytting av mange flokker gjennom det samme området. Før brukte alle siidaene i distriktet tradisjonelle kalvingsområder innen dagens 30B, men det er kun det området som er inne i området 29/32/11T som er egnet. Områdene nord for Geašjávri er ikke lenger egnet.

Før avtalen flyttet distriktet sør for elva tidligere om høsten, september/oktober og hadde høstbeite der. Etter at avtalen kom kunne man ikke flytte før 15. oktober. Med de nye beitetidene i dag kan man ikke flytte før 1. november.

Slakteuttaket ble tidligere foretatt i Jøkelfjorden i september måned. Det var et eget slakteanlegg der tidligere. Etter at dette anlegget ble ødelagt, ble reinen lastet på bil og transportert til Kautokeino. Dette er ikke mulig å gjøre i dag, fordi distriktet ikke har mulighet til et noe lengre opphold underveis mot høstbeiteområdet. I tillegg til uttak om høsten (september) ble det tatt ut slaktedyrr om vinteren. Anslagsvis fordeling mellom høst/vinter var på 50/50.

6.8 D-33 Spalca

6.8.1 Beitebruk/flytting, med mer

Bruken av området er illustrert på kart i vedlegg 8.

Om vinteren drives distriktet i 4 siidaer, to i Javrešduottar og to i nasjonalparken. Alle siidaer flytter omtrent samtidig inn til vårområdet (30B), i månedsskiftet april/mai. Tre av siidaene har kalving innenfor eget høst-/vårområdet, mens 1 siida har kalving innenfor sommerbeiteområdet. De tre siidaene som har kalving innenfor høst-/vårområdet har siden 1999/2000 hatt kalving i én siida. Før dette foregikk kalving i 3 siidaer, og merking før reinen i siidaene blandet seg sammen i en flokk. Overgang til kalving i en siida har resultert i langt mindre kjøring på grunn av mindre behov for gjeting og mindre arbeidsmengde. Dette gir bedre tid til andre ting, bl.a. vedlikehold av gjerder. De siidaer som har kalving innenfor høst-/vårområdet oppholder seg der til 10.-15. juni.

Distriktet drives i en siida gjennom sommerperioden, og oppholder seg der til rundt midten av september. Merking foregår i begynnelsen av september i Snelet-gjerdet før reinen slippes inn til distriktets høstområde. Distriktet er i en siida fram til midten av november når reinen skilles til 4 flokker (siidaer) i Sálletjohknjálbme-gjerdet.

Slakterein tas ut i Mieron-gjerdet. Tre siidaer driver reinen gjennom området 29/32/11T til skillegjerdet, mens en siida flytter ut av eget området rett mot sør og snur flokken til Mieron-gjerdet for uttak av slakterein. Uttak av slakterein foregår i slutten av november.

To av vintersiidaene, som har vinterområdet nærmest Kautokeino, tar også ut slakterein om vinteren. En av siidaene (Sara-siida) tar ut mest i Mieron-gjerdet, mens den andre (Bæhr-siida) tar ut mest om vinteren.

6.8.2 Motorisert ferdsel

Distriktet har en plan for motorisert ferdsel som sier minst mulig kjøring inne i området. Kjøring skal normalt begrenses til langs gjerdet.

Kjøring i området av personer som ikke er i reindrifta har økt med årene.

6.8.3 Problemer/utfordringer

Gjerdet mot Abborášša (D-34), som også er sonegrense mot 30A, repareres ikke og er plassert i et område som er vanskelig tilgjengelig fra D-33's område på grunn av myr og våtmark. Dette gjerdet er ikke lagt der det var planlagt. Abborášša er ikke med i avtalen av 1993. Manglende vedlikehold på gjerdet øker faren for sammenblanding mellom D-33 og Abborášša.

Distriktet har ikke mulighet til å ta ut slakterein før brunst fordi det ikke finnes gjerdeanlegg innenfor eget område i nærheten av vei. Derfor må distriktet vente til distriktene i området 29/32/11T er ute av sitt område slik at D-33 kan ta ut slakterein i Mieron.

Det går ikke gjerdet langs Čarajávri, som gjør at rein lett går ut av området når isen legger seg. Det samme gjelder også Heisujávri.

6.8.4 Endringer på grunn av avtalen

Avtalen resulterte i radikale endringer for distriktet. Høst-/vårområdet (30B) har ingen naturlige hindringer for reinen slik at det før avtalen og gjerdene var stor sammenblanding og reinen spredte seg vidt utover dagens 30B. Før var det normalt med opphold i andres gjerder fra september til jul. Avtalen og gjerdene har resultert i en langt mer effektiv drift for distriktet og mindre kjøring på barmark, dvs. besparelse i både arbeid og kostnader.

Før avtalen var det et stort press mot sonegrensen mot vest fra alle siidaer i midtre sone, slik at belastningen på Spalcas område var stort. Avtalen har resultert i at Spalca kan utnytte området sitt mer optimalt, og anses å være helt avgjørende for distriktets drift.

I følge avtalen kan D-32, Silvetnjárga, flytte gjennom Spalcas høst-/vårområde nord for Čarajávri. Tidligere flyttet de lenger øst. Før avtalen var generelt flytteleiden for flere siidaer om våren lenger øst, øst for Čarajávri og Čoalbmejávri.

6.9 D-40 Orda

6.9.1 Beitebruk/flytting, med mer

Bruken av området er illustrert på kart i vedlegg 10.

Distriktet er drevet i 3 siidaer de 3 siste vintre. Tidligere i 2 siidaer. Siidaene oppholder seg i vinterområdene fram til månedsskiftet april/mai. Siidaene flytter hver for seg fra vinterområdene til vårområdet, som er høst-/vårområdet til D-40 i henhold til avtalen av 1993 (Našša, D-40 område). Etter at siidaene ankommer vårområdet blandes siidaene til en siida. Siidaene går inn i vår-/høstområdet (D-30B) ved Stornes, og flytter inn til eget område gjennom D-26 området.

Kalving foregår i D-40 området i en siida, og distriktet blir i området fram til rundt St.Hans. Distriktet har hatt kalving i en siida siden 1992. I henhold til fellesmøtet 7., 8. og 11. januar 1993 kan distriktet (1 siida) benytte Jávrehuš-området til kalving. Kalv merkes i Rodđujávri-gjerdet. Flokken samles i Jávrehušvuopmi, reinen tas tilbake til D-40 området (Našša) gjennom Rodđujávri-gjerdet. Jávrehušvuopmi er brukt av distriktet i forbindelse med merking siden 1986. Distrikt 26 har fjernet gjerdet ved Stuorraoaivi-Sounjaroaivi, som skaper problemer for D-40 med hensyn på gjennomføring av merkingen.

Før D-40 kan slippe rein inn til sommerområdet sitt, må distriktet vente til siidaer som har kalving innenfor vår-/høstområdet (D-30B), og som har flyttelei gjennom D-40's sommerområde, har flyttet gjennom D-40's sommerområde. Normalt må distriktet vente til begynnelsen av juli, men det har hendt distriktet har måttet vente lenger.

Distriktet har oppholdt seg i sommerområdet til 15. august, som er i henhold til "midtre sone" avtalen.

Før reinen slippes inn i D-40 området (Našša) tas reinen gjennom Rodđujávri-gjerdet. Innjaging til skillegjerdet skjer gjennom Jávrehuš-området. Dette skjer før 10. september. Fjerning av gjerdet ved Stuorraoaivi-Sounjaroaivi gjør gjennomføring av dette vanskelig. I tidsrommet fra reinen slippes ut fra sommerområdet til reinen tas gjennom skillegjerdet og inn i Našša, oppholder reinen seg i Juvri-Nuhppi området vest for D-40 gjerdet.

Om høsten (før parring) tas slakterrein ut i Rodđujávri-gjerdet, og slippes etter uttak inn i Jávrehušvuopmi. Slakterein drives til Stuorraoaivi-gjerdet for videre transport med bil til slakteri. De siste årene er slaktereinen drevet til Luossačáhcci-gjerdet fordi veien til Stuorraoaivi er for dårlig. Før parring tas kun hanndyr (varrásat) ut. Resten av slakteuttaket foretas normalt i Stuorraoaivi i november. Da skilles også flokken til vintersiidaer. Etter skilling slippes flokkene inn i Jávrehušområdet og i Juvri-Nuhppi. Distriktet har ikke kunnet bruke Juvri-Nuhppi som tidligere fordi D-25 (Stierdná) og D-19 (Sállan) siidaer oppholder seg i dette området i den aktuelle tiden. D-40's rein må da oppholde seg i D-40 området med fare for sammenblanding med D-41 etter at Avžžejávri fryser til. Skilling til vintersiidaer kan også foretas i Stornes. Dette ble gjort i 2006 fordi gjerdet ved Stuorraoaivi-Sounjaroaivi ble fjernet i 2006.

Flytting mot vinterområdene skjer normalt i slutten av november, og går over elva ved Stornes. Flytting forutsetter at området 27/28/32T er tom for rein. Fram til Stornes drives normalt reinen vest for D-26 området (gjennom 27/28/32T området), men kan også foregå gjennom D-26 området.

Mesteparten av slakteuttaket foretas før reinen er i vinterområdet. Distriktet ønsker å ta ut en større andel før vinterområdet.

I henhold til fellesmøtet 7., 8. og 11. januar 1993 kan D-40 benytte Jávrehuš i forbindelse med uttak av slakterein om høsten, og en siida kan benytte område til kalving. Johan Mikkel M. Hættas siida (D-28) kan i henhold til avtalen bruke dette område som høstbeite. For D-40 oppleves ikke Hættas bruk av området å være i konflikt med D-40s bruk av området.

6.9.2 Motorisert ferdsel

Distriktsplanen omhandler motorisert ferdsel på barmark. I henhold til denne planen skal kjøring bergrenses til kjøring langs gjerdene i den grad det er mulig.

6.9.3 Problemer/utfordringer

Fjerning av gjerdet ved Stuurraoaivi-Sounjaroaivi skaper problemer for distriktet i forbindelse med merking om våren og i forbindelse med skilling og uttak av slakterein om høsten.

De nye beitetidene er ikke i henhold til avtalen av 1993. I følge de nye beitetidene kan distriktet flytte ut av sommerbeiteområdet tidligst 5. september. Dette gjør at tiden fra distriktet kan være ute av sommerbeiteområdet til distriktet skal være inne i D-40 området (Našša) blir svært knapt. Dette gir økt fare for sammenblanding med andre siidaer i Juvri-Nuhppi og kort tid til uttak av slakterein før parring.

Sállans og Stierdnás lange opphold i Juvri-Nuhppi gjør at distriktet ikke kan bruke dette området som tidligere.

Distriktet mangler tilstrekkelig infrastruktur med hensyn på uttak av slaktedyrr før parring.

6.9.4 Endringer på grunn av avtalen

Distrikt 40 bruker omtrent de samme områdene som de brukte før avtalen, selv om det totale bruksområdet er blitt noe mindre.

Antall store sammenblandinger mellom de ulike siidaer er blitt betydelig mindre.

Distriktet har ikke lyktes med slakting før brunst slik de hadde ønsket.

6.10 D-41 *Beskádas*

6.10.1 Beitebruk/flytting, med mer

Bruken av området er illustrert på kart i vedlegg 11.

Normalt drives distriktet i 2 siidaer om vinteren. Vinteren 06/07 var distriktet delt i 3 vintersiidaer (Čoarvejohkka, Čuoikavuovdi og Njuollusavžži). Siidaene oppholder seg i vinterområdet normalt til slutten av april. Vårflytting normalt i 2 siidaer, og reinen drives rett inn i sommerområdet. Siidaene bruker omtrent en uke på vårflytting. Siidaene går inn i 30B ved Stornes og flytter gjennom D-26 området, og nord for D-26 området kan flyttingen foregå på begge sider av Suolujávri, gjennom Jávrehuš- eller Mázevuopmi.

Distriktet oppholder seg i sommerområdet fra begynnelsen av mai til slutten av november. Kalving foregår i en siida i sommerområdet, og distriktet drives i en siida gjennom hele perioden i dette området.

Distriktet har 2 høstormåder; Beaski nord for sommerområdet og Mázevuopmi sør for sommerområdet (øst for Jávrehuš). Beaski er ikke godkjent som sommerområde, men

hannrein oppholder seg i dette området om sommeren. Etter parring fram til månedsskiftet oktober/november oppholder mesteparten av flokken seg i Beaski.

Distriktet åpner portene inn til Mazevuopmi den 15. august og reinen kan da fritt gå inn i dette området. Før parring samles reinen og drives til sommerområdet der parringen foregår. Etter parring kan reinen igjen gå inn i Mázevuopmi og oppholder seg der fram til høstflytting. Før reinen drives inn til vinterområdet skilles flokken i 2 siidaer. Inntil for 3 år siden ble dette gjort i Stuorraoaivi, men de siste 3 år har de brukt Stornes. Det passer best for distriktet å bruke Stuorraoaivi, men det forutsetter at D-26 er ute av området. Normalt skjer dette i november, men de 2 siste år har dette foregått i desember. Fjerning av gjerdet ved Stuorraoaivi-Sounjaroaivi gjør at distriktet ikke lenger kan bruke Stuorraoaivi.

Høstflytting foregår enten gjennom D-26 område eller vest for dette området (gjennom Jávrerhuš og 27/28/33T området).

Uttak av slakterein fortas enten i Beaskádas (sommerområdet) eller på vinterområdet. Det er vanskelig å ta ut slakterein i Beaskádas fordi veien opp til anlegget er for dårlig for transport på bil til slakteri. Det er noe ulikheter mellom siidaene med hensyn på tidspunkt for uttak av slakterein. En av siidaenen har tatt ut mesteparten om vinteren de siste årene, mens den andre tar ut mesteparten om høsten.

6.10.2 Motorisert ferdsel

Kjøring skjer stort sett etter eksisterende veier og kjørespor og langs gjerder.

6.10.3 Problemer/utfordringer

Distriktet har utfordringer med hensyn på samling av flokken før flytting fra høstområdet fordi det ikke er ”duottar” i høstområdet (Mázevuopmi). Flokken må drives tilbake til sommerområdet der flokken samles. Distriktet kan bruke Jávrehuš eller D-26 område for oppsamling av flokken, men det forutsetter at det ikke er andre siidaer i områdene eller at områdene ikke er utbeitet. Dette gjør at disse alternativene er lite egnet.

Riving av gjerdet ved Stuorraoaivi-Sounjaroaivi skaper vansker for D-41 å flytte mot vinterområdene om høsten dersom D-26 har rein i Jávrehuš-området eller i området like sør for Jávrehuš-området.

6.10.4 Endringer på grunn av avtalen

Etter avtalen har distriktet fått en noe lenger flyttevei.

Gjerde vest for Soulujávri gir passasje for reinen mellom gjerdet og Suolujávri slik at reinen ikke samles mot riksvei 93.

Stuorraoiavi-området og Jávrehuš-området ble mindre egnet for oppsamling og skilling etter at avtalen kom. For å kunne bruke disse områdene som før avtalen kom forutsettes det at D-26 ikke har rein i området.

6.11 D-11T Reinøy

6.11.1 Beitebruk/flytting, med mer

Bruken av området er illustrert på kart i vedlegg 12.

Distriktet består av 1 driftsenhet, og har vinteropphold sammen med en driftsenhet fra D-19/32T. Disse to driftsenhetene er i 1 siida fram til skilling i Burfjord under vårflytting. D-11T prammer rein fra Burfjord til Reinøy, som er sommerbeiteland for distriktet. Siidaen oppholder seg i vinterbeiteområdet fram til rundt midten av april. Nøyaktig tidspunkt bestemmes av tidspunkt for pramming. Siidaen er blant de første som forlater vinterbeiteområdet. De bruker 1-2 uker på strekningen fram til Burfjord. De går over elva fra vinterbeiteområdet til høst-/vårrområde ved Mieron og flytter nordover gjennom område 29/32/11T og videre nordover langs gjerdene mellom Geašjávri, Čarajávri og Čáhccenirranjávrit. Flyttingen kan gå på begge side av disse gjerdene. Fra vår-/høstområdet fram til Burfjord flytter de gjennom Spalcas sommerbeiteområde. Distriktet har avtale om flytting vår og høst med D-33, Spalca.

De siste 5 år har distriktet vært i sommerbeiteområdet fram til november/desember. Da tidspunkt for prammingen om høsten ble endret til tidligere dato om høsten har distriktet transportert reinen med bil direkte til Kautokeino. Det nye tidspunktet for pramming passer svært dårlig for distriktet i forhold til parringstida, og de mangler et egnet gjerdeanlegg for pramming. De siste 5 år har derfor ikke distriktet brukt vår- og høstområdet om høsten.

Før tidspunkt for pramming ble endret, var distriktet i sommerbeitelandet fram til slutten av oktober. Etter at dyrene er satt i land i Burfjord må de være ute av Spalcas sommerbeiteland innen 8 dager. Har ikke hatt problemer med å klare det. Flytteleden var den samme som om våren, og de gikk direkte uten lengre opphold til området 29/32/11T. De oppholdt seg i dette område fram til begynnelsen av november. Distriktet har aldri hatt langt opphold i dette området. De kom så sent inn i området at deres rein ikke ble blandet sammen med rein fra de andre distriktene i området.

På grunn av høye kostnader til biltransport ønsker distriktet å gå tilbake til pramming og tradisjonell flytting til høstområdet. På grunn av lengre opphold i høstområdet blir det vanskelig å holde reinen atskilt fra rein fra D-29 og 32, og flytting gjennom området 27/28/33T kan by på problemer.

Uttak av slakterein gjøres på Reinøya i september. De har sjeldent levert til slakterier i Finnmark. Levering fra Reinøya har fungert godt og de tar ut 100% av slakteuttaket der.

6.11.2 Motorisert ferdsel

Distriktet har stort sett ikke hatt barmarkskjøring i vår-/høstområdet fordi de kom normalt så sent at det har vært snø. Distriktet har ikke egen plan for motorisert ferdsel for vår-/høstområdet.

6.11.3 Problemer/utfordringer

Distriktet har ikke skikkelig anlegg for pramming på Reinøya og tidspunktet for pramming er for tidlig i forhold til parringa. Tidspunktet er minst 1-2 uker for tidlig. Transport med bil om høsten fungerer godt, men er for kostbart.

Høstområdet distriktet har fått tildelt i henhold til avtalen sammen med D-29 og D-32 er for lite i forhold til reinantallet som skal være der.

6.11.4 Endringer på grunn av avtalen

Driftsenheten som distrikt 11T består av har hatt sommerbeite på Reinøya siden 1991. Før det hadde driftsenheten sommerbeite i D-19/32T Láhku-Vuosvággi.

Før avtalen og gjerdene kunne flyttingen foregå mer fritt, både i forhold til flytteled (trasé) og opphold under veis. I dag er ikke det mulig lenger.

Avtalen og gjerdene har resultert i stor belastning i området øst for gjerdene mellom Geašjávri, Čarajávri og Čáhccenirranjávrit. Det er vanskelig å få reinen til å stoppe under flyttingen gjennom dette området.

6.12 D-19/32T Láhku-Vuosvággi (Ivguláhku)

Bruken av området er illustrert på kart i vedlegg 13.

Distriktet består av 2 driftsenheter som er hver for seg hele året – 2 siidaer henholdsvis Gaup- og Turi-siida. Kun Gaup-siida representert på intervjuet. Da de to siidaene driver hver for seg året rundt, gjelder dette referatet kun for Gaup-siidaen.

6.12.1 Beitebruk/flytting, med mer

Vinteroppholdet i 2 siidaer fra slutten av desember til 2. halvdel av april.

Under vårflytting flytter Gaup-siidaen nordover innenfor 30B-vinterområde og ut av 30B sør for Stuorrajávri slik at siidaen ikke berører 30B-vår-/høstområde under vårflyttingen.

Turi-siidaen har vinteropphold sammen med D-11T. Siidaen oppholder seg i vinterbeiteområdet fram til rundt midten av april. Nøyaktig tidspunkt bestemmes av tidspunkt for pramming. Siidaen er blant de første som forlater vinterbeiteområdet. De bruker 1-2 uker på strekningen fram til Burfjord. De går over elva fra vinterbeiteområdet til høst-/vårområde ved Mieron og flytter nordover gjennom område 29/32/11T og videre nordover langs gjerdene mellom Geašjávri, Čarajávri og Čáhccenirranjávrit. Flyttingen kan gå på begge side av disse gjerdene. Fra vår-/høstområdet fram til Burfjord flytter de gjennom Spalcas sommerbeiteområde. Før pramming skilles Turi-siidaen fra D-11T i skillegjerdet i Burfjord.

Siidaene har noe ulik lengde på opphold i sommerbeiteområdet. Gaup-siidaen har opphold fra begynnelsen av mai til 2. halvdel av september.

Gaup-siidaen har høstbeite i konvensjonsområde i Sverige i perioden oktober-november. Flytter til vinterområdet etter samme led som for vårflytting. Turi-siidaen har transportert reinen på bil til Avžži i Kautokeino siden 1990. Distriktet bruker 30B-vår-/høstområde kun ved at Turi-siidaen flytter gjennom området.

6.12.2 Motorisert ferdsel

Distriktet har ingen motorisert ferdsel på barmark innenfor 30B-vår-/høstområde da de ikke bruker området om høsten.

6.12.3 Problemer/utfordringer

Problemer/utfordringer Gaup-siidaen står overfor er flere. Siidaen har lang flyttevei til kalvingsområdet, ca. 35 mil. Kalvingsområdet er et værhardt område med få bare flekker i kalvingstida. De nedre områdene som hadde vært bedre har stor ferdsel som gjør at reinen uroes der.

Siidaen bruker ikke 30B-vår-/høstområde fordi det blir enda lenger flyttevei for siidaen. Vil ikke rekke fram før langt ut på høsten. Dersom siidaen ikke får fortsatt mulighet til å bruke konvensjonsområdene som et resultat av forhandlingene som foregår vil siidaen måtte bruke 30B-vår-/høstområdet. Da vil siidaen bruke område 29/32/11T (Mioerovuopmi) som sitt høstområde, og transportere med bil til Mieron og slippe reinen inn i Mioerovuopmi. Distriktets sommerbeiteområde ligger høyt over havet, som gjør at distriktet må relativt tidlig ut av dette området om høsten. Derfor kan ikke distriktet vente med å flytte ut av sommerbeiteområdet så lenge at de kan transportere dyrene med bil direkte til vinterbeiteområdet.

Siidaen har et meget godt samarbeid med vestre sone (30A) og ønsket at område de bruker om vinteren skulle innlemmes 30A. Det har ikke siidaen fått gjennomslag for.

6.12.4 Endringer på grunn av avtalen

Ikke relevant for siidaen som var representert på intervjuet.

6.13 *D-33T Ittunjárga*

6.13.1 Beitebruk/flytting, med mer

Bruken av området er illustrert på kart i vedlegg 14.

Distriktet er i 1 siida sammen med andre siidaer i området Buolžajávri om vinteren. Oppholder seg i dette området fram til rundt midten av april. Distriktet passerer Kautokeinoelva ved Stornes, og flyttingen foregår nordover gjennom området 27/28/33T, og videre nordover øst for gjerdet mellom Čarajávri og Čáhcejirrán (Lagogjerde). Nord for Čáhcejirrán kan distriktet flytte på begge sider av gjerdet. Nøyaktig flytteled avhenger av beiteforhold og andre siidaer. Distriktet har ikke annet opphold under flyttingen enn den tida reinen trenger til beiting. På grunn av pramming fra Burfjord har ikke distriktet tid til lenger opphold. Dersom distriktet forårsaker forsinkelser i prammingen resulterer det i store merutgifter for distriktet. Prammingen foregår i perioden fra 20. april til 1. uka i mai. I den senere tid har enkelte siidaer fra andre distrikt begynt å flytte fra vinterbeiteområdene tidligere og tidligere, og tatt i bruk områder som ytterdistriktene skal flytte igjennom. Dette

har medført at siidaer som er under flytting må ta omveier for å komme forbi, som igjen har gjort flyttestrekningen lengre. Ofte har de måttet bruke områder hvor beiteforholdene er dårligere. Dette kan medføre at det blir vanskeligere for de flyttende siidaene å nå den oppsatte pramaruta.

Distriktet oppholder seg i sommerbeiteområdet fram til slutten av september/begynnelsen av oktober. Tidspunktet bestemmes av pramming tilbake til Burfjord. Kalving og merking foregår på sommerbeiteområdet.

Fra reinen er ilandsatt i Burfjord, har distriktet, i henhold til avtale mellom D-33T og D-33 Spalca, maks 8 dager på å flytte inn til eget høstområde (27/28/33T). Spalca har krevd dette for å spare sommerbeiteområdet sitt. Dette er i seg selv en utfordring, og forutsetter at det ikke skjer noen form for uhell underveis eller at det er dårlig vær. Det har hendt at distriktet ikke har klart tidsfristen. Fra D 33T side er det litt uklart hva D 33 Spalca definerer som sitt sommerbeitedistriktsgrense, det kan være to ulike oppfatninger her.

Distriktet har høstområde sitt sammen med distriktene 19, 25, 27 og 28. I dette området blandes rein fra distriktene 27, 28 og 33T. Distrikt 19 og 25 benytter ikke dette området. All rein fra distriktene drives felles og distrikt 33T inngår i arbeidsfelleskapet med de andre distriktene. Oppholder seg i dette området fram til skilling i andre halvdel av november. Skilling foregår i Luossacáhca. Ved skilling foretas også uttak av slakterein. Det aller meste, over 90 % av slaktedyra tas ut før innflytting til vinterbeiteområdet. Resten tas ut om vinteren.

6.13.2 Motorisert ferdsel

Distriktet har ingen egen plan for barmarkskjøring innenfor høstbeiteområdet. De følger arbeidsfelleskapets arbeids- og kjøreplan, med kjøring stort sett langs gjerdene.

6.13.3 Problemer/utfordringer

Fastsettelse av tidspunkter for pramming er ofte lite hensiktsmessig for distriktet. Om våren kan distriktet møte utfordringer som tidligere nevnt under beitebruk/flytting. Det tas ikke hensyn til at beiteforholdene kan variere fra år til år og fra område til område. Det bør ikke være slik at den siidaen som prammes først et år også skal det de etterfølgende årene. Det må tas en helhetlig vurdering både av beiteforholdene under flytting for de ulike siidaene, og beiteforholdene i sommerbeitedistriktene under fastsettelse av prammeruta.

Om høsten må distriktet dra fra sommerbeiteområdet med det de har greid å få inn i gjerdet inn til tidspunktet for pramming. Dersom de ikke har greid å få all rein i gjerdet inntil da, blir disse igjen på sommerbeiteområdet.

Området 27/28/33T belastes for hardt. Dette området synes å ha blitt felles for alle både for beiting og flytting. Også siidaer som har mulighet til å flytte gjennom egne tildelte områder benytter 27/28/33T-området. Ut fra distriktets syn bør distrikt med egne høst-/vårbeiteområder benytte sine egne områder for flytting og ikke belaste andres områder unødig. Andre distrikt/siidaer med valgmuligheter i henhold til avtalen for flytting, må kunne fordeles også til andre områder.

Det er også en utfordring for distriktet at de ikke har et eget høstbeiteområde. Må tilpasse andre siidaer som ikke alltid er det optimale og ideelle for distriktet.

Endring i tidspunkt for pramming om høsten er flyttet fram 2-3 uker. Dette gjør at alle distrikt som er avhengig av pramming kommer til høstområdet 2-3 uker tidligere enn før. Dette har også resultert i økt belastning på området.

6.13.4 Endringer på grunn av avtalen

Før avtalen brukte distriktet området mellom Vuoldejávri til Spielgajávri/Daskojávri både vår og høst. Mázevárre området var siidaens tidligere kalvingsplass. Okseflokkene beitet i samme tidsrom øst for Badjeluoppal. Flytting foregikk øst for Soatņojávri, øst for Vuoldeavzi til Vuoldejávreoaivvuš.

7 SYNSPUNKTER PÅ AVTALEN

Synspunkter på avtalen er basert på intervju med hvert enkelt distrikt og beskrevet i denne rapporten uten at distrikt som har kommet med synspunktene identifiseres.

7.1 *Proessen forut for avtalen*

For å kunne svare på dette forutsettes det at man har kjennskap til prosessen. De aller fleste hadde god kjennskap til prosessen, og en del av deltakerne i intervjuene var selv delaktige i prosessen.

Det er til dels svært ulike syn på hvordan denne prosessen var. Noen er svært misfornøyd, mens andre er godt fornøyd. Det var imidlertid stor enighet blant distriktene om at det var behov for avtalen og gjerdesystemet. Det er ikke kommet synspunkter på at det var sterk motstand mot dette blant utøverne. Det utelukker selvsagt ikke at det var noen som var uenig i at det skulle inngås en avtale og oppdeling av området med gjerder. Flere framhever det positive i å få til en slik avtale der alle parter inngår, og at dette var noe næringen selv stod for.

En oppsummering av ankepunkter mot prosessen viser følgende:

- Ikke fått gjennomslag for sentrale ønsker og behov
- Tradisjonell bruk ikke godt nok lagt til grunn
- Ikke tilpasset bruken om våren
- Følte et stort press for å bli med på avtalen
- Forutsetninger endret etter at man hadde gått inn for avtalen
- Detaljstikking av traseene var noe tilfeldig
- Prosessen ble styrt av store distrikt
- Områder ble i mer eller mindre grad privatisert

En forutsetning for å få gjennomslag for sine interesser og ønsker er at man har kapasitet, i form av tid og kunnskap, til å være med i prosessen. For ett av distriktene var dette et problem fordi de ikke hadde mannskap nok til å både ta hånd om reinen og være aktivt med i prosessen for å fremme sine egne interesser.

Det var noen distrikt som uttrykte relativt sterk misnøye med prosessen og resultatet, der hovedankepunktene var at sentrale ønsker og behov ikke ble ivaretatt og at de følte seg presset til å bli med på avtalen. Det var en forutsetning at alle måtte bli med på avtalen hvis det skulle bli noen avtale, og det i seg selv kan føles som et press. Noen følte at dersom de ikke gikk med på avtalen, ville de miste høst- og vårområder innenfor midtre sone. De som sterkest uttrykte misnøye var de mindre ytterdistriktene (njárggahassat, suolluhassat).

Det heter i avtalen at ”-vårbeiting innenfor tildelte områder forbeholdes i utgangspunktet de distrikt det enkelte område er tildelt. De av siidaene som i dag har sine kalvingsområder innenfor områder som er tildelt andre distrikt, beholder imidlertid disse”. For enkelte distrikt er imidlertid ikke gjerdetraseene tilpasset de tidligere brukte kalvingsområdene slik at de ikke lenger er egnet. Blant annet er det flere tilfeller der gjerdene deler kalvingsområder i to.

Det er flere distrikt som hevder å ha fått mindre områder som et resultat av avtalen og gjerdene enn det de tradisjonelt har brukt. Det var 4 av distriktene som hevdet dette og det var ikke noe spesielt mønster som karakteriserte disse distriktene.

Detaljstikking av gjerdetraser ble gjennomført uten at alle berørte distrikt var med på stikkingen. Det er ikke kommet opplysninger om at de ikke har fått anledning til å være med, men at man av ulike grunner ikke "ble" å bli med.

7.2 Formål

Formålene med avtalen, slik det er uttrykt i avtaleteksten, var

- Økt slakteuttak
- Mindre kjøring på barmark
- Organisering av arbeidet
- Fjerning av ulovlige gjerdar

Avtalepartene forpliktet seg til å arbeide for disse målene. Økt slakteuttak kan ses på som økt slakteuttak totalt, dvs. i % av flokken, eller som når på året slaktingen skjer. I dette tilfellet har det vært mest fokus på å øke andelen av uttaket til tida før distriktene flytter inn til vinterbeiteområdene. Formålet var å spare vinterbeitene. Muligheten til å ta ut større andel før vinteren ble utvilsomt bedre med bedre infrastruktur (arbeids- og skillegjerdar) og langt mindre sammenblandinger. De store sammenblandingene gjorde det nesten umulig å ta ut slakterein før på vinterområdene. Til tross for dette svarer de aller fleste at avtalen og gjerdene ikke har hatt noen betydning for uttak av slakterein, verken totalt eller andel før vinteren. For noen ble imidlertid uttaket noe større før vinteren, men ikke vesentlig. Flere mente at andre faktorer, som for eksempel Reindrifftavtalen, har større betydning.

Det er stor enighet at avtalen og gjerdene har resultert i langt mindre kjøring på barmark totalt sett. Kjøringen begrenses stort sett til kjøring langs gjerdene og på eksisterende løyper/kjørespor. For de distrikt som kom sent inn på området om høsten, like før eller etter at snøen kom, har ikke avtalen og gjerdene hatt stor betydning for kjøring på barmark. For distrikt som ikke har eget inngjerdet område, og som ønsker å holde flokkene sine atskilt fra andre, er det fortsatt behov for mye kjøring i forbindelse med gjeting. Om våren må noen distrikt/siidaer kjøre mye for å holde flokkene atskilt, men da foregår dette på snøføre.

Det er også stor enighet om at avtalen og gjerdene har resultert i en langt bedre arbeidssituasjon for de fleste, med betydelig mindre behov for arbeidskraft og lettere arbeid. Den viktigste årsaken til dette er langt mindre problemer med sammenblanding av rein fra ulike siidaer/distrikt. Dette har hatt positiv betydning for HMS (helse-miljø-sikkerhet) og samarbeidsforholdet innad i midtre sone. For distrikt som ikke har eget inngjerdet område, og som ønsker å holde flokkene sine atskilt fra andre, er det imidlertid ikke blitt mindre og lettere arbeid. For de distrikt som tidligere kom så sent inn i område at de unngikk de store sammenblandingene, har ikke avtalen hatt vesentlig betydning.

Når det gjelder ulovlige gjerdar er det problemet så godt som ikke-eksisterende. Det er kun noen som kjenner til noen gjerdar de anser som ulovlige, og det er snakk om få og korte strekninger.

7.3 Område fastsatt i avtalen

Under dette punktet er det spurt om hvorvidt området fastsatt i avtalen er hensiktsmessig i forhold til distriktets/siidaens behov og hvorvidt området er i henhold til tradisjonelt brukte områder.

Når det gjelder hensiktsmessighet så er det delte syn på dette. Noen mener områdene de har fått ihht avtalen, og slik gjerdetraseene ble, er svært lite hensiktsmessig. De som mener at områdene de har fått er hensiktsmessige, mener likevel ikke at alle deres ønsker er ivaretatt. De som er misfornøyd er distrikter som har områder sammen med større distrikt og dermed nødt til å drive sammen med større distrikt fram til skilling, eller alternativt holde sine flokker der det er mulig å unngå sammenblanding med andre flokker. Andre momenter er at det tildelte området er for lite i forhold til behovet, dvs. reintallet som skal være innenfor områdene. Noen mener at størrelsen på områdene burde vært fastsatt i forhold til sommerbeitekapasitet. I tillegg til effekter direkte av avtalen, så synes også utilsiktede effekter å ha betydning. Det gjelder for eksempel bruken av området på våren. Avtalen og gjerdene har hatt størst fokus på høstbruken fordi det var da problemene var store på 80-tallet. Dersom man skal forsøke å gruppere distriktene, så synes de mindre ytterdistriktene å være de som uttrykker størst misnøye.

De aller fleste distrikt mener, i større eller mindre grad, å ha fått tildelt mindre område enn de tradisjonelt har brukt. Også her synes ytterdistriktene å være minst fornøyd.

7.4 Er bruken av området bærekraftig

Det er ulike synspunkter på hvorvidt bruken av området er bærekraftig. Meningene spriker fra at bruken er bærekraftig til at bruken er langt fra bærekraftig. Det er noen distrikt (4 distrikt) som mener at det totale reintallet i området, dvs. midtre sone, er for høyt i forhold bæreevnen. Det hevdes også at problemene i forhold til avtalen og gjerdene i stor er grad knyttet til et for høyt reintall. Det er også noen, men færre, som eksplisitt uttrykker at bruken er bærekraftig. Flere distrikt mener at egne område belastes i meste laget av ulike grunner. Det at mange benytter samme område nevnes ofte, men også driftsforhold som gjør at de selv må benytte eget område mer enn ønskelig. Det at tildelt område er for lite i forhold til eget reintall nevnes også, mest hos de som mener at området er for lite i forhold til sommerbeitekapasitet. Det synes imidlertid å være stor enighet om at belastningen på ”renna” (Nuhppi, Juvri, område 27/28/33T) er for stor, og det er ikke bare de som har dette område som sitt høst- og vårområde som synes det. Mange siidaer flytter gjennom dette systemet, og har også kortere eller lengre opphold under veis. Gjerdene har konsentrert flyttingen til dette området og også de som tidligere brukte andre flytteleder vår og høst har begynt å bruke dette området. Det hevdes at dette området mer og mer betraktes som et fellesområde, noe som ikke var intensjonen i avtalen.

7.5 Arbeids- og sperregjerder

Under dette punktet er det spurt om hvorvidt gjerdene er hensiktsmessige i forhold til siidaens/distriktets behov, og hvordan vedlikeholdsansvaret fungerer.

Når det gjelder hvorvidt gjerde-traseene er formålstjenlig, henger dette nøye sammen med områdets hensiktsmessighet, jfr. kap. 7.3. Det vil være lite hensiktsmessig å gå i detalj i denne rapporten om de ulike distriktenes ønsker om endringer i gjerder og gjerde-traseer. Det er imidlertid flere distrikt som, i større eller mindre grad, ønsker endringer i traseene for bedre å tilpasse gjerdene i forhold til egne behov og for å unngå uheldige virkninger, bl.a. for stor belastning på enkelte områder.

Vedlikeholdet synes stort sett å fungere godt. Dette er basert på uttalelser om eget vedlikehold av strekninger/arbeidsgjerder distriktene selv har ansvaret for og uttalelser om andres vedlikehold. Det er imidlertid strekninger som ikke vedlikeholdes, og strekninger der ikke alle bidrar som forutsatt i avtalen. Dette vil omhandles nærmere i kapitlet om forpliktelser.

7.6 Forpliktelser i henhold til avtalen

De aller fleste distrikt hevder stort sett å overholde egne forpliktelser, men det er unntak der man av ulike grunner ikke overholder egne forpliktelser.

- D-19: Flytter ikke inn til område 27/28/33T. Det er noe uklart i avtalen om de skal gjøre det, eller om de kan.
- D-25: Flytter ikke inn til område 27/28/33T. Det er noe uklart i avtalen om de skal gjøre det, eller om de kan. De flytter ikke gjennom Gurpmutvuopmi i løpet av 7 dager fordi de ikke har et eget høstområde innenfor 30B. De vedlikeholder heller ikke Juvri-Likča-gjerdet fordi de ikke bruker dette gjerdet.
- D-26: bruker Luossačáhcci-gjerdet til skilling fordi Skárrečorru-gjerdet, som de skal bruke ihht avtalen, ikke ble bygget. Usikre på om de klarer min. 70% uttak av slaktedyrr før vinteren.
- D-27: utfordring med å klare min. 70% uttak av slaktedyrr før vinteren.
- D-33: Bruker arbeids- og skillegjerdet i Mieron fordi de ikke har et egnet anlegg innenfor sitt område. Distriktet har betalt sin andel av mieron-gjerdet.
- D-40: utfordring med å være inne i sitt eget høst- og vårområde innen 10. september på grunn av nye beitetider.
- D-41: utfordring med å klare minimum 70% uttak av slakterein før vinteren på grunn av manglende infrastruktur
- D-33T: kan enkelte år ha problemer med å klare å flytte gjennom Spalcas sommerbeiteland innen 8 dager om høsten (internavtale mellom D-33T og D-33).

Når det gjelder hva distriktene mener andre distrikt ikke overholder av sine forpliktelser så er følgende momenter nevnt i intervjuene:

- Krav om minimum 70 % uttak av slaktedyrr før vinteren synes ikke å være innfridd i betydelig grad
- D-40, Orda, bruker Juvri mer enn det de kan ihht avtalen. Skaper problemer for andre ved at beitenes brukes opp for andre.
- D-19 og D-25 vedlikeholder ikke Juvri-Likča-gjerdet som forutsatt i avtalen.
- D-19 og D-25 oppholder seg Gurpmutvuopmi utover det som er hjemlet i avtalen.
- D-40 vedlikeholder ikke Nuhppi-gjerdet som forutsatt i avtalen.
- D-40 har flyttet et gjerde i Gurpmutvuopmi-området.
- D-26 benytter område 27/28/33T mer enn hjemlet i avtalen. Gjelder både vår og høst. Distriktet har begynt å Luossačáhcci til skilling etter brunst, og bruker dette gjerdet som sitt hovedanlegg for skilling. Under skilling oppholder de ulike D-26 siidaer inne i område til 27/28/33T, og enkelte siidaer oppholder seg der i opptil flere uker.

- D-26 siidaer har begynt å flytte gjennom område til 27/28/33T om våren og oppholder seg der så lenge det er beite der. Det har hendt at det er siidaer fra D-26 der så tidlig som i mars.
- D-41 benytter flytteled rundt D-26-område fast, og har lengre opphold underveis. Dersom D-26 er ute av sitt område skal D-41 flytte gjennom D-26-område.
- En siida fra D-27 bruker område 29/32/11T til flytting, noe som ikke er ihht avtalen.
- Noen siidaer (ikke nevnt hvilke) flytter for tidlig inn til høstområdet. Lav på tørt sommerføre ødelegges raskt.
- D-26 har revet gjerdet mellom Stuorraoaivi og Suodnjuroaivi (sør for Jávrehuš).
- D-27 tar ikke rein gjennom skillegjerdet før de går inn i høstområdet.
- D-19 og D-25 oppholder seg for mye i Nuhppi. Noe uklart i avtalen.
- Flere siidaer oppholder seg i "renna", inkl. område 27/28/33T, og er til hinder for andres flytting. Særlig problematisk om våren.
- Et økende antall siidaer har begynt å bruke Stornes-gjerdet til skilling før de forlater høstområdet etter brunst. Dette medfører nedtrækking og beitebelastning på vinterbeitene like sør for elva og kan i verste fall låse vinterbeitene der.
- Etter at D-27, D-28 og D-33T siidaer har forlatt område til 27/28/33T i november kommer det siidaer inn på dette området og oppholder seg der i perioder utover det som er nødvendig for beiting under flytting. Siste år opphold D-40 i Davvi Likča og 1 siida i D-26 i området mellom Vuollavárri og Mieron.

Dette er momenter som er kommet opp under intervjuene, og de distrikt/siida disse gjelder er ikke blitt konfrontert med disse og heller ikke hatt anledning til å kommentere påstandene. Det var ikke praktisk mulig å gjøre det. Det var likevel nødvendig å få dette fram for å ha et best mulig utgangspunkt for å vurdere avtalen.

7.6.1 Mangler i avtalen

Generelt sett er det lite som kom opp under punktet "mangler i avtalen". Det viktigste enkeltpunkt er at håndhevelsen av avtalen er uklar. Hvem skal påse at avtalen skal overholdes og hvem skal iverksette eventuelle sanksjoner som avtalen foreskiver. I avtaleteksten har Reindriftsforvaltningen og Områdestyret et slikt ansvar, men disse har ikke påtatt seg dette ansvaret.

Et annet punkt som kom opp at avtalen er lite konkret, eller upresis, på enkelte punkt som gir rom for tolking.

Andre moment som flere har vært inne på var at reintall innenfor områdene burde vært regulert i avtalen (5 distrikt) og at beitebruken og flytting (dvs. en plan for flytting) burde vært bedre regulert (2 distrikt). Mangel på klare retningslinjer for beitebruken i området hevdes å skape uheldige situasjoner og unødige konflikter.

Det er flere som understreker at generelt fungerer avtalen godt, og andre at avtalen hadde vært god med visse modifikasjoner og at avtalen trenger en revisjon.

7.6.2 Hva hvis det ikke var en avtale i dag?

Dette er et hypotetisk spørsmål som vanskelig lar seg besvare uten forbehold. Det var likevel interessant å få synspunkter på dette. Hvilke forutsetninger som legges til grunn vil helt klart ha betydning på synet.

Over halvparten av distriktene mener det ville vært flere store sammenblandinger, i likhet med det man hadde før gjerdene kom på begynnelsen av 90-tallet. Dette ville bety mer kjøring på barmark og mer og tynge arbeid for utøverne. En slik uorden (duivilvuohitta) ville igjen forplante seg til vinterbeitene. Disse distriktene mener avtalen er helt nødvendig for næringen. Det ville vært flere ulovlige gjerdar, og sammenblandinger og uorden ville være avhengig av antall ulovlige gjerdar som settes opp. Disse gjerdene ville settes opp uten at det er lagt til grunn en helhetstenkning.

Det er imidlertid noen distrikt som mener at deres situasjon ikke hadde blitt dårligere selv om det ikke var en avtale. Dette er de distrikt som er minst fornøyd med avtalen. Dette er i stor grad distrikt som kom så sent inn i området at de unngikk de store sammenblandingene på 80-tallet.

Hele 5 av distriktene ser for seg et helt annet scenarie dersom det ikke var bygget gjerdar. De ser for seg at det ville være færre rein i området, både fordi de enkelte reieneers gjennomsnittlige antall ville vært lavere og antall utøvere ville vært lavere. Dette forklares ved at gjerdar gjør det mulig å bygge opp sin flokk uten selv å delta i drifta i betydelig grad. Gjerdene gjeter rein og det blir lettere å bygge opp flokker for de fleste. En reindrift uten gjerdar ville vært mer krevende og dermed ville antall utøvere vært lavere. Dette ville totalt sett kunne gjort situasjonen bedre i næringa og ikke skapt så stort press på beitene. Det økte reintallet har igjen resultert i et høyere konfliktnivå innenfor vinterbeiteområdene.

8 SÆRSKILT VURDERTE OMRÅDER

8.1 Jávrehuš-området

Jávrehuš-området er området rundt innsjøen Jávrehuš og som ligger mellom områdene til D-26 i sør, D-40 i nord og D-41 i øst. Dette området brukes i dag, til ulike tider på året, av D-26, 40 og 41, samt siidaen til Johan Mikkel M. Hætta som tilhører D-28 Cuokcavuotna (Sokki/Hætta-gruppen). Johan Mikkel M. Hætta krever eget eksklusivt område innenfor Jávrehuš. Det har han ikke fått, og det er kjerneproblemet angående Jávrehuš i dag. For Hætta er dette en absolutt forutsetning for å kunne akseptere avtalen av 1990, med revisjon i 1993.

Familien til Johan Mikkel M. Hætta tilhørte distrikt 40, Orda, inntil 1969 da de søkte om overflytting til distrikt 28, Cuokcavuotna. Familien brukte Jávrehuš-området sammen med andre inntil 1968 da familien (far til Johan Mikkel M. Hætta) reiste et eget gjerde i dette området. Dette var et ulovlig oppsatt gjerde og omfattet et område mellom Sálganjávri og innsjøen Jávrehuš. Familien brukte området innenfor dette gjerdet fram til midten av 80-tallet da dette gjerdet ble fjernet. Etter dette ble området også brukt av andre. I en periode på 6 år på slutten av 80-tallet flyttet ikke siidaen til D-28. I den perioden flyttet de igjen sammen med D-40 og følgelig også D-40 høstområde. Etter at de begynte å flytte til D-28 ønsket de å gjenoppta bruken av Jávrehuš-området siden D-40 ikke ønsket at de brukte deres høstområde når de tilhørte et annet distrikt. Familien har søkt om tillatelse til å sette opp eget gjerde i dette område på 80-tallet, i 91 og 2006 og fått avslag for søknadene fra 80-tallet og 1991. Søknaden fra 2006 er foreløpig behandlet i Områdestyret med negativ innstilling.

I beite- og arealutvalgets innstilling ble det foreslått at D-28 skulle ha sitt høstområde om området Muohtaoaivi-Vaidegielas-Njakagielas. Videre heter det om Sokki/Hættagruppen ”Hvis den siidaen som tidligere flyttet til distrikt 28 – Bergsfjord (Inger Marie Sokki Hætta m/familie), igjen flytter til dette distriktet, har de mulighet til å benytte sine gamle høstbeiteområder i Jávrehosområdet”. I avtalen av 1990 er ikke Sokki/Hætta-gruppa nevnt særskilt. I merknader til avtalen hadde Sokki/Hætta-gruppa satt fram krav om eget gjerde, eksklusivt for dem, for at de skulle godta avtalen. Lederen for distrikt D-28 skrev under avtalen, men kun på vegne av sin siida, dvs. distriktet uten Sokki/Hætta-gruppa.

I tråd med innstillingen søkte NRL/KFL, i den første søknaden om oppsetting av gjerder av 28.09.1989, om tillatelse til å sette gjerde på traseen Mielgirbuolža-Jávrehuš-Sálganjávri som ville gi Sokki/Hætta-gruppen et eget området innenfor Jávrehuš-området. Søknaden ble innvilget med unntak av denne traseen. Begrunnelsen var at det var lite ønskelig med oppstyking av området i små enheter. Avslaget resulterte i at Sokki/Hætta-gruppe ble innlemmet i D-40s høst- og vårområde.

Bruken av Jávrehuš ble diskutert i fellesmøte den 28. august 1991 uten at det ble gjort noen vedtak i saken. Sokki/Hætta-gruppa hadde, som en konsekvens av avslaget, søkt om en utvidet område som skulle gjerdes inn. Distrikt 26, Lakkonjårga, tilkjennega at de ikke uten videre var enig i planene til Sokki/Hætta-gruppa.

Siidaen hadde anledning til å flytte til området som er foreslått for D-28 av Beite- og arealutvalget (27/28/33T-område), men ønsket ikke å bruke dette området om høsten fordi de ikke har tilhørighet og historiske rettigheter til dette området. Dette ble avklart på møte 11. oktober 1992 der distriktene 26, 27, 28, 40 og 41, samt Kautokeino flyttsamelag og Boazoáiddit AS deltok. Formålet med møtet var nettopp bruken av Jávrehuš-området. Det ble imidlertid ikke oppnådd enighet om bruken av området. Johan Mikkel M. Hætta forlangte et eget eksklusivt område, noe som det ikke var enighet om.

Til tross for flere møter om Jávrehuš ble det ikke oppnådd enighet mellom brukerne. Bruken av Jávrehuš ble også diskutert på fellesmøtet 7., 8. og 11. januar 1993 og der ble det foreslått en egen bruksplan for dette området:

”Det settes opp sperregjerde fra Goasoaijv (syd)- langs stien øst for Salgan og nordøst for Solovuobmi over Borri til d-41 høstgjerde. Videre etter dette gjerde, etter nåværende trace, til Duolbajavri. Herifra mot vest fra skillegjerdet benyttes nåværende gjerde. Se kartblad hvor området er inntegnet.

Følgende bruker området i fellesskap:

- *d-40 bruker området i en kort periode om høsten til slakterein. En gruppe fra d-40, Johan Anders N. Gaup’s siida, foretar kalving i dette område*
- *d-26 bruker området i en uke om høsten i forbindelse med slakting på Stuoraoaivi*
- *d—28 v/Johan Mikkel M. Hætta’s siida bruker området som høstbeite*
- *d-41 kan bruke området til oppsamling og gjennomflytting om høsten etter 15. oktober*

På grunn av at Landbruksdepartementet har avslått den opprinnelige gjerdetracéen som var søkt til Johan Mikkel M. Hætta’s siida i dette område, fant dette møtet ut at det var best å lage en slik flerbruksplan for området, med den gjerdeløsning som her foreslått.”

I avtalen av 1993 er dette innarbeidet der bl.a. heter om D-28: *-distriktets høstbeiteområde er syd for sperregjerde Juvri/Likča. Det gis imidlertid mulighet for Johan Mikkel M. Hætta’s siida å benytte Javrehosområde om høstbeite, i samsvar med den bruksplan som fellesmøte av 11.1.93 har vedtatt. Dette synes å være akseptert av alle brukerne unntatt Johan Mikkel M. Hætta, som fortsatt forlangte eget område med eksklusive rettigheter for sin siida. I 2006 skjedde det imidlertid en endring da D-26 rev gjerdet som skiller Jávrehuš-området fra område D-26. Dette resulterte at Johan Mikkel M. Hætta ikke brukte dette området høsten 2006.*

Familien til Hætta hevder å ha historiske rettigheter til området fra den tid familien tilhørte D-40 Našša-gruppen, da de brukte området fra Našša sørover mot Jávrehuš. I perioden 1969 til midten på 80-tallet hadde de imidlertid et inngjerdet område de brukte alene. Dette gjerdet var imidlertid satt opp uten forutgående tillatelse fra myndigheten. Siden søknad fra NRL/KFL av september 1989 også omfattet en trase som skulle gis Sokki/Hætta-siidaen et eget område har de andre berørte distriktene godtatt at Sokki/Hætta-siidaen skulle få et eget område. Det er imidlertid ikke funnet dokumentasjon på at de andre distriktene har gått med på å gi denne siidaen eksklusive rettigheter. Tvert i mot er det i protokoller fra møter før revisjon av avtalen i 1993 dokumentert at slik eksklusivitet ikke aksepteres.

Johan Mikkel M. Hætta har ved flere anledninger involvert Reindrifftsforvaltningen i forbindelse med høstbeite for sin siida. Reindrifftsforvaltningen har imidlertid ansett dette som en sak som bør håndteres internt i sone. Dette ble også slått fast i møte mellom forvaltningen og sonestyret i 2002. Reindrifftsforvaltningen har imidlertid bidratt med å prøve å finne en løsning alle kan akseptere. Så langt er det ikke funnet en omforent løsning.

Et annet forhold vedrørende Jávrehuš er gjerdet mellom Stuurraoaivi og Suodnjuroaivi (sør for Jávrehuš). Dette har negative konsekvenser for Johan Mikkel M. Hætta's siida og D-40, og kan også ha negative følger for D-41. Dette er imidlertid av så ny dato at det ikke er omhandlet videre i denne evalueringen.

8.2 Gurpmutvuopmi

Gurpmutvuopmi er skogområdet mellom Nuhppi og Skoadđavárri/Kvenvik i Alta kommune. Dette område brukes i dag både vår og høst av D-26, mens D-19 og D-25 bruker dette området til flytting mellom 30B, vår- og høstområde, og Kvenvik. Kvenvik er prammingssted for D-19 og D-25 for transport av rein med båt til og fra henholdsvis Sørøya og Stjernøya. D-25 Stierdná hadde dette som høstområde tidligere. Distriktet hadde et lovlig oppsatt gjerde i dette området. I forbindelse med "midtre sone" avtalen avga D-25 dette område, og i henhold til denne avtalen skal "*høstflytting foretas gjennom Gurpmutvuopmi innen 7 dager (1 uke) fra den tid utflytting skjer fra Skoadđovárri*". Forutsetningen fra D-25s side har hele tiden vært at de fikk et alternativt inngjerdet område. Dette kommer blant annet fram i merknader til gjennomføring av beite- og arealutvalgets innstilling. Distriktet ville ikke akseptere utvalgets gjerdeplan dersom de ikke fikk bygge eget høstgjerde i høstbeiteområdet. Dette gjerdet skulle gå fra gjerdet til D-33 ved Riebatgielas til D-26 gjerdet ved Mazevárri. Dette gjerdet kunne tas ned når det ikke var i bruk.

Distriktet mener å ha fått løfter om å få et eget område atskilt fysisk med gjerde i forbindelse med avtalen. Dette kommer bl.a. fram i protokoller fra distriktets årsmøter i 1991 og 1995. I innstillingen til beite- og arealutvalget ble det foreslått at området Geašjávri-Riebatgielas til Gilbeávžži – nedover til Bartasjávri til Mázejohkka – videre til Čuojajohkka - nedover til Čuojajávri, inneles som høstbeiteområde for D-25 og evt. 1 siida fra D-19. Inngjerding av området skulle ikke tillates. Hvorvidt det senere er inngått avtaler om at inngjerding tillates er ikke kommet fram under denne evalueringen. I fellesmøte den 28. august 1991 ble D-25s ønske om gjerde fra gjerdet til D-33 ved Riebatgielas til D-26 gjerdet ved Mazevárri diskutert. D-25 var ikke representert på dette møtet. Dette var et gammelt krav som tidligere var blitt avvist av de andre brukerne av området. Det ble konkludert at det ikke fremmes søknad slik D-25 ønsket. De ville likevel ikke motsette seg bruk av mobilt gjerde i en kortere periode om høsten.

Da avtalen av 1990 ble inngått var det et gjerde fra Gushkuvárri til sydvestenden av Spielgajávri og det var planlagt et nytt gjerde fra sydenden av Čuojajávri til Mázejohkka.. Disse gjerdene ville skille området til D-27 fra området til D-25 (Davvi Likča/Biellogielas). Gjerdet fra Gushkuvárri til Spielgajávri ble revet og det planlagte gjerdet fra Čuojajávri til Mázejohkka ble ikke satt opp. Dermed var det ikke noe gjerde som skilte området til D-25 fra område til D-27. Derimot ble Juvri-Likča gjerdet satt opp, og det ble bestemt at D-25 skulle ha sitt høstområde sør for Juvri-Likča gjerdet, sammen med D-27, D-28 og D-33T. Dermed var ikke forutsetningen D-25 hadde gått med på avtalen lenger til stede. Disse

endringene i forhold til opprinnelig avtale ble gjort på fellesmøte 7., 8. og 11. januar 1993. D-25 var ikke representert på dette møtet.

Status per i dag er at D-25 ikke har fått et eget høstområde, som de mener de er blitt lovet. Derfor ønsker de ikke å bruke området syd for Davvi Likča som sitt høstbeiteområde på grunn av stor fare for sammenblanding med bl.a. D-27. Resultatet er at de bruker Gurpmutvuopmi mer enn forutsatt i avtalen, og de oppholder seg i Nuhppi fram til de flytter til vinterområdene.

I intervju i forbindelse med denne evalueringa ble det fra D-26 framholdt at grunnen til at de gikk med på at Juvri-Likča gjerdet (Čarajávri-Soadnjuhávri, Soadnjuhávri-D-26 gjerde) ble satt opp slik at D-25 og D-19 brukte dette område (Davvi Likča) som erstatning for Gurpmutvuopmi. Lengre opphold i Gurpmutvuopmi om høsten ødelegger vårbeitene for D-26.

D-25 har søkt om gjerder langs Čarajávri (knytte sammen Juvri-Likča gjerdet med gjerdet sørover fra Čarajávri) og fra Čuojajávri langs Čuojajohkka til D-26 gjerdet. Disse strekningene er på henholdsvis 3-4 og 10-12 km. Dette vil løse D-25s problem i forhold til eget høstbeiteområde, og dermed også problemene knyttet til bruken av Gurpmutvuopmi. Det forutsetter at enhetene tilhørende D-19 også kan bruke høstområdet sammen med D-25. På den annen siden vil situasjonen for dagen område 27/28/33T endres radikalt. Dette området som i dag er høstområde for distriktene 27, 28 og 33T, og i tillegg brukes til gjennomflytting og skilling og uttak av slaktedyr også av andre distrikt (Stornes og Luossahcci), vil bli svært mye redusert i areal. Dette vil med andre ord ha store innvirkninger for flere siidaer i midtre sone.

8.3 D-19 Sørøyas bruk av midtre sone

D-19, Sállan, ble eget sommerbeitedistrikt i 1982. Det ble ikke formalisert den gangen hvilket flyttesystem distriktet skulle tilhøre. Tradisjonelt hadde noen brukt midtre sone og andre østre sone. I forbindelse med beite- og arealutvalgets arbeid, og senere ved inngåelse av avtalen i 1990 og revisjon i 1993, er siidaen som tradisjonelt brukte midtre sone akseptert som en likeverdig bruker av denne sonen. Det er ingen dokument som forfatteren av denne evalueringen er kjent med som sier noe annet. Riktig nok er ikke avtalen underskrevet av lederen for D-19, men av representanter for de som brukte midtre sone.

Det at distriktets sonetilhørighet har vært uavklart, har resultert i bl.a. noe dårlig kommunikasjon mellom styret for 30B og driftsenhetene fra D-19 som bruker midtre sone. Siden lederen i D-19 mener distriktet tilhører østre sone har ikke korrespondanse fra midtre sone til distriktet kommet til de som bruker midtre sone. Dette er endret slik at henvendelser fra sonestyret i 30B i dag går direkte til de gjeldende driftsenhetene.

Under intervjuene med distriktene ble ikke D-19s bruk av midtre sone eksplisitt tatt opp som en egen problemstilling. Dette var bevisst valg fordi særlig fokus fra intervjuerens side på enkelte problemstillinger lett kan gi overfokus på nettopp disse problemstillingene. Det eneste distriktet som tok opp D-19s bruk av midtre sone var D-25. De mener at D-19 ikke tilhører midtre sone. Driftsenhetene fra D-19 kommer like etter D-25 til Kvenvik. Dette gjør at D-25 får dårlig tid til å ta ut slakterein i Skaodđavárri for å unngå sammenblanding med rein fra D-19. Sammenblanding er lite ønskelig fordi det skaper merarbeid. Dette problemet

ville vært mindre dersom D-19 kom senere til Kvenvik. D-25 har avtale med Alta kommune om bruk av Skoaddavárri. Dette er forutsetningen for å ha sperregjerde og arbeidsgjerde i området. D-25 overholder avtalen med Alta kommune. D-19 er ikke inkludert i denne avtalen og klager, fra kommunen og privatpersoner, forårsaket av D-19 av ulike grunner rettes mot D-25. Dette er en belastning for forholdet mellom D-25 og Alta kommune og mellom D-25 og lokalbefolkningen.

9 JURIDISKE FORHOLD

Evalueringsoppdraget inkluderer også en juridisk vurdering av avtalen mellom reinbeitedistriktene i midtre sone i Vest-Finnmark, og reinbeitedistrikter som flytter gjennom midtre sone. Den inngåtte avtalen tar sikte på å regulere beitebruken i den midtre flyttesonen i Vest-Finnmark reinbeiteområde. Avtalen mellom distriktene bruker midtre sone ble inngått i 1990, og revidert i 1993. Avtalen er undertegnet av lederne for distriktene, med unntak av reinbeitedistrikt nr. 19 Sállan.

9.1 Innledning

En rekke juridiske problemstillinger som knytter seg til avtalen mellom distriktene i midtre sone har vært gjenstand for diskusjoner. Enkelte siidaer og distrikter har uttrykt motforestillinger i forhold til avtalen. Korrespondanse mellom reindriftsagronomen i Vest-Finnmark og reindriftsadministrasjonen om avtalens rettslige status danner et sentralt utgangspunkt for det som drøftes i dette kapittel.

Reindriftsagronomens brev til reindriftsadministrasjonen, datert 27. september 1993 (j.nr. 1537-93), reiser en rekke prinsipielle juridiske problemstillinger knyttet til den reviderte avtalen av 1993. Reindriftsadministrasjonens svar til reindriftsagronomens framkommer i brev av 29. oktober 1993 (arkiv ref: 2536/93/CGL/652.2). Denne korrespondansen vedrører midtre sone avtalen av 1993. Det legges imidlertid her til grunn at de samme problemstillingene også er relevant i forhold til den opprinnelige avtalen av 1990.

Reindriftsagronomen i Vest-Finnmark ber i ovennevnte brev om at reindriftsadministrasjonen vurderer følgende forvaltningsmessige og juridiske problemstillinger knyttet til midtre sone avtalen:

”1. Avtalens rettslige status. Er avtalen å betrakte som en arbeidsplan for midtre sone? En arbeidsplan kan vedtas ved en avstemming (flertallsvedtak). Hvem kan betraktes som part i avtalen? (Kan enkeltreineiere og grupper også betraktes som parter?)

2. Har ”private avtaler” av denne type mellom to eller flere parter hjemmel i Reindriftsloven, eventuelt i andre lover?

3. Det er vel tvilsomt om et overordnet politisk valgt organ som Områdestyret kan ”pålegges” oppgaver (av et underordnet organ), jfr. avtale, utover de oppgaver som fremkommer i lovverket og i forskrift for Områdestyret. Må Områdestyrets anbefaling av oppføringsgodkjenning for gjerdeplanen i midtre sone betraktes som en aksept for de oppgaver som i avtalen forutsettes lagt til Områdestyret? Områdestyrets vedtak om anbefaling er gjort bl.a. på grunnlag av avtalen mellom distriktene. Etter vårt skjønn er Områdestyrets vedtak fattet på grunnlag av en reindriftsfaglig vurdering av gjerdeplanen og ikke en juridisk vurdering av avtalen. Hva skjer dersom Områdestyret ikke påtar seg de i avtalen forutsatte oppgaver?

4. Rettsvernet til det enkelte distrikt og gruppe (siida) og rettsvernet til den enkelte driftsenhet og reineier i avtalens sammenheng?

5. Kan sommerbeitedistriktets formann opptre på vegne av sommerdistriktet hva angår beiteinteresser innenfor fellesbeitene på samme måte som når det gjelder beiteinteresser innenfor sommerbeitedistriktet? Hva er fellesbeitestyrets rolle i dette? Som kjent har Herredsretten i forbindelse med Hætta-saken konkludert med at tradisjonelle vinterbeiter har rettsbeskyttelse. Gjelder dette også for vår- og høstbeitene og skal det ytterligere skilles på den rettslige status mellom høstbruk og vårbruk, eventuelt på hvilken måte”

Reindriftsadministrasjonens kommentarer og merknader til reindriftsagronomens henvendelse framkommer i brev av 29. oktober 1993:

”1. Avtalen er privatrettslig bindende mellom partene. I forhold til arealbruken har hvert distrikt med avtalen bundet seg til å drive i samsvar med denne.

2. Avtalen er ikke hjemlet i reindriftsloven, men i vanlig avtalerett.

3. Områdestyrets saksbehandling av gjerdesøknader bygger på forutsetningen at avtalen er bindende mellom partene.

4. Eventuelle rettigheter kan begrense avtalens gyldighet. Spørsmålet må vurderes ut fra spørsmålet om en eventuell rettighet krenkes.

5. Det er en forutsetning for avtalens gyldighet at underskriverne av avtalen har den nødvendige fullmakt til å forplikte de reiene/rettighetshavere den gjelder. Dette er lagt til grunn i reindriftsstyret. Vi kan ikke se at det skal være prinsipiell forskjell på rettslig status i vinterbeiter og i høst/vårbeite.

Forøvrig vises det til Reindriftsstyrets sak 27/90, særlig sidene 44 – 51”

9.2 Avtalehjemmel

Avtalepartene legger til grunn at avtalen om beitebruk i høst- og vårbeiteområdene er hjemlet i reindriftslovens § 8 annet ledd, mens reindriftsadministrasjonen forutsetter at avtalen er hjemlet i vanlig avtalerett.

9.2.1 Reindriftsrettslige vurderinger

Reinbeitedistriktet er både et offentligrettslig og et privatrettslig organ. Distrikters forvaltningsrettslige oppgaver framgår av reindriftslovens §§ 8 tredje ledd, 22 første og annet ledd, 23 annet ledd og 24. Reindriftsloven tillegger også distriktsstyret ved lederen en privatrettslig rolle, ved at det med hjemmel i reindriftslovens § 8 annet ledd blant annet kan inngå forlik, saksøke og saksøkes på vegne av reiene i distriktet i felles anliggender.”

Avtalen vedrørende midtre sone er formulert som en gjensidig bruksavtale mellom berørte reinbeitedistrikt. Avtalen er undertegnet av distriktsformennene på vegne av de respektive reinbeitedistriktene. Det framgår av avtalens punkt 10 at distriktsformennene ved sin underskrift: *”forplikter distriktet i henhold til reindriftslovens § 8,2: Tillitsmannsutvalget v/distriktsformannen representerer reinbeitedistriktets interesser og kan bl.a. inngå forlik, saksøke og saksøkes på vegne av reiene i distriktet i felles anliggender.”*

Partene legger til grunn at distriktsformennene med hjemmel i reindrifftslovens § 8 annet ledd kan inngå en slik bruksavtale med bindende virkning for distriktene og individuelle reineiere og grupper/siidaer. Det framstår imidlertid som noe uklart om hva avtalepartene legger til grunn med hensyn til avtalens rettslige stilling. Med andre ord om dette er en privatrettslig avtale eller om avtalen er del i distriktenes utøvelse av forvaltningsmyndighet.

9.2.1.1 Forvaltningsrettslige aspekter

Avtalens materielle innhold er på enkelte områder av offentligrettslig karakter, i det viktige deler av gjennomføringen av avtalen søkes lagt til områdestyret, reindrifftsagronomen og reindrifftsmyndighetene forøvrig.

Det framgår eksempelvis av avtalens punkt 2 (b) at dersom det skjer beiting utenom beitebestemmelsene skal det fastsettes en "beitekostnad". Det som i avtalen betegnes som beitekostnad er i prinsippet det samme som i reindrifftslovens § 8 (b) betegnes som "ressursavgift" fordi dette er en sanksjon overfor enkeltpersoner og grupper som ikke overholder avtalens beitebestemmelser. Det er lagt opp til at slik beitekostnad skal innbetales til det statlige reindrifftsfondet etter regning fra reindrifftsagronomen i Vest-Finnmark.

I henhold til avtalens punkt 7 skal avtalen ved uenighet fortolkes av Områdestyret for Vest-Finnmark. Videre fastsetter avtalens punkt 8 at områdestyret kan fatte vedtak om foreslåtte endringer i avtalen dersom avtalepartene ikke blir enige i spørsmålet om foreslåtte endringer.

Videre sies det i avtalens punkt 9 at myndighetene av eget initiativ og med hjemmel i reindrifftsloven kan sette i verk tiltak for å hindre en uheldig utvikling gjennom en stadig overtredelse av avtalen av distrikter, siidaer eller enkeltpersoner. Avtalepartene legger her opp til at avtalen skal kunne være et grunnlag for den statlige reindrifftsforvaltningen.

I praksis fastsetter distriktene her det som i reindrifftsloven betegnes som "beiteareal". Med andre ord det areal hvor distriktenes, siidaenes og enkeltpersoners rein har lovlig adgang til å beite til den tid som det er tale om. Dette kan ha betydning i forhold til reindrifftslovens § 24 om fjerning av ulovlig beitende rein.

Forvaltningsorganene som er tillagt spesifikke oppgaver i avtalen har imidlertid ikke påtatt seg oppgavene som avtalen søker å pålegge dem. Det er likevel av interesse å belyse disse aspektene i avtalen fordi dette bidrar til å nyansere oppfatningen om at avtalen var ment å være en ren privatrettslig avtale. Gjennom avtalen søker avtalepartene å tillegge viktige forvaltningsoppgaver til ulike forvaltningsorgan i forhold til gjennomføringen av avtalen, og avtalen får dermed en sterk forvaltningsmessig karakter.

9.2.1.2 Privatrettslige aspekter

Avtalen om beitebruken i midtre sone bygger i stor grad på innstillingen fra beite- og arealutvalget. Utvalget legger til grunn at deres fordelingsforslag i hovedtrekk er i samsvar med den tradisjonelle bruken, samtidig som man har tatt hensyn til det forhold at reinbeite-distriktene også gjør hevd på særskilte områder. Videre har man ved utarbeidelsen av avtalen lagt vekt på ressurs og beitegrunnlagsvurderinger, noe som spesielt kommer til uttrykk ved revideringen av avtalen i 1993.

Beite- og arealutvalgets konkrete beskrivelse av den tradisjonelle bruken er imidlertid ikke gjort tilgjengelig for dette evalueringsarbeidet, da det er bestemt at denne ikke skal være offentlig. I henhold til den informasjon som er mottatt i forbindelse med evalueringen har "distriktene" bestemt at dette grunnlagsdokumentet ikke skal være offentlig tilgjengelig, uten at det er informert om bakgrunnen for at dokumentet er unntatt offentlighet.

I sin behandling av beite- og arealutvalgets innstilling (sak 27/90, ark. ref.: 624.3) gir reindrifststyret uttrykk for at det er nødvendig å foreta en nærmere utredning av spørsmålet om rettsoppfatninger og interne normsystem før en kan gå inn på endelig forvaltningsvedtak som fordeler fellesbeitene. Reindrifststyret sier videre at det kan reises spørsmål om reindrifstlovens § 3 gir forvaltningen tilstrekkelig hjemmel til å fordele fellesbeitene ut fra en "ren ressurs/beitebruksvurdering" fordi reindrifstlovens bestemmelser er basert på flyttsame- nes reindrift "fra gammelt av".¹ Reindrifststyret sier videre følgende om midtre sone avtalen²:

"Det vil være klare begrensninger for hvor langt en privatrettslig avtale mellom distriktene kan gå. Innenfor det området avtalen gjelder kan avtalen fordele rettighetsutøvelsen mellom rettighetshavere. Den enkelte kan ikke ved avtale fratas retten til å utøve sin reindrift, men han må tåle at rettighetsutøvelsen blir styrt slik at ved å få og gi vil resultatet samlet sett gi et rettferdig resultat for den enkelte og fortrinnsvis muligheter for et bedre resultat for næringen samlet.

En avtale skal bare omfatte eksisterende rettigheter og må klart ligge innen de rammer som reindrifstloven og rettsorden generelt gir. Avtalen må være bindende for alle reineiere. Distriktsstyret ved formannen har etter reindrifstloven § 8, 2. ledd myndighet til å binde sitt distrikts reineiere ved å undertegne. Det forutsetter at en sak av så stor viktighet har vært behandlet i distriktet og at distriktet har gitt sin tilslutning.

Det er inngått avtale mellom partene i midtre sone i februar 1990. Med henvisning til ovenforstående, inneholder avtalen en del sammenblandinger av privatrettslige og offentlig/forvaltningsmessige forhold som krever avklaring."

Reindrifststyret sier videre at:

*"Fastsatte flytte- og beitetider synes ikke å kreve offentlig godkjenning da avtalen omfatter samtlige rettighetshavere. Av praktiske grunner burde vel en nøyaktig beskrivelse av området vært tatt inn i avtalen."*³

I forbindelse med evalueringen av avtalen har det ikke vært mulig å få klarhet i hvilke konkrete prosesser som er gjennomført internt i distriktene. Det synes heller ikke å være slik at de enkelte reineiere eller rettighetshavere har gitt skriftlig fullmakt til formennene, eller at disse skriftlig har samtykket til den endelige avtalen. Det er opplyst om at det foreligger underskrifter fra berørte reindrifstutøvere i tilknytning til krav om tilbakebetaling av

¹ Sak 27/90, ark. ref.: 624.3, møtebok, blad 44.

² Sak 27/90, ark. ref.: 624.3, møtebok, blad 46-47.

³ Sak 27/90, ark. ref.: 624.3, møtebok, blad 49.

merverdiavgift i forbindelse med bygging av gjerdene. Man har i forbindelse med evalueringen ikke fått dokumentert dette. Det forhold at reineiere har undertegnet dokumenter vedrørende merverdiavgift kan imidlertid ikke uten videre anses som deres samtykke til avtalen og prosjektet.

Det kan reises spørsmål om distriktsstyret kan forplikte de enkelte reineiere og siidaer i distriktet privatrettslig uten klar fullmakt fra den enkelte reineier/siida, da den enkelte utøver/siida har en selvstendig rett til å ivareta egne interesser og rettigheter. Det er rettslige forhold som tilsier at et flertallsvedtak i distriktet ikke er tilstrekkelig fullmakt for distriktets leder til å inngå en privatrettslig avtale i eventuell strid med synet til enkelt utøvere og siidaer i distriktet. I en privatrettslig sammenheng er dette et kjerneproblem i forhold til spørsmålet om distriktsstyret med bindende virkning kan forplikte de enkelte reineiere og siidaer gjennom denne avtalen.

Juridisk litteratur omtaler i liten grad disse problemstillingene. Kirsti Strøm Bull gir imidlertid uttrykk for følgende syn i en artikkel inntatt i tidsskriftet *Lov og Rett*: "Innenfor et distrikt kan det være nødvendig med forskjellige tiltak, for eksempel oppsetting av skille- og merkegjerdar, tilrettelegging av slakteplasser osv. Styre ved formannen kan på vegne av distriktet inngå de nødvendige avtaler. Det er imidlertid uklart hvor vide fullmakter formannen har til å forplikte de enkelte reindrifstutøvere i distriktet privatrettslig. Som illustrasjon kan det vises til følgende eksempel fra Finnmark: I fellesbeitedistriktene for høst- og vårbeite er beiteorganiseringen bundet opp i en gjensidig bruksavtale mellom distriktene, og det er distriktsformennene med hjemmel i reindrifstlovens § 8 som har underskrevet avtalen. Det er reist spørsmål om distriktsformennene kan binde den enkelte utøver gjennom slike avtaler. Fra gammelt av har de enkelte siida-gruppene benyttet visse områder, og det kan stilles spørsmål ved om den sedvanemessige bruken kan settes til side av distriktsstyret." (Kirsti Strøm Bull, 1995, *Tidsskrift Lov og Rett*, 'Et kritisk lys på reindrifstloven', side 402).

John Jonassen og André Stener Kalstad gir uttrykk for en tilsvarende oppfatning: "Det kan være motstridende interesser mellom distriktet og en reindrifstsiida. Det kan oppstå spørsmål om distriktsstyret kan forplikte de enkelte reineiere i distriktet privatrettslig uten fullmakt fra den enkelte reindrifstutøver." (John Jonassen og André Stener Kalstad, (2003) "Internrettslige betraktninger om reindriften: Reindriften i skjæringspunktet mellom intern organisering og norsk rett").

Rettspraksis tilsier at siidaers sedvanemessig bruk av beiteareal har et rettslig vern som ikke kan tilsidesettes. Alta herredsrett fastslår i dom av 6. januar 1992 (sak S 30/91) at gammel sedvanemessig bruk innenfor et distrikt er vernet. Høyesteretts dom i Seiland-saken (Rt. 2000 s. 1507) viser også at siidaer har søksmålskompetanse. Førstevoterende uttalte følgende (med tilslutning fra de øvrige dommerne): "I de saker Høyesterett tidligere har behandlet har det vært reinbeitedistriktet som sådant som har fremsatt krav om erstatning. I dette tilfellet rammer inngrepet bare en gruppe av reindrifstutøvere i distriktet, og da må denne gruppen ha adgang til å fremme erstatningskrav, jf. NOU 1997:4 Naturgrunnlaget for samisk kultur side 337. Dette er heller ikke bestridt fra ankemotpartens side."

Kirsti Strøm Bull sier følgende om disse forhold: "Oppfatningen i dag synes altså å være at den sedvanemessige bruken er erstatningsrettslige vernet overfor ytre reguleringer. Den

sedvanemessige arealbruken må da også være vernet overfor reguleringer fra reindriftsmyndighetene, enten dette er distriktsstyret, områdestyret, reindriftsstyret eller departementet. ....”selv om den sedvanemessige bruken av et areal er erstatningsrettslig vernet i henhold til Grl. § 105, betyr ikke det at reintallet ikke kan reguleres, men at man som tidligere påpekt må knytte reintallet til gruppen og dens sedvanemessige beitemønster. Selve forholdet mellom siida-gruppenes sedvanemessige bruk kan imidlertid ikke forrykkes uten at reglene om det ekspropriasjonsrettslige vern kommer inn.” (Kirsti Strøm Bull, 1995, Tidsskrift Lov og Rett, 'Et kritisk lys på reindriftsloven', side 411).

Ot.prp. nr. 25 (2006-2007) om reindriftsloven framhever også den sedvanemessige bruken av beitearealene, i det man uttrykker at ”beitebruksreglene må bygge på den tradisjonelle bruken av arealer mellom de ulike siidaer, så vel sommersiidaer som vintersiidaer.”⁴

Det bør også tilføyes at distriktsstyrene i Vest-Finnmark representerer sommerdistriktene. Det er dermed ikke åpenbart at distriktsstyret har en tilsvarende funksjon og myndighet i vinter-, høst- og vårbeiteområdene. Med andre ord kan det reises spørsmål om distriktsstyret har noen form for lovmessig kompetanse hva angår de vår- og høstbeiteområder som avtalen omfatter.

9.2.2 Avtalerettslige vurderinger

Reindriftsadministrasjonens brev av 29. oktober 1993, til reindriftsagronomen i Vest-Finnmark, gir uttrykk for at midtre sone avtalen ikke er hjemlet i reindriftsloven, men i alminnelig avtalerett. Reindriftsadministrasjonen sier videre i samme brev at det ”*det er en forutsetning for avtalens gyldighet at underskriverne [distriktsformennene] av avtalen har den nødvendige fullmakt til å forplikte de reineierne/rettighetshaverne den gjelder.*”

Reindriftsadministrasjonen sier her at avtalen om midtre sone er hjemlet i alminnelig avtalerett, og ikke i reindriftsloven, og at avtalens gyldighet er avhengig av at berørte individuelle reieiere/rettighetshavere har gitt distriktsformennene fullmakt til å inngå en slik avtale på deres vegne.

På grunnlag av flere forhold, herunder usikkerheten med hensyn til om reindriftsloven gir styrene for sommerdistriktene noen form for myndighet utenfor sommerbeiteområdene, synes reindriftsadministrasjonens konklusjon berettiget.

Det har ikke vært mulig i evalueringsarbeidet å få en bekreftelse på at distriktsformennene hadde nødvendig fullmakt fra alle enkelt utøvere og siidaer innenfor distriktet. Det virker å være slik at flertallet av berørte reindriftsutøvere og siidaer enten aktivt eller stillestående har samtykket i avtaleinngåelsen, men at det samtidig var flere reindriftsutøvere og siidaer ikke gav sin tilslutning. Intervjuene som er gjennomført i forbindelse med evalueringen viser også at distriktsformannen, i allefall i ett konkret tilfelle, undertegnet avtalen til tross for at en siida i vedkommende distrikt uttrykkelig gav uttrykk for at avtalens innhold var uakseptabel for vedkommende siida. I ren avtalerettslig forstand er det derfor svært tvilsomt om avtalen er bindende for personer/siidaer som ikke har avgitt fullmakt eller sluttet seg til avtalen.

---

⁴ Side 24.

Saksdokumentene og avtaleteksten gir inntrykk av at avtalepartene kanskje ikke var helt klar med hensyn til om dette var å anse som en privatrettslig avtale, eller om dette skulle bli en avtale av mer forvaltningsmessig art. Dette framgår blant annet i Flyttesamelagets brev til distriktene, datert 9. mars 1990, hvor det sies at ”*distriktsformennene bes gjøre avtalens innhold kjent for reieneierne i distriktet, jfr. avtalens punkt X*”. Henvisningen til avtalens punkt X refererer seg blant annet til avtaleforutsetningen om at distriktsformennene ved sin undertegnelse forplikter distriktet i henhold til reindrifftslovens § 8 annet ledd. Denne forutsetningen kan bidra til å forklare hvorfor det ikke synes å foreligge klare og entydige fullmakter, avgitt av den enkelte rettighetshaver til distriktsformennene.

Prosessen rundt avtaleinngåelsen, herunder fullmaktsforhold og hjemmelsgrunnlag framstår som meget uklar. Dette tydeliggjøres gjennom det forhold at avtalepartene og reindrifftsforvaltningen synes å ha svært avvikende oppfatninger av hva som er hjemmelen for avtalen.

Reindrifftsforvaltningen syn på spørsmålet om avtalens hjemmel og dens rettslige stilling forøvrig kan oppsummeres på følgende måte:

- 1) Reindrifftsloven hjemler ikke avtalen;
- 2) Avtalen er hjemlet i alminnelig avtalerett;
- 3) Avtalens gyldighet forutsetter at distriktsformennene hadde nødvendige fullmakter fra berørte reieneiere/rettighetshavere;
- 4) Dersom nødvendige fullmakter er i orden, og dersom individuelle rettigheter ikke er krenket gjennom avtalen, så er den å anse som en bindende privatrettslig avtale mellom partene.

Reindrifftsforvaltningens forutsetninger med til hensyn avtalens gyldighet i avtalerettslig forstand er i samsvar med gjeldende avtalerett. Det må stilles som et krav at distriktsformennene hadde nødvendige fullmakter fra berørte rettighetshavere og at avtalen ikke må krenke eksisterende rettigheter. Det forutsettes at rettighetshaverne i første rekke vil være individuelle reindrifftsutøvere, familiegrupper eller siidaer.

I tillegg er det viktig å se nærmere på prosessen forøvrig, herunder avtalens innhold, partenes stilling og forholdene ved avtalens inngåelse, samt senere inntrådte forhold og omstendighetene for øvrig. I denne sammenheng kan det for eksempel være relevant å se på det gjensidige styrkeforholdet mellom distriktene og gruppene ved avtaleinngåelsen og avtale prosessens åpenhetsgrad. Under noen av intervjuene som ble gjennomført i forbindelse med evalueringen var det noen som uttrykte den oppfatning at styrkeforholdet mellom distriktene i forhandlingsprosessen virket inn fordelaktig for de distriktene som av ulike årsaker var bedre posisjonert i prosessen.

Innenfor rammene av dette evalueringsarbeidet, blant annet som følge av manglende dokumentasjon, har det ikke vært mulig å konkludere med hensyn til om fullmaktsforholdene var i orden, samt hvordan avtalen rettslig sett stiller seg i forhold til individuelle og sedvanemessige bruksrettigheter.

9.3 Sedvanemessige rettigheter

Det er i dag anerkjent i norsk rett at reindriften har sitt selvstendige rettsgrunnlag uavhengig av loven, basert på den bruk som har vært utøvd i de områder reindrift har foregått fra gammel tid.⁵ Tidligere var reindrift i stor utstrekning ansett som tålt bruk. Dette framgår klart i nyere rettspraksis, blant annet i Høyesteretts plenumsdom i Selbu-saken (Rt. 2001, side 769).⁶ Denne dommen slår fast at reindriftsretten er en selvstendig rett hvor rettsgrunnlaget er alders tids bruk. Reindriftsrettighetene nyter også ekspropriasjonsrettslig vern.

Reindriftsretten betegnes ofte som en kollektiv samisk rett, som gir samene som en etnisk gruppe adgang til å drive reindrift i områder hvor dette har skjedd fra gammelt av. Spørsmålet blir da om den enkelte reindriftsutøver kun har en andel i den kollektive rett, og ikke eksklusive rettigheter med særskilt vern internt. Med andre ord blir problemstillingen om myndighetene, eller som i vårt tilfelle - distriktene i felleskap, fritt kan foreta reguleringer som vil føre til en endret beitebruk driftsgruppene/siidaene imellom. Det foreligger i dag ingen klar rettspraksis i forhold til dette spørsmålet. Rettspraksis tilsier imidlertid at en driftsgruppe/siida ikke uten videre kan ta i bruk områder som tradisjonelt har vært benyttet av andre driftsgrupper/siidaer i distriktet, og at eksterne inngrep i erstatningsrettslig sammenheng må vurderes i forhold til den berørte driftsgruppens/siidaens areal og ikke distriktet som sådan. (Rt. 2000, side 1578).

Spørsmålet om sedvanemessig bruk av beiteområder er spesielt aktuell i de såkalte fellesbeitedistriktene i Finnmark fylke, fordi det her tidligere var en sedvanemessig etablert bruk og fordeling av beiteområdene mellom de forskjellige siidaene. Kirsti Strøm Bull gir uttrykk for følgende med hensyn til sedvanemessige bruksområder i reindriften: *"Et sentralt spørsmål er hvilket vern den sedvanemessige bruken av et beiteareal har. Reindriftsloven synes å forutsette at reindriftsmyndighetene, dvs. distriktsstyret, områdestyret, reindriftsstyret og departementet, har fri adgang til å regulere reindriften innenfor et distrikt uten hensyn til sedvanemessig bruk."* (Kirsti Strøm Bull, 1995, Tidsskrift Lov og Rett, 'Et kritisk lys på reindriftsloven', side 410).

Lovendringen i 1996 resulterte blant annet i at reindriftslovens § 2 nå inneholder en referanse til sedvanemessig beitebruk. Det framgår i dag av reindriftslovens § 2 annet ledd at det også skal tas hensyn til sedvanemessig beitebruk ved fastsettelse av grenser for reinbeiteområder, reinbeitedistrikter og beitesoner. Etter loven gjelder imidlertid dette bare så langt dette er forenelig med en forsvarlig og hensiktsmessig samlet løsning.

En sentral rettslig problemstilling i forhold til avtalen om beitebruk i midtre sone er om den eventuelt er i strid med noen gruppers sedvanemessige rettigheter. Nærværende evaluering er ikke forutsatt å gi noe svar i forhold til dette spørsmålet, og det har heller ikke på grunn av rammene for evaluering vært mulig å kartlegge omfanget og karakteren av sedvanemessige bruksrettigheter i midtre sone. Det synes likevel klart at det foreligger en betydelig usikkerhet med hensyn til om avtalen er i samsvar med den sedvanemessige bruken. Dette fram-

---

⁵ Se blant annet Ot. prp. nr. 25, side 14.

⁶ Se også St.meld. nr. 33 (2001+2002) som omtaler Selbu-saken.

kommer blant annet i reindrifststyrets behandling av saken vedrørende avtalen om midtre sone (sak 27/90, ark. ref. 624.3). Reindrifststyret sier blant annet følgende:⁷

”De enkelte driftsgruppene har etablert tradisjonelle beiteområder og flytteveier. Dette har vært en dynamisk prosess, der folketall og ‘maktforhold’ har bidratt til endringer over tid. Årvis bruk over lang tid har vært oppfattet som normgivende. Beitefordelingen kan slik sies å være fastlagt i uskrevne avtaler mellom de ulike brukerne.

Denne normoppfatning er aldri rettslig fastsatt. Derimot er det mange reineiere som mener å ha personlig fortrinnsrett til beiteområder ut fra familiens tradisjonelle områdebruk. Også i beite- og arealutvalgets innstilling vises det til ‘familiens tradisjonelle vinterbeiter’. Utvalget mener at deres fordelingsforslag i hovedsak er i samsvar med den tradisjonelle bruken. Reinbeitedistriktet gjør så hevd på særskilte områder innenfor fellesbeitene.

Det er vanskelig å si om normsystemet er så festnet at det foreligger en sedvanerettsdannelse. Reindrifstadministrasjonen kjenner ikke til at det foreligger rettspraksis som bekrefter dette. (Jfr. tilsvarende forhold i R 40/89 – områdegrense Nordland – Nord-Trl.).

Det framtrer som nødvendig å foreta nærmere utredning av spørsmålet om rettsoppfatninger og interne normsystem før en kan gå inn på endelig forvaltningsvedtak som fordeles fellesbeitene. Dette gjelder særlig for vestre og østre sone der det så langt er uenighet om fordelingen.”

Reindrifststyret sier videre at når en ser ”spørsmålet om fordeling av høstbeitene mellom distriktene ut fra en rettighetsbetraktning bør hjemmelen derfor undergis en nærmere vurdering før det fastsettes en endelig fordeling gjennom forvaltningsvedtak.”⁸

Reindrifststyret sier med andre ord her at man ikke ønsker å fordele beiteområdene gjennom et forvaltningsvedtak, i hovedsak fordi rettighetsforholdene er uavklarte. Det forhold at fordelingsforslaget i hovedsak antas å være i samsvar med den tradisjonelle bruken synes ikke å være tilfredsstillende ut fra et rettighetsperspektiv.

På bakgrunn av den rådende usikkerheten med hensyn til om fordelingsforslaget er i samsvar med rettighetsforholdene er det noe overraskende at myndighetene likevel på mange måter sanksjonerer den privatrettslige avtalen mellom distriktene, og bevilger relativt store beløp til etablering av gjerdeanlegg for å sikre at avtalen kan gjennomføres.

Det er nettopp oppsetting av gjerdene som fordeles området mellom de ulike gruppene. Avtalen, som fra myndighetenes side settes som forutsetning for tillatelsene, beskriver imidlertid ikke hvordan fordelingen skal skje. Reindrifststyret forutsetter at avtalen bare skal ”omfatte eksisterende rettigheter og må klart ligge innen de rammer som reindrifstloven og

---

⁷ Sak 27/90, ark. ref.: 624.3, møtebok, blad 44.

⁸ Sak 27/90, ark. ref.: 624.3, møtebok, blad 45.

*rettsorden generelt gir.”*⁹ Denne forutsetningen synes lite hensiktsmessig så lenge der er usikkerhet med hensyn til om eksistensen og omfanget av sedvanemessige rettigheter.

Avtalen mellom distriktene etableres av myndighetene som en forutsetning for å få tillatelse til å sette opp gjerder i henhold til søknad av september 1989 (jf. områdestyresak nr. 109/89). Reindriftsstyret stiller også i sak nr. 35/90 avtalen og dens overholdelse som forutsetning for tillatelse til å sette opp gjerder.

*9.4 Folkerettslige aspekter*¹⁰

Avtalen må også på grunn av dens innhold vurderes i lys av folkeretten. Det at denne avtalen blir betegnet som en privatrettslig avtale mellom reinbeitedistriktene har ingen betydning i forhold til folkerettens relevans, spesielt på grunn av det forhold at staten i praksis har medvirket til avtalens gjennomføring.

Folkeretten er ikke til hinder for generell regulering av samisk reindrift, men den legger begrensninger med hensyn til inngrepets omfang og karakter. Et hovedprinsipp er at staten ikke skal vedta eller tillate tiltak som i betydelig grad svekker de grunnleggende vilkår for samisk kultur og det materielle kulturgrunnet.

Folkeretten stiller krav om urfolks deltakelse i beslutningsprosesser som berører dem. I forbindelse med en omfattende regulering av reindriften i Vest-Finnmark er det naturlig å legge til grunn at alle berørte reindriftsutøvere har rett til å bli inkludert i beslutningsprosessen. Videre er statlige myndigheter forpliktet til å sikre individuelle rettigheter i forbindelse med avtaler som er framforhandlet av reinbeitedistriktene. Siden medlemmene i distriktstyret selv er reindriftsutøvere, og dermed naturlig også har egeninteresser i mange spørsmål som styret befatter seg med, er det viktig at disse ikke benytter sin posisjon til på urimelig måte tilsidesette mindretallets interesser og rettigheter. Størrelsene på distriktene varierer også sterkt, fra store distrikter der gruppene i stor grad driver atskilt fra hverandre, til mindre distrikter der det i store deler av året er samdrift. Det er også viktig å ta hensyn til at store distrikter i mange tilfeller kan ha en urimelig maktposisjon og innflytelse overfor mindre distrikter i slike forhandlinger.

Denne folkerettslige behandlingen begrenser seg til en kort redegjørelse for urfolks rettigheter etter artikkel 27 i FN-konvensjonen om sivile og politiske rettigheter (SP). Urfolks kultur har et sterkt vern i folkeretten og er derfor naturlig her å redegjøre nærmere for omfanget av statens folkerettslige forpliktelser i forhold reindriften som er ansett som en sentral del av det materielle grunnlaget for samisk kultur.

SP artikkel 27 slår fast at det i de ”stater hvor det finnes etniske, religiøse eller språklige minoriteter, skal de som tilhører slike grupper ikke nektes retten til, sammen med andre

---

⁹ Sak 27/90, ark. ref.: 624.3, møtebok, blad 47.

¹⁰ Dette avsnitt bygger på John B. Henriksens behandling av ”Folkerettslige aspekter” inntatt som kap. 10 i rapporten ”Reintallet i Vest-Finnmark. Forskningsbasert vurdering av prosessen rundt fastsettelse av høyeste reintall i Vest-Finnmark (2006). Se spesielt kap. 10.6.

medlemmer av sin gruppe, å dyrke sin egen kultur, bekjenne seg til og utøve sin egen religion, eller bruke sitt eget språk.”

Denne bestemmelsen etablerer et rettslig vern for urfolk som utgjør en minoritet. Praksis i FNs Menneskerettighetskomité viser at urfolk omfattes av denne bestemmelsen selv om dens ordlyd kun nevner minoriteter. I samsvar med denne bestemmelsen har altså urfolkspersoner rett til å dyrke sin kultur sammen med andre medlemmer i gruppen.

Menneskerettighetskomiteen har ved flere anledninger fastslått at urfolks spesielle tilknytning til egne tradisjonelle landområder og naturressurser har betydning for statens plikt til å verne deres rett til å dyrke sin kultur. Dette framkommer blant annet i komiteens generelle kommentar til SP artikkel 27 (General Comment No. 23), og i uttalelser som komiteen har avgitt ved behandlingen av individuelle klagesaker.

Menneskerettighetskomiteen har etablert en forbindelse mellom samisk kultur og reindrift gjennom behandlingen av individuelle samiske klagesaker fra henholdsvis Finland, Norge og Sverige. Dette skjedde for første gang i den såkalte Kitok-saken (Sverige), hvor komiteen konkluderer her med at samisk reindrift faller inn under artikkel 27 fordi den er en sentral del av den samiske kulturen.¹¹ I Kitok-saken sier komiteen at selv om regulering av økonomisk aktivitet normalt er en sak for statlige myndigheter, så vil den aktuelle økonomiske aktiviteten likevel falle inn under vernet i artikkel 27 dersom den er viktig for vedkommende urfolks kultur.

Dette er et uttrykk for at artikkel 27 legger visse begrensninger i forhold til statens frihet til å regulere samisk reindrift. Hovedprinsippet er at staten skal ikke vedta eller tillate tiltak som i betydelig grad kan skade de grunnleggende vilkår for samisk kultur og samiske næringer.

Vurderingen av skadevirkningenes karakter og omfang må i henhold til komiteens praksis skje på individuelt grunnlag. Dette betyr at vurderingen av avtalens konsekvenser for ”samisk kultur” må vurderes på individ og siida nivå. Det er ikke tilstrekkelig med en samlet vurdering for Vest-Finnmark. Dette er en konsekvens av at bestemmelsen i artikkel 27 inneholder individuelle rettigheter. Spørsmålet i relasjon til SP artikkel 27 blir derfor i stor grad om den enkelte reindriftsutøverens rett til å utøve sin kultur sammen med andre i gruppen er begrenset eller eventuelt krenket gjennom avtalen.

SP artikkel 27 etablerer en konsultasjonsplikt overfor alle berørte reindriftsutøvere/siidaer i saker som direkte berører dem. Konsultasjonsplikten må anses å gjelde uavhengig av inngrepets karakter og formål, og den må anses å gjelde for reindriftsstyret, områdestyret og distriktsstyret. Dette prinsippet gjelder generelt i forhold til myndighetsvedtak som søker å regulere tradisjonelle urfolks næringer, herunder myndighetenes medvirkning eller godkjenning av regulerende ordninger eller tiltak.

Menneskerettighetskomiteens praksis gir også uttrykk for at SP artikkel 27 legger begrensninger i forhold til myndighetenes anledning til å foreta skjønnsmessige interesseavveininger

---

¹¹ Ivan Kitok v. Sweden (Communication 197/1985).

til fordel for den generelle samfunnsutviklingen, fordi den ikke uten videre er en legitim begrunnelse for å redusere rettighetene etter artikkel 27.

Komiteen legger også stor vekt på om den berørtes kulturbaserte næring fortsatt vil være økonomisk bærekraftig etter et inngrep. I vurderingen av økonomisk bærekraft er det ikke uten videre sagt at statlige økonomiske overføringer til reindriften kan tillegges vekt fordi slike overføringer skjer på grunnlag av politiske og skjønnsmessige budsjettvedtak og ikke på grunnlag av en juridisk forpliktelse eller rettighet.

9.5 *Avtalens innhold*

9.5.1 Avtalens kapittel 1 – Bakgrunn og formål

Det framgår i avtalens punkt 1 at formålet med avtalen mellom reinbeitedistriktene er å gjennomføre og realisere forslagene i beite- og arealutvalgets innstilling for midtre sone. Partene er enige om at slik gjennomføring vil legge forholdene til rette for økt slakteuttak, mindre barmarkskjøring, bedre organisering av arbeidet og fjerning av ulovlige oppsatte gjerder på fellesbeitene.

Det framgår av den opprinnelige avtalen (1990) at avtalen omhandler beite- og arealutvalgets forslag hva angår bygging og opprustning av sperregjerder som deler felles høstbeiter, samt endring av høstbeitetider.

Den reviderte avtalen (1993) utvides til også å omfatte bygging av skille, slakte og føringsanlegg, plan for gjennomflytting/skillinger, plan for barmarkskjøring, samt plan for slakting.

Avtalens hovedformål er å gjennomføre forslagene fra det politisk oppnevnte beite- og arealutvalget. Det legges stor vekt på gjennomføring av ulike driftsmessige planer, og avtalen framstår som et plandokument for midtre sone basert på hensiktsmessige ressurs- og beitebruksvurderinger.

Formålsbestemmelsen og avtalen som sådan er taus om rettighetsforhold. Det framgår imidlertid i andre dokumenter at beite- og arealutvalgets forslag ”i hovedsak er i samsvar” med den tradisjonelle beitebruken, likevel uten at rettighetsforhold omtales i selve avtalen. Manglende beskrivelse eller referanse til sedvanemessige rettigheter er uheldig i rettighetsperspektiv, spesielt fordi avtalens virkninger er meget omfattende for reieneierne i midtre sone.

Avtalen legger til grunn at området som gjennom avtalen reguleres er ”felles høstbeiter” og at disse skal oppdeles fysisk gjennom bygging av nødvendige sperregjerder. Denne oppdelingen skal også skje ved bygging av andre fysiske anlegg; skille, slakte- og føringsanlegg. Gjerdeanlegget har etablert en effektiv fysisk oppdeling av beiteområdene, og i noen tilfeller i strid med forutsetningene i avtalen.

Formuleringene i avtalen, samt manglende henvisning eller redegjørelse for det rettsgrunnlag som avtalen bygger på, gir inntrykk av en oppfatning at reieneiere/siidaer må tåle at deres rettighetsutøvelse eventuelt må vike i forhold til det som anses som mest fordelaktig

næringen samlet sett. Dette er for så vidt i samsvar med dagjeldende reindrifsløvgivning og forvaltningspolitikk.

9.5.2 Avtalens kapittel 2 – Bygging og vedlikehold av gjerder

Avtalens punkt 2 gir nærmere bestemmelser om bygging og vedlikehold av arbeids- og sperregjerde, eierforhold og egenandel. Avtalepartene er enige om at Boazoáiddit AS skal stå for bygging, eie og drift av arbeids- og sperregjerdene. Videre framgår det at det skal arbeides for at distriktene overtar alle aksjene i selskapet. Selskapet Boazoáiddit AS er nå oppløst, og ble slettet fra selskapsregisteret 16. november 2006. Gjerdene eies i dag av distrikt 30 B.

Områdestyret skal i henhold til avtalen overvåke avtalen internt og gi eventuelle pålegg angående vedlikehold. Det legges også opp til at reindrifstagnonomen som følge av manglende vedlikehold av gjerdene fra avtalepartenes side skal kunne utføre vedlikehold for vedkommende distrikts eller driftsenhets regning. Dette antas imidlertid ikke lenger å være gjeldende fordi områdestyret og reindrifstagnonomen ikke har påtatt seg disse oppgavene. Det foreligger ingen informasjon om at avtalepartene etter dette har revidert avtalen og derved overført disse oppgavene til andre instanser.

9.5.3 Avtalens punkt 3 – Beiteområder, beitetider og flytting

Avtalens punkt 3 omhandler beiteområder, beitetider og flytting. Dette kapitlet gjelder organisering av driften i midtre sone. Reindrifststyret legger i sin behandling til grunn at ”fastsatte flytte- og beitetider synes ikke å kreve offentlig godkjenning da avtalen omfatter samtlige rettighetshavere.”¹² Dette synes som en naturlig konklusjon, forutsatt at alle rettighetshavere uttrykkelig har sluttet seg til denne avtalen. Med andre ord dersom de tidligere omtalte forutsetninger som reindrifstforvaltningen stiller er oppfylt, nærmere bestemt at:

- Distriktsformennene hadde nødvendige fullmakter fra alle berørte reineiere/rettighetshavere ved inngåelsen av avtalen;
- Eksisterende individuelle rettigheter ikke er krenket eller redusert gjennom avtalen.

Det er ikke mulig å ha en klar formening om disse vilkårene er oppfylt uten en omfattende utredning av sedvanemessige rettighetsforhold i midtre sone. Reindrifststyret konkluderer på den ene side med at man ikke kan fatte et forvaltningsvedtak om beitefordeling på grunn av manglende kunnskap om rettighetsforholdene, samtidig som man også sier at avtalen ikke skaper noen problemer fordi den omfatter samtlige rettighetshavere.¹³ Konsekvensene av avtalen omfatter i praksis alle rettighetshavere, samtidig som det er uklart om avtalen faktisk er i samsvar med eksisterende rettighetsforhold, og om alle rettighetshavere har avgitt nødvendig fullmakt til distriktsformannen til å inngå en avtale på deres vegne.

---

¹² Sak 27/90, ark. ref.: 624.3, møtebok, blad 49.

¹³ Sak 27/90, ark. ref.: 624.3, møtebok, se hhv blad 44 og 49.

Det framgår av avtalens punkt 3 (2) at dersom det skjer beiting utenom avtalens beitebestemmelser og uten tillatelse, så skal "beitekostnaden" fastsettes til kr. 2,- pr. rein pr. dag, som skal innbetales til reindrifsfondet, etter regning fra reindrifslagronomen.

Avtalen er taus om hvilken instans som skal avgi "tillatelse" til beite utover avtalens beitebestemmelser. Det fastsettes videre at avtalepartene samtykker i at eventuell manglende innbetaling kan avkortes i tilskudd til distriktet eller den enkelte driftsenhet. Det er usikkert om dette kan gjøres gjeldende overfor den enkelte reindrifsutøver med kun avtalen som grunnlag. Dette framstår som en form for beiteavgift eller "forelegg" som krever lovhjemmel dersom den skal kunne gjøres gjeldende overfor enkeltutøvere. Avtalen forutsetter at slik beiteavgift skal innkreves av reindrifslagronomen. Agronomen har imidlertid ikke påtatt seg denne oppgaven. I praksis er det dermed i dag ingen sanksjoner for beitebruk som er i strid med avtalen.

9.5.4 Avtalens punkt 4 – Slaktekrav

Avtalepartene er enige om at minst 70 % av slakteuttaket skal tas ut før innflytting til vinterbeitene. Avtalen legger også her opp til at "beitekostnad" skal kunne avkreves dersom slaktebestemmelsene ikke overholdes, og dersom nødvendig tillatelse ikke er innhentet. Avtalen er imidlertid også her taus om hvem som eventuelt skal avgi slik tillatelse. Videre synes det også her at slik beiteavgift vanskelig kan avkreves med mindre det er klar lovhjemmel for dette.

9.5.5 Avtalens punkt 5 – Barmarkskjøring

Bestemmelsen om barmarkskjøring framstår som en målsettingsbestemmelse, og den reiser derfor i mindre grad juridiske problemstillinger.

9.5.6 Avtalens punkt 6 – Ikrafttredelse

Avtalepartene er enige om at avtalen trer i kraft innen 1994, når gjerdeanlegget er oppført.

9.5.7 Avtalens punkt 7 – Fortolkning av avtalen

Det framgår her at Områdestyret for Vest-Finnmark skal fortoke avtalen dersom det mellom avtalepartene oppstår uenighet om fortolkningen av avtalen. Dette er en uheldig bestemmelse, blant annet fordi den også reiser en rekke forvaltningsrettslige problemstillinger, deriblant habilitetsrelaterte spørsmål. Reindrifsstyret gav uttrykk for at områdestyret kan fungere som mekler og avgjøre tolkninger om partene ønsker det. Områdestyret har imidlertid ikke påtatt seg denne oppgaven. Det foreligger ingen endringer i avtalen hvorigjennom andre instanser tillegges en tilsvarende oppgave.

Det legges imidlertid her til grunn at avtalens grunnlag og innhold forøvrig kan gjøres gjenstand for vanlig domstolsprøvelse av enhver med nødvendig rettslig interesse knyttet til avtalen.

9.5.8 Avtalens punkt 8 – Endring av avtalen

Utgangspunktet med hensyn til endringer i avtalen er at de enkelte avtaleparter kan kreve endringer i ethvert punkt i avtalen. Videre legges det opp til at dersom det ikke oppnås enighet mellom avtalepartene, kan områdestyret fatte vedtak om foreslåtte endringer. Dette

er en uheldig sammenblanding mellom privatrettslige og forvaltningsrettslige forhold som vanskelig kan forsvares. Reindriftsstyret gav da også uttrykk for ”endringer i den privatrettslige avtalen bør ikke gjøres ved forvaltningsvedtak av områdestyret”.

9.5.9 Avtalens punkt 9 – sanksjoner ved overtredelse av avtalen

Avtalepartene samtykker i at det ved stadig overtredelser av avtalen av distrikter, siidaer eller enkeltpersoner, kan reindriftsmyndighetene av eget initiativ og med hjemmel i reindriftsloven sette i verk tiltak for å hindre en utheldig utvikling.

Det er tvilsomt om avtalen kan anses som hjemmel for myndighetene til å gripe inn overfor brudd på avtalen, da dette forutsetter lovhjemmel.

9.5.10 Avtalens punkt 10 – Undertegnelse/forpliktelse

Det framgår her at avtalen undertegnes av distriktsformennene i distriktene i midtre sone, samt av distriktsformennene for de distrikt som flytter gjennom midtre sone. Det sies videre at distriktsformennene ved sin underskrift: ”forplikter distriktet i henhold til reindriftslovens § 8,2: Tillitsmannsutvalget v/distriktsformannen representerer reinbeitedistriktets interesser og kan bl.a. inngå forlik, saksøke og saksøkes på vegne av reieneierne i distriktet i felles anliggender.” Problemstillinger knyttet til dette er nærmere omtalt ovenfor (avsnitt 9.2 - 9.4).

Det framgikk av den opprinnelige avtalen (1990) at avtalen skal tinglyses. Den reviderte avtalen (1993) omtaler ikke dette forhold. Avtalen har ikke blitt tinglyst slik det var forutsatt i den opprinnelige avtalen. Dette bekreftes av samtaler med personer som var involvert i denne prosessen. Det er uvisst om avtalen er forsøkt tinglyst.

Tinglysningsprosessen ville kunne vært et viktig bidrag til spørsmålet om distriktsformennene gjennom en slik avtale kan binde enkeltpersoner/siidaer, fordi tinglysningsmyndighetene i henhold til tinglysningslovens §§ 7 og 8 skal prøve om vilkårene for tinglysning er oppfylt. Tinglysningslovens bestemmelser om tinglysning som gjelder fast eiendom fastsetter også at dokumenter som gir uttrykk for rettshandel vedrørende fast eiendom ikke kan tinglyses med mindre utstederen har grunnbokshjemmel eller samtykke av hjemmelsinnehaver. På avtaletidspunktet var det staten som hadde grunnbokshjemmel for det aktuelle området, og tinglysning ville derfor forutsatt aktiv medvirkning fra statens side.

9.5.11 Alminnelige observasjoner

Svært mange punkter i avtalen er av ulike grunner ikke lenger relevante. Dette gjelder blant annet de avtalepunktene som tillegger områdestyret, reindriftsagronomen og forvaltningsmyndighetene forøvrig særskilte oppgaver i gjennomføringen av avtalen. Forvaltningsorganene har ikke påtatt seg disse oppgavene fordi avtalen av dem anses som en privatrettslig avtale. Dette skaper åpenbare problemer i forhold til den planlagte gjennomføringen.

Det finnes i dag ingen organ med oppgave å sikre en gjennomføring av avtalen. Blant annet er det noen grupper som ikke kan benytte beiteområdene som forutsatt i avtalen fordi dette rent praktisk ikke er mulig på grunn av oppsatte gjerder. Dette er sigende tilfelle for blant annet gruppene i distriktene 29 og 32.

Avtalen er ikke tinglyst eller forsøkt tinglyst, som forutsatt i den opprinnelige avtalen, og avtalen er derfor heller ikke vurdert i forhold til vilkårene som stilles for tingslysning.

Eierforholdet til gjerdeanleggene er nå endret, og avtalen gjenspeiler derfor ikke lenger realitetene i forhold til eierskap.

Avtalte sanksjoner i form av beiteavgifter ved overtredelse av avtalen reiser prinsipielle rettslige problemstillinger, i første rekke om slike avgifter kan gjøres gjeldende for den enkelte reineier/siida uten at det også foreligger lovhjemmel.

Avtalen forutsetter at avtalen er inngått med hjemmel i reindrifftslovens § 8 annet ledd, mens staten som på avtaletidspunktet hadde grunnbokshjemmel for det aktuelle området er av den oppfatning at avtalen ikke er hjemlet i reindrifftsloven, men i vanlig avtalerett. Dette bidrar til å reise mange prinsipielle rettslige problemstillinger med hensyn til avtalens rettslige stilling og status.

Det framstår som særdeles uklart om hvilke sedvanemessige rettsforhold som ligger til grunn for beitefordelingen. Det er forutsatt at avtalen i det vesentlige bygger på tradisjonell beitebruk, likevel uten at dette er nærmere belyst i dokumenter som er offentlig tilgjengelig. Det er uvisst om man med tradisjonell bruk refererer til alders tids bruk og sedvanemessige bruk, eller om man gjennom begrepet tradisjonell bruk henviser til andre former for bruk.

9.6 Konklusjon vedrørende juridiske forhold

Den sedvanerettslige situasjonen i midtre sone er uklar. En nærmere avklaring av sedvanemessige rettsforhold i midtre sone kan vanskelig gjøres uten en grundig og omfattende utredning. Reindrifftsstyret gav allerede i 1990 uttrykk for at det framstår som nødvendig å foreta en nærmere utredning av spørsmålet om rettsoppfatninger og interne normsystemer før en kan gå inn på endelig fordeling av fellesbeitene. Reindrifftsstyret knytter imidlertid dette opp mot et endelig forvaltningsvedtak om fordeling av de såkalte fellesbeitene. Det samme behovet må imidlertid også sies å gjelde i forhold til beitefordeling gjennomført av distriktsstyrene gjennom avtale.

Det er svært uklart om hvor vide fullmakter distriktsformenn har til å forplikte de enkelte reindrifftsutøvere i distriktet privatrettslig, uten at disse har gitt uttrykkelig fullmakt til formannen til å handle på deres vegne. Reindrifftsadministrasjonen har lagt til grunn at avtalens gyldighet forutsetter at distriktsformennene hadde nødvendige fullmakter fra berørte reineiere/rettighetshavere. Det har gjennom denne evalueringen ikke vært mulig å frambringe dokumentasjon på at nødvendige fullmakter forelå fra alle berørte reineiere/rettighetshavere. Reindrifftsadministrasjonen forutsetter også at avtalens gyldighet også er avhengig av at individuelle rettigheter ikke er krenket. Det har gjennom denne evalueringen heller ikke vært mulig å bringe klarhet i forhold til dette, fordi rettighetssituasjonen er uklar. Videre har man ved evalueringen heller ikke fått tilgang til den dokumentasjon av tradisjonell beitebruk som avtalen bygger på, fordi dette dokumentet er unntatt offentlighet.

Avtaleprosessen, avtalens innhold og konsekvensene av avtalen reiser også en del folkerettslige problemstillinger. Vurderingen av eventuelle negative konsekvenser (karakter og

omfang) må i henhold til praksis i FNs menneskerettighetskomité skje på individuelt grunnlag. Dette betyr at vurderingen av konsekvenser må vurderes på individ og siida nivå. Det er ikke tilstrekkelig med en samlet vurdering for Vest-Finnmark. Dette er en konsekvens av at bestemmelsen i artikkel 27 inneholder individuelle rettigheter. Spørsmålet i relasjon til artikkel 27 blir derfor i stor grad om den enkelte reindriftsutøverens rett til å utøve sin kultur sammen med andre i gruppen er krenket. En slik vurdering ligger imidlertid utenfor mandatet for evalueringen.

Mange prinsipielt viktige rettslige problemstillinger knyttet til avtalen om midtre sone framstår som svært uklare, herunder om distriktsformennene hadde nødvendige fullmakter til å inngå avtalen med bindende virkning for de enkelte reieneiere, samt om avtalen i noen tilfeller kan være i strid med etablert sedvanerettslig beitebruk. Det er uheldig om denne usikkerheten med hensyn til avtalens legitimitet og rettslig grunnlag blir et vedvarende problem.

Der synes å foreligge to mulige måter å avklare situasjonen på: (1) reforhandling av avtalen; (2) rettslig avklaringsprosess.

Dersom avtalen blir gjenstand for reforhandlinger, er det viktig at man først har en grundig offentlig utredning av den sedvanemessige beitebruken, og rettsforholdene forøvrig, slik disse var før avtaleinngåelsen i 1990. Dernest er det viktig at man sikrer prosessen legitimitet gjennom å forsikre seg om at alle berørte rettighetshavere inkluderes i prosessen. Reindriftsmyndighetene vil måtte ta langt større og mer aktivt ansvar i en eventuell reforhandling av avtalen enn hva som var tilfellet i 1990/1993, blant annet for å forsikre seg om at ingen rettighetshavere tilsidesettes i prosessen.

Den andre muligheten synes å være at man søker en avklaring av rettighetsforholdene gjennom de prosessmulighetene som er hjemlet i Finnmarksloven. Finnmarkskommisjonen som er etablert med hjemmel i Finnmarkslovens § 29 skal på grunnlag av gjeldende rett utrede bruks- og eierrettigheter til den grunnen som Finnmarkseiendommen har overtatt. Dette synes som et naturlig alternativ for avklaring av rettighetsforholdene. Dersom det eventuelt oppstår tvister om rettigheter etter at Finnmarkskommisjonen har utredet rettighetsforholdene så kan disse behandles i utmarksdomstolen for Finnmark, jf. Finnmarkslovens § 36.

10 DISKUSJON

”Midtre sone” avtalen er et enestående og omfattende arbeid som er ledet, og gjennomført, av næringen internt for å fordele og regulere bruken av høst- og vårbeitene innenfor midtre flyttesone i Vest-Finnmark reinbeiteområde. Arbeidet ble ledet av Kautokeino flyttsamslag og partene i avtalen var reinbeitedistriktene som bruker midtre sone. Midtre sone består av 13 distrikt med 105 driftsenheter og over 680 personer tilknyttet enhetene. Dette er den største av de tre flyttesonene i Vest-Finnmark.

Styret for midtre sone påbegynte evaluering av avtalen henholdsvis i 1998 og 2004. Distriktene skulle her avgi skriftlig evaluering og vurdering av avtalen. Disse evalueringene ble imidlertid aldri sluttført. Deltakelsen fra distriktenes side var noe begrenset siden ikke alle distrikt sendte inn sien synspunkter til sonestyret. De evalueringer fra distriktene som ble innsendt er stilt til rådighet for nærværende evaluering. Det er imidlertid ikke vesentlig andre moment som framkommer i de skriftlige evalueringene fra distriktene enn det som framkom i forbindelse med intervjuene av distriktene i 2006/2007 som ble gjennomført som del av nærværende evaluering. Siden de skriftlige evalueringer fra 1998-2004 ikke representerer alle distrikt har man i det nærværende arbeidet valgt å ikke gå nærmere inn i disse.

10.1 Avtalen for midtre sone

Ved denne systematiske diskusjonen av hvordan avtalen fungerer er avtalen av 1993 lagt til grunn. Generelt er det betydelige ulikheter mellom distriktene i synet på avtalen. Det er særlig med hensyn på resultatet avtalen, og gjerdesystemet, har hatt for eget distrikt som det er ulike syn på. De som uttrykker sterkes misnøye er de mindre ytterdistriktene.

10.1.1 Gjennomføring av beite- og arealutvalgets innstilling

Målene avtalepartene forplikter seg til å arbeide for er:

- Økt slakteuttak
- Mindre barmarksskjøring
- Bedre organisering av arbeidet
- Fjerning av ulovlige gjerdar

Målsettingen om økt slakteuttak er ikke spesifisert nærmere i avtalen utover at partene er enige om at minst 70 % av slakteuttaket skal tas før innflytting til vinterbeitene, jf. avtalens punkt 4. Muligheten for å ta ut slakterein ble utvilsomt bedre for de fleste distrikt etter at skille – og arbeidsgjerdene ble satt opp. Det er imidlertid ingen av distriktene som hevder at avtalen og gjerdene resulterte i et høyere uttak før de flytter inn til vinterområdene, men at andre faktorer har større betydning. Ressursregnskapet for driftsårene 2003/2004 og 2004/2005 viser at for disse årene var slakteuttaket etter nyttår i midtre sone nesten 40 %, som viser at uttaket før vinterbeite er lavere enn 70 %. Det ble argumentert fra næringens side at bygging av gjerdene ville resultere i et vesentlig produktivitetsøkning fra datidens 7 kg per livrein i vårflokk til 10-15 kg. De data som foreligger i ressursregnskapet for reindrift fra 1994 til 2006 viser at det har man ikke oppnådd. Gjennomsnittet for disse årene er på 6,3 kg. Gjerdene synes derfor ikke å hatt den positive effekten på slakteuttaket som forutsatt, verken i form av økt uttak før vinterbeitene eller økt uttak totalt.

Det er stor enighet om at gjerdene har resultert i langt mindre kjøring på barmark for de fleste distrikt, og at denne kjøringen er blitt mer konsentrert til gjerdetraseene og eksisterende kjørespor/veier. Årsaken til dette er at gjerdene har redusert i behovet for gjeting av flokkene og langt mindre fare for sammenblandinger. De store sammenblandingene, med alt det medførte av ekstra arbeid og kjøring og konflikter, resulterte i at enkeltutøvere og grupper satte opp gjerder for å ha kontroll med flokkene. Dette var igjen den viktigste foranledningen til utnevnelsen av beite- og arealutvalget og inngåelsen av "midtre sone" avtalen. Dette har også resultert i en bedre organisering av arbeidet ved redusert arbeidsbehov og bedre forutsigbarhet. Den frigjorte tiden kunne igjen brukes til andre utføre andre oppgaver i driften, eller å utføre annet inntektsbringende arbeid. I tillegg til bedre organisering av arbeidet *per se*, har dette redusert konfliktnivået og bedre samhandling mellom gruppene. Det antas at dette igjen har hatt en viss positive betydning for det psykososiale arbeidsmiljøet i næringen. Dette er først og fremst en effekt av gjerdene, ikke avtalen.

Det siste punktet om fjerning av ulovlige gjerder synes også å være oppfylt. Det er ingen av distriktene som kjenner til ulovlige gjerder, annet en noen få strekninger man er usikker på med hensyn til lovlighet. Dette bekreftes også i artikkel i Reindriftnytt nr. 4 -2006. I midtre sone er det kun 2,7 km ulovlige gjerder, mot henholdsvis 38,9 og 157,7 km i vestre og østre soner. De første årene ble ikke ulovlige gjerdene tatt ned som forutsatt og det kom pålegg fra myndighetene ved flere anledninger.

10.1.2 Bygging av arbeids/sperregjerder og vedlikehold av disse

Det er ikke kommet fram noe i evalueringen som tyder på at byggingen ikke gikk som forutsatt, selv om noen arbeidsgjerder aldri ble satt opp. Denne evalueringen har ikke hatt større fokus på organisering og gjennomføring av gjerdebyggingen. I intervjuene kom det fram at detaljstikkingen ikke alltid var nøyaktig i henhold til omforent trase. Ved flere anledninger har ikke alle berørte parter vært med på dette arbeidet. Det er ikke kommet fram noe som tyder på at berørte distrikt ikke fikk mulighet til å delta. Vesentlige avvik fra planlagte traseer ble rapportert fra befaringsrepresentanter fra Kautokeino kommune, Fjelltjenesten, Fylkesmannen og Reindriftsadministrasjonen våren 1991. Boazoáiddit AS imøtegikk en del av dette i brev av 11. juli 1991. Denne evalueringen går ikke nærmere inn på dette. Det påpekes likevel at siden traseene faktisk fordeler beiteområdene mellom de ulike gruppene er det særdeles problematisk dersom traseene ikke ble lagt slik det var enighet om blant avtalepartene.

Vedlikeholdet synes å fungere bra i henhold til distriktenes representanter selv om flere antyder at dette kunne vært bedre. Det er kommet fram i intervjuene at noen strekninger ikke er vedlikeholdt som forutsatt, eller at distrikt ikke deltar som forutsatt.

10.1.3 Beiteområder, beitetider og flytting/skilling

Avtalen beskriver ikke områdene til de ulike distrikt eller grupper av distrikt. Avtalen henviser heller ikke til andre dokumenter som beskriver de tildelte områdene. Det er åpenbart en svakhet i avtalen, som det faktiske grunnlaget for fordeling av områdene, ikke er presis i så henseende. Representantene for distriktene som ble intervjuet i denne evalueringen hadde det imidlertid klart for deg hvilke områder tilhørte til hvem og hvor grensene gikk. Avtalen er langt mer detaljert når det gjelder beitetider og flytting/skilling.

Stort sett alle distrikt hevder, i mer eller mindre grad, at de tildelte områdene er mindre de tradisjonelt har brukt før avtalen kom. Det er i og for seg et naturlig fordi tradisjonelt ble samme områder brukt av flere distrikt til ulike tider av året, "time sharing". Ut fra intervjuene virker likevel til at noen distrikt har avgitt forholdsvis mer enn andre. Hvorvidt det er tilfelle er utenfor mandatet og rammen for denne evalueringen, og som omtalt i kap. 9, er den sedvanerettslige situasjonen i midtre sone uklar.

Hovedinntrykket er at avtalen fungerer i store trekk godt etter intensjonene med hensyn på bruken av området. Stort sett synes distriktene å respektere avtalen. Det er likevel kommet flere forhold under intervjuene som hevdes å være brudd på avtalen, og at dette har vært økende de siste årene. Det gjelder flytting, opphold under flytting, skilling og opphold under skilling og opphold i områder som er i strid med avtalen. Avtalen er imidlertid vag på flere punkter som gjør det vanskelig å slå fast om forholdene er i strid med avtalen eller ikke. Dette er også et forhold som flere distrikt har pekt på under intervjuene. Avtalen gir etter manges oppfatning for mye rom for tolking. Det kan også synes at det er utviklet ulike tolkninger av avtalen hos de ulike distriktene

Avtalen fastsetter en beitekostnad på 2 kr per rein per dag ved beiting utenom bestemmelsene i avtalen. I denne evalueringen er det ikke kommet fram noen tilfelle hvor denne sanksjonen har vært ilagt, eller forsøkt ilagt. Siden reindriftsagronomen og områdestyret ikke påtok seg oppgaver som forutsatt i avtalen er det ingen som har hatt ansvaret for å håndheve avtalen og myndighet til å ilegge sanksjoner. Som diskutert ovenfor i kapittel 9 reiser klausulen om foreleggelse av beitekostnad prinsipielle rettslige problemstillinger, nærmere bestemt om dette kan skje uten uttrykkelig lovhjemmel.

Stort sett alle distrikt bruker "renna" (Nuhppi, Juvri og Likča), enten til flytting, opphold under flytting og høst- eller våropphold, slik at dette området belastes mye hardere enn andre områder. Bruken av dette området har økt av siidaer fra distrikt, som har egne tildelte områder. Dette har ytterligere økt belastningen. Også den sørlige delen av 27/28/33T-området (sør for D-26-område) har en betydelig belastning på grunn av at flere siidaer flytter gjennom dette området og har opphold under skilling i Luossačáhcci-gjerdet.

10.1.4 Slakting

Ressursregnskapet for årene 2003/2004 og 2004/2005 viser at fortsatt tas mer enn 30 % av slakteuttaket etter nyttår, slik at målet om at minst 70 % av slakteuttaket før flytting til vinterbeitene er ikke nådd. Dette er også inntrykket fra intervjuene. Mulighetene for uttakt før flytting til vinterbeitet ble imidlertid bedre fordi problemer med sammenblandinger ble mindre og infrastrukturen ble bedre. Også her foreskriver avtalen en sanksjon dersom ikke distriktene overholder kravet. I følge de opplysninger brakt fram i denne evalueringen er denne muligheten imidlertid aldri vært benyttet.

10.1.5 Redusert barmarkskjøring

I henhold til avtalen skal hvert distrikt utarbeide en plan for minimal barmarkskjøring i høstbeitedistriktet. Dette ble tatt opp under intervjuene med distriktene, og i henhold til dette har de fleste ikke utarbeidet egen plan for høstbeitedistriktet.

10.1.6 Fortolkning og endring av avtalen

Ved uenighet om fortolkning og ved eventuelle endringer av avtalen kan områdestyret gjøre en fortokning eller fatte vedtak, under visse forutsetninger, i forbindelse med endring. Da områdestyret ikke påtok seg denne oppgaven og avtalen ikke revidert i forhold til det, er disse bestemmelsene i avtalen i praksis uten betydning.

10.1.7 Sanksjonsmuligheter ved overtredelse av avtalen

Avtalepartene overlater til myndighetene å håndheve avtalen med bl.a. sanksjoner ved stadige overtredelser. I kapittel 9 er det konkludert med at myndighetene ikke kan gjøre dette uten lovhjælp, og reindriftsmyndighetene har da heller ikke påtatt seg noen oppgaver som forutsatt i avtalen. Dette er en betydelig svakhet at håndhevelsen og fortolkning av avtalen helt og fullt er overlatt til avtalepartene. Det synes klart at distriktene ikke har den forståelse av avtalen at det er opp til avtalepartene selv å påse at avtalen overholdes. I intervjuene er det kommet tydelig fram at mange utøvere er av den oppfatning at det er nødvendig med et overordnet organ som skal påse at avtalen overholdes. Dette fordi avtalebrudd i dag i praksis ikke får noen konsekvenser for de som ikke overholder avtalen. Dette er svært uheldig for funksjonen av avtalen. Ved en privatrettslig avtale må avtalepartene selv påse at avtalen overholdes, det vil si påpeke avtalebrudd overfor de som bryter avtalen og i ytterste konsekvens gå til privat søksmål. Det å gå til søksmål i relativt små samfunn er utvilsomt belastende, blant annet fordi dette kan forverre en allerede eksisterende konflikt.

10.2 Myndighetskrav

Ved vurdering av om de forutsetninger som ble stilt av myndighetene ved tillatelser til oppsetting av gjerder og finansiering er oppfylt er reindriftsstyrets vedtak av 23.05.1990 (sak 28/90) og av 28.06.1993 (sak 35/93) og Landbruksdepartementets (LD) vedtak av 02.07.1990 og 23.08.1993. Vedtakene er gjengitt i kap. 4.2 – ”Tillatelser til oppsetting av gjerder”. I denne vurderingen omtales forutsetninger som antas å ha størst relevans i dag. Reindriftens utviklingsfond (RUF) stilte ikke krav ved tilsagn på finansiering utover det som var stilt av reindriftsstyret og Landbruksdepartementet.

Krav om vedlikehold av gjerdene og fjerning av ulovlig oppsatte gjerder er stilt i alle nevnte behandlinger, også RUFs behandlinger av søknader om finansiering. Selv om vedlikeholdet kan bli bedre synes det å fungere rimelig godt i henhold til intervjuene. Det er imidlertid gjerder som ikke vedlikeholdes som forutsatt og distrikt som ikke deltar som forutsatt. Fjerning av ulovlige gjerder er i all vesentlighet oppfylt. Det anses ikke som et problem lenger i midtre sone.

I myndighetenes behandlinger av søknader for oppsetting av gjerdene var reintallsutvikling sentralt. I reindriftsstyrets vedtak i sak 28/90 ble det også stilt som forutsetning om overholdelse av fastsatt øvre reintall. Dette synes ikke å ha vært fulgt opp.

Under behandling av søknaden av 1993 (Reindriftsstyret 28. juni 1993 (sak 35/93) og LD 23. august 1993 kom det noe nye forutsetninger i forhold til tidligere vedtak.

Viltportene skal bare være lukket bare til de tider det er påkrevd av hensyn til reindrift på stedet. Undersøkelse av dette er ikke prioritert i denne evalueringen. Statens naturoppsyn

(SNO) i Kautokeino har imidlertid et inntrykk av at portene står lukket etter at distriktene har forlatt området. Det foreligger imidlertid ingen systematisk undersøkelse av dette.

Hvert distrikt skal utarbeide plan for barmarkskjøring innen høst- og vårområdet. Dette er et krav som mange distrikt ikke har etterkommet. Det er heller ikke utarbeidet en plan for distrikt 30B.

Det ble også stilt som forutsetning at det skulle utarbeides en årlig rapport i ti år framover som redegjør for erfaringer og effekter av gjerdesystemet. Denne forutsetningen er ikke oppfylt i henhold til de opplysninger som er framkommet i denne evalueringen.

I hovedtrekk er alle vilkår som ble stilt oppfylt. Det som helt klart ikke er oppfylt er utarbeidelse av planer for barmarkskjøring og årlig utarbeidelse av rapport.

11 KONKLUSJON

Avtalen synes å ha bidratt til oppfyllelse av flere hovedmålsettinger. Avtalen, og gjerdene, synes å ha bidratt til å redusere barmarkskjøring, bedre organisering av arbeide, samt fjerning av ulovlig oppsatte gjerdar. Avtalen og gjerdene synes også å ha redusert problemene med store sammenblandinger, noe som igjen har resultert i lettere arbeid og bedre psykososialt arbeidsmiljø. I hovedsak synes også det avtalte vedlikeholdet av gjerdeanleggene å fungere i samsvar med avtalen, selv om det er et visst potensial for forbedring.

Avtalen synes imidlertid ikke å hatt noen betydning på slakteuttak, verken i forhold til sesongmessige slakteuttak eller det totale årlige slakteuttak. Målet, minst 70 % uttak av slaktedyrene før distriktene flytter til vinterbeiteområdene, er ikke nådd og den forventede økningen i produktivitet er ikke innfridd.

Avtalen og gjerdene har resultert i en mer organisert bruk av området, der særlig reduksjon i brukskonflikter og sammenblandinger er de mest iøynefallende effektene. Avtalen synes i store trekk å bli respektert av avtalepartene. Det foreligger imidlertid ulikheter i fortolkninger av avtalens innhold, noe som også fører til anførsler om at avtalen ikke overholdes av alle parter. Tolkningsproblemene er delvis et resultat av at avtalen er meget vagt formulert. Dette gir rom for ulike fortolkninger.

Gjerdeanleggene har imidlertid også en del klart negative konsekvenser. Belastningen på beitearealene langs gjerdene er relativt stor som følge av at reinen ofte samler seg langs gjerdene, og fordi det forøvrig også er relativt stor motorferdsel langs gjerdene. Den største belastningen synes å være konsentrert i Nuhppi, Juvri og Likča ("renna"). Gjerdene skaper også problemer i forhold til mange siidaers driftsmønstre.

Avtalens kapitler om sanksjoner er ikke virksomme og disse er i praksis helt uten betydning. Dette skyldes blant annet at oppgaver som var forutsatt å ligge til reindriftsagronomen, områdestyret og reindriftsmyndighetene forøvrig aldri ble akseptert av myndighetsorganene. Dette skaper helt klare problemer i forhold til gjennomføringen av avtalen. Myndighetenes holdning er at avtalen er å anse som en privatrettslig avtale, og at det derfor i hovedsak er opp til partene å sikre dens gjennomføring. Manglende mekanismer for håndhevelse av avtalen går oftest utover de minste og "svakeste" distriktene.

Områdene Jáveruš, Gurpmutvuopmi og D-19 Sørøyas bruk av midtre sone er vurdert særskilt. Jávrehuš brukes i dag av D-26, D-40, D-41 og Johan Mikkel M. Hættas siida. Det er ikke oppnådd enighet om bruken av dette området. Johan Mikkel M. Hætta har krevd eksklusiv rett til bruk av dette området. Det har ikke de andre partene gått med på. I søknaden fra Kautokein flyttsamslag av 1989 ble det søkt om oppsetting av gjerde for eget område for Sokki-Hætta siidaen. Dette ble ikke innvilget av myndighetene. Senere har Hætta ved flere anledninger søkt om tillatelse til å sette om gjerde i området uten å ha fått innvilget dette.

Gurpmutvuopmi brukes i dag av D-26 som vår- og høstområde, og av D-19 og D-25 til gjennomflytting høst og vår. Flytting gjennom området skal skje innen 7 dager. D-25 hadde dette tidligere som høst- og vårområde, men gikk med på å avgi dette i forbindelse med midtre sone avtalen. Forutsetningen var imidlertid at de fikk et eget inngjerdet område lenger

sør (syd for davvi Likča). Det har ikke distriktet fått. Dette medfører at D-25 ikke ønsker å bruke området syd for davvi Likča som forutsatt i avtalen for midtre sone, og at de bruker Gurpmutvuopmi mer enn forutsatt i avtalen.

D-19, Sørøya, ble eget distrikt i 1982. Tradisjonelt brukte noen driftsenheter østre sone og andre midtre sone. Da distriktet ble opprettet ble dette ikke avklart hvilket flyttesystem distriktet tilhører. I forbindelse med beite- og arealutvalgets arbeid, og senere ved inngåelse av avtalen i 1990 og revisjon i 1993, er siidaen som tradisjonelt brukte midtre sone akseptert som en likeverdig bruker av denne sonen. Det synes også å være tilfelle i dag, og kun ett distrikt hadde innvendinger mot dette.

Den svært uklare sedvanerettslige situasjonen i midtre sone framstår som det største problemet med avtalen fordi den er så vidt uklar. Avtalen er å anse som en gjennomføring av Beite- og arealutvalgets innstilling. Beite- og arealutvalget har lagt til grunn deres forslag i hovedtrekk er i samsvar med tradisjonell beitebruk. Reindrifststyret har tidligere (1990) gitt uttrykk for at det framstår som nødvendig å foreta en nærmere utredning av spørsmålet om rettsoppfatninger og interne normsystemer før en kan gå inn på endelig fordeling av fellesbeitene. Slik utredning er ikke foretatt, og rettighetssituasjonen er derfor fortsatt uavklart. Det forhold at avtalens og gjerdeanleggenes rettslige grunnlag kan trekkes i tvil bidrar sterkt til å redusere avtalens legitimitet. Reindrifststyret har knyttet behovet for utredning av rettighetsforholdene opp mot et endelig forvaltningsvedtak om fordeling av beiteområdene. Behovet for en utredning kan vanskelig begrenses til et eventuelt forvaltningsvedtak. Behovet for en oversiktlig og etterprøvable framstilling av rettighetssituasjonen er på mange måter langt større i forhold til en avtale som anses som privatrettslig, og spesielt som følge av at denne avtalen mangler mekanismer for håndheving av avtalen.

Reindrifstadministrasjonen har tidligere lagt til grunn at avtalens gyldighet blant annet er avhengig av at individuelle rettigheter ikke er krenket. Det har gjennom denne evalueringen ikke vært mulig å bringe klarhet i forhold til dette spørsmål, fordi rettighetssituasjonen er uklar. Videre har man ved evalueringen heller ikke fått tilgang til den dokumentasjon av tradisjonell beitebruk som avtalen bygger på, fordi dette dokumentet er unntatt offentlighet.

Avtalens legitimitet reduseres også som følge av at det kan reises spørsmål med hensyn til om distriktsformennene hadde nødvendige fullmakter til å forplikte de enkelte reindrifstutøvere i distriktet privatrettslig. Reindrifstadministrasjonen har lagt til grunn at avtalens gyldighet forutsetter at distriktsformennene hadde nødvendige fullmakter fra berørte reineiere/rettighetshavere. Det har gjennom denne evalueringen ikke vært mulig å frambringe dokumentasjon på at nødvendige fullmakter forelå fra alle berørte reineiere/rettighetshavere. Man har imidlertid blitt informert om at rettighetshavere i noen tilfeller uttrykkelig motsatte seg avtalen.

Avtaleprosessen, avtalens innhold og konsekvensene av avtalen reiser også en del folkerettslige problemstillinger. Folkeretten forplikter myndighetene til aktivt å sikre at ikke noen individuelle rettigheter krenkes av slike ordninger som det her er snakk om.

Til tross for at avtalen samlet sett i noen henseender synes å ha hatt positiv konsekvenser, blant annet redusert barmarkskjøring og bedre organisering av arbeidet, så overskygges disse noe av det uklare rettighetsbildet. Dette gjelder i første rekke spørsmålet om avtalen gjenspeiler den sedvanerettslige situasjonen i midtre sone. Det er vanskelig å se for seg at denne usikkerheten kan fortsette å eksistere uten at det får uheldige konsekvenser for reindriftsnæringen i midtre sone.

Som nevnt under kapittel 9 synes å foreligge to mulige måter å avklare situasjonen på: (1) reforhandling av avtalen; (2) rettslig avklaringsprosess.

Reforhandling av avtalen forutsetter en grundig offentlig utredning av den sedvanemessige beitebruken, og rettsforholdene forøvrig, slik disse var før avtaleinngåelsen i 1990. Videre synes det viktig at myndighetene i en eventuell reforhandlingsprosess utviser større grad av aktivitet med hensyn til sikre at alle berørte rettighetshavere faktisk inkluderes i prosessen.

Videre har man mulighet til å søke en avklaring av rettighetssituasjonen gjennom de prosessmulighetene som er hjemlet i Finnmarksloven. Den framtidige Finnmarkskommisjonen skal som kjent ha i oppgave å utrede bruks- og eierrettigheter til den grunnen som Finnmarkseiendommen har overtatt. Eventuelle tvister om rettigheter etter at Finnmarkskommisjonen har utredet rettighetsforholdene skal behandles i utmarksdomstolen for Finnmark. Det bør her tas i betraktning at de prosessene som er hjemlet i Finnmarksloven kan initieres av individuelle eller grupper av rettighetshavere uavhengig av reindriftsforvaltningens syn på dette spørsmål om Finnmarksloven er egnet for dette formål.

VEDLEGG

Vedlegg 1: Kart over midtre sone – høst-/vårbeite

Vedlegg 2: Kart som viser bruken av området for D-19 Sállan

Vedlegg 3: Kart som viser bruken av området for D-25 Stierdná

Vedlegg 4: Kart som viser bruken av området for D-26 Lakkonjárga

Vedlegg 5: Kart som viser bruken av området for D-27 Joahkonjárga

Vedlegg 6: Kart som viser bruken av området for D-28 Cuokcavuotna

Vedlegg 7: Kart som viser bruken av området for D-29 Seakkesnjárga ja Sildá

Vedlegg 8: Kart som viser bruken av området for D-32 Silvetnjárga

Vedlegg 9: Kart som viser bruken av området for D-33 Spalca

Vedlegg 10: Kart som viser bruken av området for D-40 Orda

Vedlegg 11: Kart som viser bruken av området for D-41 Beaskádas

Vedlegg 12: Kart som viser bruken av området for D-11T Reinøy

Vedlegg 13: Kart som viser bruken av området for D-19/32T Ivguláhku

Vedlegg 14: Kart som viser bruken av området for D-33T Ittunjárga

Vedlegg 15: Avtale mellom reinbeitedistriktene i midtre sone i Vest-Finnmark, og reinbeitedistriktene som flytter igjennom midtre sone. Avtalen er inngått i februar 1993 og erstatter avtale av februar 1990.